

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

Sociální kapitál a osobní pohoda u vysokoškolských
studentů: Jejich souvislost a mezinárodní srovnání českého,
indického a novozélandského vzorku

Magisterská diplomová práce
Autor: Štěpánka Dvořáková
Vedoucí práce: PhDr. Alena Slezáčková, Ph.D.
Olomouc
2013

Poděkování

Mé velké poděkování patří vedoucí diplomové práce PhDr. Aleně Slezáčkové, Ph.D. za její ochotu, vstřícnost a pochopení. Děkuji také všem respondentům a spolupracujícím výzkumníkům, kteří se podíleli na sběru dat. V neposlední řadě děkuji svým nejbližším, za veškerou jejich pomoc a podporu.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Sociální kapitál a osobní pohoda u vysokoškolských studentů: Jejich souvislost a srovnání českého, indického a novozélandského vzorku“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

Vdne Podpis

„Ochrana informací v souladu s ustanovením § 47b zákona o vysokých školách, autorským zákonem a směrnicí rektora k Zadání tématu, odevzdávání a evidenci údajů o bakalářské, diplomové, disertační práci a rigorózní práci a způsob jejich zveřejnění.

Student odpovídá za to, že veřejná část závěrečné práce je koncipována a strukturována tak, aby podávala úplné informace o cílech závěrečné práce a dosažených výsledcích. Student nebude zveřejňovat v elektronické verzi závěrečné práce plné znění standardizovaných psychodiagnostických metod chráněných autorským zákonem (záznamový arch, test/dotazník, manuál). Plné znění psychodiagnostických metod může být pouze přílohou tištěné verze závěrečné práce. Zveřejnění je možné pouze po dohodě s autorem nebo vydavatelem.“

Obsah

Poděkování	2
Obsah	3
Úvod	5
I. Teoretická část diplomové práce	6
1. Sociální kapitál	6
1.1. Vymezení pojmu	6
1.2. Druhy sociálního kapitálu a jeho vlastnosti	8
2. Osobní pohoda	15
2.1. Vymezení pojmu	15
2.2. Determinanty osobní pohody	18
2.2.1. Osobnost	18
2.2.2. Aktivita a fyzická aktivita	20
2.2.3. Zdraví	21
2.2.4. Mezilidské vztahy	22
2.2.5. Kultura	24
2.2.6. Ekonomické faktory	25
2.2.7. Jiné sociodemografické faktory	26
3. Dosavadní zjištění vztahu mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou	28
4. Dosavadní zjištění o sociálním kapitálu v České republice, v Indii a na Novém Zélandě	32
5. Dosavadní zjištění o osobní pohodě v České republice, Indii a na Novém Zélandě	37
6. Osobní pohoda v období emerging adulthood	41
6.1. Termín emerging adulthood	41
6.2. Dosavadní výzkumy týkající se osobní pohody v období emerging adulthood	43
7. Dosavadní zjištění o povaze sociálního kapitálu u vysokoškolských studentů	46
8. Shrnutí teoretické části	49
II. Výzkumná část diplomové práce	51
9. Výzkumný problém a cíl práce	51
10. Přínos a vědecká hodnota výzkumu	53
11. Hypotézy a výzkumné otázky	54
12. Etické problémy a způsob jejich řešení	55
13. Popis zvoleného metodologického rámce a metod	56
13.1. Metody	58
14. Soubor	60
14.1. Výběrový soubor a proces výběru	60
14.2. Charakteristiky výběrového souboru	61
15. Výsledky (popis a interpretace)	64
15.1. Mezinárodní srovnání osobní pohody vysokoškolských studentů – kvantitativní přístup	64
15.1.1. Analýza dat z dotazníku SWLS	64
15.1.2. Analýza dotazníku štěstí – intenzita štěstí	66
15.1.3. Analýza dotazníku štěstí – frekvence štěstí	68
15.2. Mezinárodní srovnání osobní pohody vysokoškolských studentů – kvalitativní přístup	69

15.3. Mezinárodní srovnání sociálního kapitálu vysokoškolských studentů – deskriptivní statistika.....	75
15.4. Souvislosti sociálního kapitálu a osobní pohody u vysokoškolských studentů – kvantitativní analýza dat.....	86
16. Diskuse	94
17. Závěry	101
Souhrn	102
Seznam použitých zdrojů a literatury.....	107
Abstrakt diplomové práce	5
Přílohy	7

Úvod

Přestože se lidé od nepaměti zabývali otázkami lidského štěstí a spokojenosti a stejnými tématy se filozofové zabývali už v době antické, ve vědecké psychologii našla tato témata své místo teprve nedávno. Mladý směr, který se zabývá životní spokojeností, lidským štěstím, životní smysluplností a dalšími příznivými aspekty života, se nazývá pozitivní psychologie. Právě pod její záštitou zažívá především během posledních dvou desetiletí výzkum osobní pohody obrovský růst. Atraktivita témat, která byla v psychologii po mnoho let zanedbávána, způsobila zájem výzkumníků i laické veřejnosti. Výběr tématu této diplomové práce je dalším důkazem narůstajícího zájmu o pozitivní aspekty lidského života.

Cílem této práce je porovnat osobní pohodu a sociální kapitál u vysokoškolských studentů z třech odlišných kultur: České republiky, Indie a Nového Zélandu a zabývat se souvislostmi mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou u vysokoškolských studentů v mezikulturním srovnání. Přínos tohoto výzkumu spočívá především v rozšíření již existujících poznatků o tom, co přispívá k lidské pohodě. Právě tyto poznatky jsou nezbytné pro další vývoj ve výzkumu pozitivní psychologie a pozitivně psychologické praxi.

Diplomová práce je strukturována do dvou hlavních částí, teoretické a výzkumné. Teoretická část má za úkol čtenáře seznámit s koncepty osobní pohody a sociálního kapitálu a zabývat se jejich aspekty. V dalších kapitolách teoretické práce jsou předloženy dosavadní zjištění o vztahu mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou. Následuje shrnutí dosavadních poznatků o sociálním kapitálu a osobní pohodě v našich zkoumaných kulturách. Poslední kapitoly se zabývají specifiky osobní pohody a sociálního kapitálu u vysokoškolských studentů.

Výzkumná část pak představuje náš samotný výzkum. Za použití kvantitativní i kvalitativní metodologi srovnáváme osobní pohodu českých, indických a novozélandských studentů. Následně na základě dotazníkového šetření porovnáme sociální kapitál českých, indických a novozélandských studentů. Poslední předkládané výsledky se zabývají souvislostmi mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou našich zkoumaných souborů.

I. Teoretická část diplomové práce

1. Sociální kapitál

1.1. Vymezení pojmu

Chceme-li být přesní, pak odpověď na otázku, co je to sociální kapitál, není jednoduchá. Nejednotná definice tohoto konceptu je způsobena jeho přesahem do různých vědních oblastí (sociologie, politologie, psychologie, ekonomie), což má za následek různorodá pojetí tohoto fenoménu a obtížnou uchopitelnost tohoto konstruktů jako takového.

Přestože sociální kapitál se stal předmětem multidisciplinárního zkoumání především v posledních dvaceti letech, Portes a Landolt (1996) se domnívají, že jeho základy položili klasičtí filozofové v 19. stol. Portes v této souvislosti vyzdvihuje především Durkheimův koncept skupinového života jako prostředek proti anomii¹ a sebedestrukci a dále Marxovo rozlišení mezi třídou o sobě a mobilizovanou a efektivní třídou pro sebe.

Kdo použil samotný název sociální kapitál bylo poměrně sporné. Woolcock a Narayan (2010) nakonec předložili důkaz o zmínění pojmu v díle autora jménem Hanifan, který v roce 1916 k tématu přispěl následovně:

„...Jestliže se jedinec setká se svým sousedem, a ti s dalšími sousedy, budou vytvářet sociální kapitál, což může okamžitě uspokojit jejich sociální potřeby, a to může podstatně zlepšit životní podmínky celé komunity...“ (Hanifan, 1916, str. 130)

Zprvu byl tento pojem popularizován Colemanem (1988) a Bourdiem (1980). V současné vědecké literatuře vztahující se k této problematice se můžeme setkat s dvěma hlavními proudy. První z nich vychází ze sociologie a je úzce spjato se jmény Burt, Lin a Portes. Tito autoři chápají pojem „kapitál“ jako zdroje. Konkrétně zdroje informací, myšlenek a podpory, které jsou individuu k dispozici na základě jeho vztahu s dalšími lidmi. Tento kapitál, chápán jako výše uvedené zdroje, je nazýván sociální z jednoho prostého důvodu: je nám k dispozici pouze a jen skrze tyto vztahy. To znamená, že ti lidé, kteří zaujímají klíčové pozice v sociální síti, mají dostupných více lepších zdrojů než ti, kteří jsou na jejím pomyslném okraji. (Burt, 2000)

¹ Anomie je označení pro takový stav společnosti, kdy přestávají platit pravidla a normy.

Druhá (a poněkud častější) koncepce je asociována s profesorem Putnamem. V jeho pojetí je sociální kapitál chápán jako společenská hodnota. Tato hodnota se vztahuje k účasti individua ve formálních i neformálních sociálních skupinách (od konverzace se sousedy, přes zapojení se do volnočasových skupinových aktivit, až po politické členství). Čím více je pro jednotlivce komunity důležité vykonávat věci pro její ostatní členy, tím více podle Putnama roste sociální kapitál. Ten je podle něj nezbytný pro vytvoření a udržení demokracie. (Putnam, 2000). Na základě aktivit individuí v sociální síti pak můžeme určit sociální kapitál komunity. (Grootaert et al., 2004)

Zamysleme – li se nad tím, co bylo právě uvedeno, nacházíme zásadní rozdíl mezi těmito dvěma pojetími. Zatímco v Putnamově pojetí je sociální kapitál vnímán jako společenská hodnota, která se promítá do života angažovaností ve společnosti, sociologové popisují sociální kapitál jako dostupnost zdrojů, které jsou k dispozici skrze sociální síť. Jinými slovy jedna koncepce klade důraz na hodnotu, druhá na zisk.

Pro bližší představu o sociálním kapitálu bych ráda uvedla příklady kategorií, na které se zaměřují nástroje pro měření sociálního kapitálu. Legatum Institut² se soustředí především na následující dvě kategorie: důvěra v ostatní a pocit, že se mohu na ostatní spolehnout. (Legatum Institut, 2010). World bank³ v rámci svých dotazníků na zachycení sociálního kapitálu mapuje šest kategorií: skupiny a sociální sítě, důvěra a solidarita, kolektivní aktivita a spolupráce, informace a komunikace, společenská koheze a zařazení, možnost kontroly nad svým životem. (Grootaert et al., 2004). Dalšími ukazateli jsou např. ochota darovat peníze charitám, dobrovolnictví, anticipovaná opora ze strany blízkých, občanská angažovanost.

Faktem je, že nástroje měřící sociální kapitál neustále upravují ukazatele, které měří. Tím se uzavírá začarovaný kruh, který opět vede k mnohoznačným definicím sociálního kapitálu.

Velmi vágně řečeno, sociální kapitál se vztahuje k produktivním společenským interakcím mezi jednotlivci. Produktivním v tom smyslu, že bez těchto interakcí by společnost ztrácela na efektivitě. Banálním příkladem mohou být dvě farmy v sousedství. Vyváženým vzájemným vypomáháním si při sklizních, půjčováním si technických strojů

² Legatum Institut je nezávislá politická, poradenská a podporující organizace. Institut zkoumá a propaguje principy vedoucí k vytvoření globální prosperity a expanzi lidské svobody.

³ World Bank nebo-li Světová banka je mezinárodní finanční instituce, která poskytuje půjčky rovojným zemím v rámci investičních programů. Oficiální cíl Světové banky je redukce chudoby.

potřebných pro práci, vyměňováním si informací ohledně nových postřiků apod., bude výtěžek obou farem větší, než kdyby fungovaly samostatně.

V rámci termínu sociálního kapitálu se vyskytla debata, zda sociální kapitál je opravdu „kapitál“. O tomto tématu podrobněji diskutuje např. Robinson, který zároveň uvádí vymezení kapitálu podle Narayana a Pritchetta (1997): *„Kapitál jsou obecně člověkem dříve vytvořené prostředky, jež nejsou spotřebovány, ale použity jako vstup do další výroby s cílem dosažení zisku či vyšších výnosů v budoucnu.“* (Robinson et al., 2000, str. 3)

Portes (1998, str.7) vymezení sociálního kapitálu ve vztahu k ostatním kapitálům v tom smyslu, že *„ekonomický kapitál je na bankovních účtech lidí a lidský kapitál je uvnitř jejich hlav, zatímco sociální kapitál se vztahuje k struktuře jejich vzájemných vztahů.“*

Jak bylo výše podrobně uvedeno, ustanovení jedné platné definice je jeden z největších problémů výzkumníků zabývajících se konceptem sociálního kapitálu. Na závěr bych ráda citovala Halperna, který ve své knize Social Capital (2005, str.3) vysvětluje termín sociální kapitál pro čtenáře přístupným způsobem: *„Možná nejjednodušší způsob, jak porozumět sociálnímu kapitálu, je uvažovat nad pár příklady. Většina lidí je zapojena v řadě různých sociálních sítí a asociací. Máme přátele. Jdeme do práce a stýkáme se s kolegy. Možná jsme součástí organizace nebo profesní asociace, která nás udržuje v kontaktu s ostatními odborníky vně našeho pracovního kontextu. V našem volném čase můžeme provozovat sport s určitou konkrétní skupinou lidí nebo v klubu, a můžeme patřit do dalších zájmových skupin, ať už se jedná o zájem pletení, modelování nebo astrofyziku. Také můžeme patřit do politické strany, nebo častěji, k nátlakové skupině usilující o záchranu velryb, prostředí, nebo práva nošení zbraní. A doma jsem součástí rodiny, sousedství, a pravděpodobně také i náboženské nebo etnické komunity. Tyto každodenní sítě, včetně mnohých sociálních zvyků a vazeb, které je definují a drží je pohromadě, jsou to, co míníme, když řekneme sociální kapitál. ... Společnosti se neskládají z atomizovaných individuí. Lidé jsou spolu propojeni skrze okamžité sociální struktury – sítě asociací a sdílené porozumění, jak se chovat... Je to právě toto každodenní pletivo vztahů a tichá kooperace, které má v úmyslu koncept sociálního kapitálu zachytit.“*

1.2.Druhy sociálního kapitálu a jeho vlastnosti

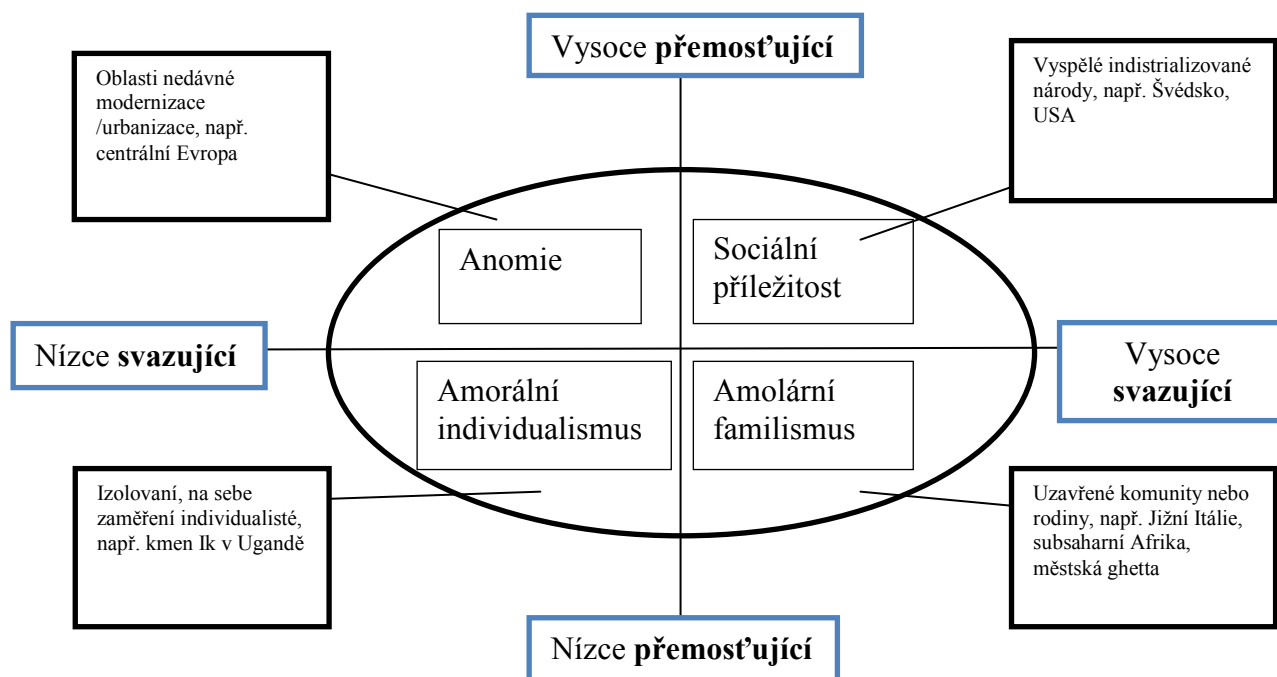
V literatuře můžeme najít rozdělení sociálního kapitálu na tzv. strukturální a kognitivní. (např. Uphoff, 1999). Strukturální kapitál si pak můžeme představit jako různé formy sociálních skupin a sítí a angažovanost individuí v nich. Oproti tomu kognitivní

sociální kapitál zachycuje subjektivní percepci individua sociálního kapitálu – zda vnímá ostatní členy komunity jako důvěryhodné, zda má důvěru ve státní instituce apod. Právě toto rozdělení bylo inspirací pro nástroje k měření sociálního kapitálu.

Dále můžeme hovořit o tzv. svazujícím („*bonding*“), přemostujícím („*bridging*“) a spojujícím sociálním kapitálu („*linking*“). (Blakely, Ivory, 2006) Zatímco svazující sociální kapitál vyjadřuje důvěru a spolupráci mezi členy sociální sítě, kteří mají podobné sociodemografické charakteristiky (sousedí, příbuzní, kolegové v práci, blízcí přátelé), přemostující sociální kapitál se pak vztahuje k lidem, kteří se v těchto charakteristikách v rámci dané společnosti liší. Spojující sociální kapitál je koncept používán pro popis důvěry a respektu občanů k státním institucím – např. interakce občanů s úřady. Můžeme ho nazvat také jako hierarchický sociální kapitál. Další vysvětlení spojujícího kapitálu je, že se vlastně jedná o speciální formu přemostujícího kapitálu, který konkrétně vyjadřuje propojení lidí, jež mají ve společnosti různou moc – je to vertikální most napříč společnostmi, spojuje lidi s asymetrickou mocí a zdroji.

Rozdělení kapitálu na přemostující a svazující byl částečnou odpovědí na kritiku. Tato kritika se vztahovala k implicitnímu předpokladu, že sociální kapitál je pro společnost prospěšný. Svazující sociální kapitál (v rámci rodin apod.) může totiž vytvářet silnou loajalitu, způsobovat nepropustnost skupiny a produkovat nepřátelskost vůči ne-členům. To může vést k negativnímu vlivu na vytváření občanské komunity. (Torpe, 2003). Více se o stinných stránkách sociálních kapitálu zmíním později.

Woolcock (1998, in Halpern, 2005) se pokusil navrhnout teoretický rámec, který by vysvětloval, jak různé společnosti mohou být charakterizovány relativním výskytem různých druhů sociálního kapitálu. Ve své práci původně hovoří o vazbách uvnitř komunity nebo-li integraci („*integration*“) a vazbách vně komunity nebo-li propojení („*linkage*“). Přestože použil jiné termíny, jedná se o tutéž věc, a to spojující a přemostující kapitál. Navrhl model, který se skládá ze dvou os.

Obrázek č.1.: Woolcoův model sociálního kapitálu. Woolcock (1998, in Halpern (2005), str. 21)

Osa x představuje svazující kapitál, osa y přemost'ující. Máme tedy pole, které je rozděleno na čtyři části. Společnost s nízkou úrovní přemost'ujícího kapitálu (řídce nebo téměř žádné interakce mezi jednotlivými společenskými vrstvami) spolu s nízkou úrovní spojovacího sociálního kapitálu nazývá amoralním individualismem a jako příklad uvádí např. kmen Ik v Ugandě. Jedná se o izolované a o sebe se zajímající jednotlivce. Dále klasifikuje společnosti jako společnosti s anomii (nízký svazující, vysoký přemost'ující), se sociální příležitostí (vysoký přemost'ující, vysoký svazující), uzavřené komunity nebo rodiny (nízký přemost'ující, vysoký svazující). Stojí za zmínku, že centrální Evropu řadí do společnosti s anomii a jako společnost se sociální příležitostí uvádí např. Švédsko nebo USA. Jako vysvětlení pro toto rozdělení hovoří o nedávné modernizaci a urbanizaci ve střední Evropě v porovnání s vyspělými industrializovanými národy (Švédsko, USA). Tento model byl pak následován a všemožně upravován mnoha výzkumníky. Je potřeba dodat, že se jedná jen o schématické rozdělení.

Nové výzkumy překvapivě ukazují (v rámci USA), že je zde celkem vysoká pozitivní korelace mezi svazujícím a přemost'ujícím kapitálem na individuální úrovni. (in Halpern, 2005). Jinými slovy, v porovnání s tím, co by jiní mohli očekávat, jedinci, kteří jsou hodně propojeni s lidmi ze stejné oblasti, mají také tendenci být mnohem více propojeni s lidmi, kteří se pohybují od nich v širší, pro ně vzdálenější, společnosti, s lidmi od nich více odlišnými. To by znamenalo, že se nemusíme vždy znepokojovat

rozlišováním mezi svazujícím a přemostujícím kapitálem, protože dosahuje-li jedinec vysokých hodnot v jednom z nich, pak jich pravděpodobně dosahuje i v druhém.

Oproti tomu například Leonard a Bellamy ve své studii z roku 2010 na základě výsledků své studie navrhuji, že neexistuje žádný pevný vztah mezi svazujícím a přemostujícím kapitálem, neboť tento vztah variuje s hodnotami a orientací skupiny.

Některé výzkumy také svědčí pro kvalitativní rozdíly mezi svazujícím a přemostujícím kapitálem. Například, ve studii sociálních sítí bankéřů se ukázalo, že devět z deseti přemostujících vztahů existujících v této síti nemá trvání delší než jeden rok, přestože jsou považovány za velice cenné a pozitivně souvisejí jak s lepší reputací ze strany kolegů, tak vyšším platem. (Burt, 2002, in Halpern, 2005)

Halpern (2005) popisuje charakteristiku společnosti na základě přemostujícího a spojujícího sociálního kapitálu. Říká, že vysoké hodnoty obou jsou ukazateli toho, že společnost je silně propojena. Představme si, že si společnost prohlížíme kamerou. Ať již se díváme na celý obraz, nebo zamíříme-li zoomem na jedince, vidíme nekonečné množství propojení. V tomto případě se jedná o společnost, kde se vysoce sdílí moc i zdroje. Na druhé straně, je-li společnost charakterizována nízkými hodnotami obou, dostaneme zoomem mnoho odlišných obrázků společnosti. Je to proto, že se díváme na společnost, kde jsou zdroje a moc soustředěny do segmentů, klubů, uzavřených skupin.

Jiní autoři hovoří o dvou dimenzích sociálního kapitálu – tou první jsou formální a neformální sociální sítě a druhou pak důvěra a sdílené normy, hodnoty a porozumění. Jinými slovy mezilidské interakce, a to na formální i neformální úrovni a sdílené postoje, které jsou jedinci hodnoceny především jako kladné (např. dát přednost k sezení staršímu člověku v městské hromadné dopravě). (Stachová a kol., 2009)

Halpern (2005) hovoří o takzvaných třech hlavních komponentách sociálního kapitálu, které mohou být rozpoznány v jakékoli společnosti. Jedná se o sítě (*networks*), shluk norem, hodnot a očekávání (*norms, values and expectancies*), které jsou sdíleny členy skupiny a postihy (*sanctions*), tedy tresty a odměny, které pomáhají udržet normy ve společenství. Jako příklad uvádí sousedské vztahy nebo sousedské společenství. Máme zde tedy existující síť vztahů – ať už se jedná pouze o formální pozdravení se a míjení se ve společných prostorech (chodby, zahrada, garáže apod.), o vztahy vyžadující kooperaci, tedy například podílení se na udržování okolí domů v čistotě a pořádku nebo vypůjčení si nářadí nebo potravin, nebo dokonce bližší vztahy typu vzájemné navštěvování, hlídání dětí apod. Dále zde máme normy, pravidla. Většina z nich, ne-li všechny, jsou nepsané a mají svou behaviorální komponentu (vyžadují od nás chovat se a dělat věci určitým způsobem).

Tyto normy mohou zahrnovat např. výpomoc sousedům, respektování nočního klidu, udržování naší zahrady a domu v čistotě a pořádku, odhrnování sněhu před naším domem, aby se zde lidé nezranili apod. Následky nedodržování těchto norem mohou být pak různé. Od ztráty reputace v komunitě a špatného postavení v ní přes otevřeně vyjádřený nesouhlas a následnou hádku nebo hrozbou akce.

V literatuře se objevují další charakteristiky popisující sociální kapitál. Například Heffron (2000) uvádí následující: zda-li jsou vazby silné (intenzivní a opakující se) nebo slabé (občasné a podmíněné), vertikální (fungující mezi formální hierarchickou strukturou) nebo horizontální (autorita je decentralizována), otevřený (občansky angažované a otevřené skupiny) nebo zavřený (projektivní a uzavřené skupiny), geograficky rozmístěný nebo centralizovaný, instrumentální (členství ve skupině k dosažení vlastních cílů) nebo principiální (členství jako solidarita).

Přestože se konceptu sociálního kapitálu věnuje mnoho pozornosti, spjitosti mezi determinantami, strukturálními prvky a manifestací (tím, jak se nám sociální kapitál jeví navenek), nám nejsou příliš dobře známé a často velice zjednodušené. Jako determinanty sociálního kapitálu byly identifikovány např.: historie a kultura, sociální rozvrstvení, rodina, vzdělání, životní prostředí, ekonomika, hodnoty, instituce, sociální normy apod. Tyto determinanty pak (nám neznámými) příčinnými faktory určují strukturu nebo-li charakteristiku sociálního kapitálu. To znamená, například, zda bude převážně svazující, nebo přemostující. Tento kapitál se pak bude v rámci specifického kontextu určitým způsobem manifestovat. Například tím, že sklizeň ve vesnici Štěpánovice bude větší než ve vesnici Libín, přestože obyvatelé obou měli téměř stejné podmínky pro pěstování, a to s jedním rozdílem – lidé ve Štěpánovicích jsou ochotni dělat více pro druhé a vypomáhat si. (Důsledek vyššího sociálního kapitálu.) Spjitost této manifestace sociálního kapitálu s prvky, které jeho strukturu determinovaly, je pro nás však zatím spíše neznámá. Můžeme tedy analyzovat strukturu sociálního kapitálu v obou vesnicích, zajímat se o to, jak si lidé navzájem důvěřují, kolik času a jak ho spolu tráví, zda jsou ochotni si vypomoci apod. a hledat souvislosti s manifestací sociálního kapitálu (větší sklizeň). Avšak které prvky a vlivy jeho strukturu determinovaly je pro nás zatím spíše neprobádaná oblast. Vyplývá tedy z toho, že manifestace sociálního kapitálu je jen špičkou ledovce nad neznámými mechanismy.

Předmětem rozsáhlé diskuse jsou také úrovně analýzy sociálního kapitálu. Halpern v této souvislosti hovoří o hlavní polemice nad rozsahem fenoménu sociálního kapitálu. Tato polemika poukazuje na rozsáhlé rozdíly v tomto fenoménu a rozmezí sítí, které se

odvolávají na sociální kapitál. Jednoduše řečeno, termín sociální kapitál je používán jednak v souvislosti s komunitami a dobrovolnými asociacemi, ale také ve velkém měřítku jako kulturní fenomén (sociální kapitál té které země) na straně jedné, a na straně druhé zahrnuje i sociální kapitál na mikroúrovni, např. uvnitř rodiny. Tato rozmanitost vedla k poukázání na nebezpečí, že sociální kapitál bude takto zbaven jakéhokoli významu. Lin, Cook et al. (2001, str. 58) k tomuto tématu ale poznamenávají: „*Čelíme nebezpečí, kterým je dosažení takového stádia, kdy termín sociální kapitál může být používán v jakékoli hodící se situaci, a tak být učiněn bezvýznamným, protože vědecký koncept musí důkladně splňovat kritéria teoretické a výzkumné validity a reliability.*“

Halpern (2005) rozebírá argumenty proti makro a mikrokonceptu sociálního kapitálu a demonstruje na třech již výše uvedených hlavních aspektech: síť, normy a sankce. Hovoříme-li o mikroúrovni, máme na mysli vlastnosti a formy vztahů mezi relativně sobě neznámými lidmi (národ, příslušníci jednoho regionu, účastníci silniční dopravy atd.). Právě na účastnících silniční dopravy Halpern demonstruje, že členové této skupiny sdílí, znají a z většiny i respektují určité normy, bez kterých by doprava byla pouze nebezpečným neustále život ohrožujícím chaosem. Za nedodržování těchto norem jsou stanovené sankce. Aspekt norem a sankcí je zde tudíž viditelný. Problém způsobuje aspekt sítě. Členové dopravy stěží mohou říci, že se znají. Na druhé straně však na sebe vzájemně působí na každodenní bázi. Také obvykle sdílí jakousi formu identity a můžeme říci, že mají společné porozumění, jak se chovat jeden k druhému. Otázkou pak zůstává, zda kulturní a sociální zvyky jsou stále součástí sociálního kapitálu. Zastánce této široké definice je např. Coleman. Halpern (2005, str. 19) se s tímto problémem vyrovnává následovně: „*Empirické výsledky, ke kterým výzkumníci jako Kawachaki a kol. dospěli v posledních letech, jako například úzký vztah mezi průměrnou úrovní důvěry mezi navzájem neznámými lidmi a zdravotními výsledky na státní nebo národní úrovni, je velmi těžké objasnit bez odvolání se na koncept sociálního kapitálu uplatňujícího se na mikroúrovni. Jestliže tedy nebudeme používat termín v tomto kontextu, musíme vynalézt nový, který znamená vcelku to samé.*“ Zároveň však dodává, že různé společnosti nahrazují sociální kapitál jedné úrovně sociálním kapitálem na jiné úrovni. Je tedy důležité umět mezi nimi rozlišovat a používat toto rozlišování v analýze.

Někteří výzkumníci se pokusili upozornit na negativní příklady sociálního kapitálu v naší společnosti, jak tento může být chápán z druhé strany mince a pokusili se toto vyjmout z koncepce sociálního kapitálu. Příkladem jsou různé sítě, které nejsou plně dostupné pro všechny – „semi-veřejné“, „kluby“ apod. V některých případech tyto mohou

být nahlíženy jako špatné a patologické (například mafie). Tato polemika nás vrací zpět k první kapitole, kde jsem se zmiňovala o dvou hlavních proudech chápání sociálního kapitálu. Bourdierova definice sociálního kapitálu jako zisku jedince, který plyne z účasti ve společnosti, je tedy pro zahrnutí stinné stránky sociálního kapitálu více vhodná než chápání sociálního kapitálu jako veřejného dobra, jak jej ve svých pracích pojímá mnoho výzkumníků. Pro toto pojetí byl neprávem kritizován Putnam, neboť to byl právě on, kdo do své knihy z roku 2000 začlenil celou kapitolu „Dark side of social capital“.

Na závěr této kapitoly bych ráda shrnula konceptuální prvky vztahující se k sociálnímu kapitálu: Současně rozeznáváme v rámci sociálního kapitálu jeho komponenty (sítě, normy, sankce), úrovně nebo oblasti analýzy (individuální, skupinovou, komunitní, národní atd.) a vlastnosti nebo funkce (svazující, přemostňující, spojující). Vidíme zde tedy tři hlavní dimenze, které se objevují napříč celým konceptem sociálního kapitálu. Vědomí těchto dimenzí je důležité, chceme-li analyzovat sociální kapitál na jakékoli úrovni. Představme si, že se chceme dozvědět více o sociálním kapitálu individua. Můžeme začít otázkami o svazujícím sociálním kapitále – s kým má blízké vztahy (rodina, síť atd.), zeptáme se na normy, na kterých tyto vztahy fungují (podpora, svěřování, péče) a na sankce (např. ztráta lásky). Také se musíme zeptat na širší sociální síť, na něž je tento jedinec napojen (přátelé a známý mimo jejich okamžitou síť) (přemostňující sociální kapitál), dále jak jsou spojeni s těmi, kdo mají více nebo méně moci ve společnosti a zdrojů než oni (spojující sociální kapitál). Ideálně také chceme vědět, jak síť tohoto jednotlivce komunikují s jinými (mezo-úroveň) a můžeme pokračovat až na kulturní nebo národní úroveň.

2. Osobní pohoda

2.1. Vymezení pojmu

Tento pojem zažil během posledních pár let obrovský boom nejen v rámci společenských věd, ale také ve výzkumech šitých na zakázku pro politické účely. Ekonomové zabývající se prosperitou států považují tento fenomén za jeden z klíčových. Ukázalo se totiž, že hrubý domácí produkt už není jediným spolehlivým ukazatelem, je to také mimo jiné spokojenost jedinců ve společnosti, která významně ovlivňuje prosperitu daného státu. V anglicky mluvících zemích se tento fenomén označuje zkratkou SWB („*subjective well-being*“).

Diener, americký profesor zabývající se fenoménem subjektivní osobní pohody od raných 80.let, vysvětluje tento pojem následovně: „ *Fenomén subjektivní osobní pohody je širší kategorie zahrnující jednak lidské emocionální reakce a dále komplexní subjektivní úsudek o vlastní životní spokojenosti.*“ (Diener et al., 1999, str. 277, cit. Van Hoon, 2007, str.2)

Diener tedy strukturu SWB rozlišuje na jeho dvě komponenty: afektivní a kognitivní složku. Zatímco afektivní složka zahrnuje intenzitu a frekvenci pozitivních a negativních emocí, které prožíváme, kognitivní složku určuje subjektivní úsudek o životě individua a to, jak moc se tento úsudek shoduje s představou ideálního života individua. (Diener, 1994)

Z prací Dienera vychází mnoho dalších zahraničních i českých autorů. Např. Blatný uvádí, že *well-being* tvoří jeho kognitivní a emoční složka. Kognitivní složku zde představuje vědomé hodnocení vlastního života, které zahrnuje životní spokojenost, spokojenost ve významných oblastech života a sebehodnocení. Emoční složkou pak rozumíme souhrn nálad, emocí, afektů, které mohou být příjemné i nepříjemné. (Blatný, 2005) Navazování na Dienerovu práci nadále nacházím u Laška (2004), který také upozorňuje na kognitivní a emocionální složku SWB, přičemž kognitivní je určena srovnáním aktuálního stavu jedince s očekávaným, lépe řečeno ideálním stavem. Rozdíl mezi těmito dvěma stavy je pak index SBW. Pokud je index SBW nulový nebo kladný, zažívá daný jedinec pocit spokojenosti. Analogicky pojímá emocionální složku, která je dána jedincem prožívanými zkušenostmi emočně pozitivně či negativně. Míru spokojenosti pak tvoří rozdíl mezi pozitivními a negativními prožitky. (Lašek, 2004)

Většina autorů se shoduje v tom, že životní spokojenost řadí do kognitivní složky SWB.

Životní spokojenost jakožto součást obecnějšího pojmu osobní pohody (SWB) uvádí i Kebza a Šolcová (2005).

Diener dále upozorňuje na chybné zaměňování pojmů SWB a životní spokojenosti („*life satisfaction*“). Tvrdí, že pojem životní spokojenosti není možné zaměnit s pojmem SWB. Jako důvod udává to, že ačkoli oba pojmy zdůrazňují subjektivní složku hodnocení, u pojmu SWB není jasné, co přesně subjekt hodnotí. Pojem SWB je totiž užíván nejen pro subjektivní spokojenost jedince s jeho životem, ale také pro specifické nestandardní životní situace a přechodné nálady. Oproti tomu Veenhoven chápe pojem *subjective well-being* jako pojem rovný životní spokojenosti a vyjadřující také to samé co pojem „*overall happiness*“. Argumentuje tím, že životní spokojenost nemůže být pouze kognitivní složkou osobní pohody, neboť je ona sama dána pozitivními a negativními afekty. (Veenhoven, 1984)

Kromě již zmíněné emoční a kognitivní složky v konceptu osobní pohody podle Dienera sem nově autor doplňuje pojem *flourishing*. Má jím na mysli vzkvétání a optimální prospívání osobnosti. S tímto termínem také operuje Keyes a rozumí jím nejen absenci mentálních poruch, ale také pozitivní naladění a úspěchy v různých sférách života. (Slezáčková, 2012)

Seligman hovoří o třech základních komponentách štěstí: pozitivní emoce, aktivní zaujetí a smysluplnost. V souvislosti s těmito komponentami hovoří o první úrovni lidského štěstí jako o prožívání pozitivních emocí. Cítíme se během jejich prožívání příjemně, nicméně samy o sobě jsou prchavé a nestálé. Proto k dlouhodobému udržení štěstí nevedou. Další úroveň je podle Seligmana štěstí plynoucí z našich aktivit a angažovanosti. Prožíváme je, když jsme ponořeni do našich oblíbených činností, ale také když plně prožíváme blízké mezilidské vztahy. Třetí úroveň je pak nalezený smysl, který je základem smysluplného života. Toto štěstí prožíváme zejména tehdy, když díky dobrému využívání svých silných stránek neuspokojujeme jen naše potřeby, ale když z naší činnosti benefitují ostatní nebo celá společnost. (Slezáčková, 2012)

Současně však ale sám Seligman považuje svůj koncept štěstí za zastaralý.

Jelikož štěstí je asociováno s pozitivními emocemi, které, ačkoli hrají důležitou roli v lidské pohodě, jsou samy o sobě prchavé, rozhodl se, že se od pojmu štěstí vrátí k širšímu

označení „duševní pohoda“. Pro jeho uchopení zavedl akronym PERMA složený z anglických slov: *Positive Emotion* (Pozitivní Emocionalita), *Engagement* (zaujetí), *Positive Relationships* (pozitivní mezilidské vztahy), *Meaning* (smysl) a *Accomplishment* (úspěšný výkon). V původní teorii štěstí nebyly zahrnuty mezilidské vztahy a dosažení úspěšného výkonu, které jsou důležitými aspekty optimálního fungování. Klíčovým pojmem této Seligmanovy rozšířené teorie duševní pohody je pojem *flourishing*, nebo-li optimální prospívání, které si můžeme pomyslně představit na jednom pólu kontinua, na jehož druhém konci jsou mentální poruchy. (Slezáčková, 2012)

Seligman se svým konceptem štěstí dotkl tématu smysluplnosti, která nevyhnutelně souvisí s prožívaným štěstím a naplněným spokojeným životem. Jeden z nejvýznamnějších autorů, který se tímto konceptem zabýval již mnohem dříve, je Viktor Frankl. Ve svém přístupu rozlišuje dvě základní pojetí štěstí. V prvním případě zde máme člověka, který se ptá, jaká má určitá situace v jeho životě smysl. V druhém pojetí je to právě člověk sám, který je prostřednictvím určité situace dotazován. Každý náš čin je tedy odpovědí životu a těmito skutky vzniká jako vedlejší produkt smysl, který přispívá k našemu fyzickému i duševnímu zdraví. (Frankl, 2005)

Tématu smysluplnosti se také dotkl Antonovsky (1980) ve svém konceptu SOC (Sense of Coherence). Jedná se o osobnostní charakteristiku, kterou formuloval na základě svého výzkumu Židů, kteří přežili holocaust. Přeložíme-li Sense of Coherence do češtiny, jedná se o jakýsi smysl pro integritu, soudržnost. V rámci tohoto konceptu popisuje tři základní dimenze: srozumitelnost, smysluplnost, zvládnutelnost. Všechny tři dimenze mají záporné a kladné póly. V případě kladných pólů se tato charakteristika projevuje jako trvalý pocit důvěry, že vnitřní i vnější podněty v průběhu života jsou strukturované, je možno je předvídat a vysvětlit, dále důvěra ve své zdroje, že mám na to, abych požadavky života zvládnul, a požadavky a úkoly života jsou vnímány jako výzva, která stojí za to, abych se v ní angažoval.

Smysluplnost je také zahrnuta v novém konceptu duševního bohatství (*psychological wealth*) Dienera a Biswas-Dienera (2008, in Slezáčková, 2012). Podle nich duševní bohatství, jenž je významnou podmínkou štěstí, zahrnuje:

- Životní spokojenost a štěstí
- Spiritualita a smysluplný život
- Pozitivní postoj a kladné emoce

- Láskyplné mezilidské vztahy
- Zapojení se do aktivit a pracovních činností
- Hodnoty a životní cíle, které vedou k jejich naplnění
- Fyzické a mentální zdraví
- Materiální dostatek pro uspokojení našich potřeb

Vidíme tedy, že koncepty související s lidskou pohodou a štěstím, které všechny zastřešuje pozitivní psychologie, jsou rozmanité, a přestože se objevují některé neshody v terminologii, jedná se v podstatě o totéž a ve významech termínů se opakují a překrývají. Všichni výzkumníci a praktici v této oblasti mají totožný cíl, a to objevovat a zkoumat zákonitosti lidského štěstí a aplikovat je v praxi.

2.2.Determinanty osobní pohody

2.2.1. Osobnost

Vliv osobnosti na osobní pohodu je nepopiratelný. Je ale na místě upřesnit, do jaké míry, alespoň podle dosavadních výzkumů. Kdyby byla osobnost člověka naprosto jediným determinujícím faktorem, nejenže by byl výzkum dalších faktorů zbytečný, ale také jakékoli snahy politiků a ekonomů zvýšit životní spokojenost v jejich zemích zlepšováním životních podmínek by byly ztrátou času i peněz.

Bylo provedeno mnoho výzkumů, které zkoumaly, zda je životní spokojenost geneticky dědičná. Přestože první výzkumy Tellegena a Lykkena (1988) ukázaly, že existuje vysoká korelace mezi osobní pohodou a geny, tyto výzkumy při jejich replikaci nedošly ke stejným výsledkům. (in Lucas, 2008). Korelace osobní pohody u sourozenců u replikovaných výzkumů byla velice nízká. Lucas udává, že to bylo způsobeno malým výzkumným souborem v Tellegenově a Lykkenově výzkumu. Výzkumy na dědičnost životní spokojenosti neprováděly ale jen Tellegen a kol., ale i další autoři. Například Roysamb a kol. (2002, in Lucas, 2008) došli ke zjištění, že dědičnost osobní pohody se liší mezi pohlavími. Na základě jejich výzkumu odhadují korelaci dědičnosti osobní pohody 0.54 u žen a 0.46 u mužů. Roysamb na základě svého vzorku, do kterého zahrnul dvojvaječná dvojčata stejného i různého pohlaví, usoudil, že se zřejmě nejedná o tytéž geny, které podporují osobní pohodu u žen a mužů společně: korelace mezi genetickým efektem u mužů a žen byla pouze 0.64. Autoři vysvětlují tento jev jako potenciální skryté

mechanismy. Je možné, že je zde přímý efekt temperamentu na osobní pohodu, a že tento efekt je vysvětlen stejnými geny napříč pohlavími. Stejně tak můžeme usuzovat na nepřímý efekt, kdy si individuum vybírá na základě genů určitá prostředí, a tato prostředí vedou k rozdílným hodnotám osobní pohody. Dále Stubbe, Posthuma, Boomsma a De Geus (2005, in Lucas, 2008) zkoumali dědičnost životní spokojenosti ve vzorku 5000 dvojčat z Nizozemí. Jejich analýza navrhuje, že 38% variace v životní spokojenosti je dědičná.

Diener vyjadřuje nesouhlas k přiřkládání příliš velké váhy dědičnosti jako faktoru determinujícího osobní pohodu. Podle něj proti tomu svědčí to, že ve většině studií je celkem značná variabilita štěstí během času. Přestože přiznává, že je zde jistá dědičná komponenta, která má vliv na udržování osobní pohody v určitém rozmezí, lidské nálady, životní spokojenost, a tudíž i osobní pohoda varují v čase a vlivem životních událostí. Další důkazy pro environmentální dopady na osobní pohodu pochází ze studií dvojčat. Rané rodinné prostředí má vliv na hladinu zažívání pozitivních afektů v dospělém životě. Krom toho můžeme vidět obrovské rozdíly v osobní pohodě mezi národy. Například obyvatelé dřívějších komunistických států obecně zažívají menší hodnoty osobní pohody oproti státům bez komunistické minulosti, které se nachází v blízkosti. I toto svědčí pro vliv prostředí. (Diener, 2008)

Dále se zkoumaly mozkové procesy a jejich korelace se životní spokojeností. Richard Davidson a kol. (1990, in Lucas, 2008) prováděli výzkumy, které zkoumaly mozkové procesy a jejich spojitost s pozitivními a negativními emocemi. Ukázalo se, že při prožívání více pozitivních emocí a méně negativních se aktivuje přední část levé hemisféry a naopak, při prožívání spíše negativních emocí se aktivuje přední část pravé hemisféry.

Přestože genetická výbava člověka hraje v životní spokojenosti nesporně velkou roli, není sama o sobě rozhodující. Na toto upozorňuje Davidson a kol. (2003, dle Lucas, 2008), který říká, že některé neurofyziologické procesy jsou proměnlivé v čase, a to i vnějšími podmínkami. Jako příklad udává osm týdnů meditačního programu. Dále také upozorňuje na provedené studie na zvířatech, které ukázaly, že prostředí, ve kterém se zvířata nacházejí v raných stádiích svého života, ovlivňují pozdější reakce na stres. Tyto výzkumy provedli například Francis a Meaney (1999, in Lucas, 2008).

Vědci se nadále zabývali osobnostními rysy a jejich souvislostmi s životní spokojeností. Nejvíce výzkumů bylo provedeno se zaměřením na extroverzi a neuroticismus. Počátky těchto výzkumů můžeme najít už v roce 1980, kdy Costa a McCrae ukázali, že extroverze predikuje pozitivní emoce a neuroticismus emoce negativní. Na ně navázaly další výzkumy, které se začaly zabývat i dalšími osobnostními charakteristikami a temperamentem. Je nesporné, že osobnostní rysy jsou důležitým faktorem životní spokojenosti, nicméně nevíme, co přesně dělá neurotiky nespokojenými a extroverty spokojenými. Pochopením těchto procesů bychom mohli být o kousek blíže k pochopení zákonitostí lidského štěstí.

Sebeúcta osobnosti hraje v životní spokojenosti rovněž významnou roli. Korelace mezi sebeúctou a životní spokojeností se pohybují mezi hodnotami 0,4-0,7. (Diener, Emmons, Larsen, Griffen, 1985)

2.2.2. Aktivita a fyzická aktivita

Jednotlivé koncepty subjektivně vnímané osobní pohody (SBW) jsou vázány na teorie, ze kterých vycházejí. Můžeme rozlišit tři základní teoretické přístupy (Dosedlová, 2008):

- a) teorie potřeb
- b) teorie zaměřené na proces a aktivitu
- c) teorie osobnostních a genetických dispozic

Právě druhá ze zmíněných teorií, teorie zaměřená na proces a aktivitu, považuje právě samotnou aktivitu za faktor, který sám o sobě produkuje štěstí.

Csikszentmihalyi (1975) pojednává také o míře náročnosti určité činnosti. Říká, že aktivity jsou vnímány jako příjemné, pokud nejsou příliš snadné (nevyvolávají u individua pocit nudy), nebo příliš obtížné (vyvolávají pocit frustrace).

Seligman hovoří na základě pokusů se psy o tzv. naučené bezmocnosti. Zkušenost opakované bezmocnosti změnit situaci svým volným chováním způsobí, že se psi už o změnu situace dále nepokouší. Jedná se tedy o jakési neadekvátní zhodnocení dosavadních opakujících se zkušeností, které vedou k pocitu a názoru, že člověk nemá kontrolu nad výsledky svého jednání, a to dokonce i v situaci, kdy by tato kontrola byla možná (Macek, 2000, str. 15). Pokud výjimečně při svých pokusech dosáhne příznivého výsledku, a je momentálně úspěšný, selhává tento člověk nadále tím, že nedovede úspěšnou zvládací

strategii zopakovat a naučit se ji používat. (Čáp, Mareš, 2001) Seligman později na tuto teorii navázal vysvětlováním vzniku deprese.

V dalších letech navázal spolupráci s britským psychologem Teasdalem a vytvořili novou hypotézu, která spojovala naučenou bezmocnost s místem řízení (neboli konceptem Rottera nazvaným Locus of Control). Vznikl koncept, který rozděluje příčiny dobrých výsledků na „stabilní, globální a vůči sobě vnitřní“ (výhodné pro copingové strategie) nebo na skupinu příčin nazvaných jako „nestabilní, specifické a vůči sobě vnější“. Je zřejmé, že pro zvládnutí zátěžových situací je výhodnější, pokud subjekt přikládá svému úspěchu první jmenovanou skupinu příčin. To samozřejmě sekundárně ovlivňuje i životní spokojenost.

Na pomezí teorie potřeb a teorií zaměřených na proces a aktivitu bychom mohli zařadit spokojenost v povolání, která hraje důležitou roli v celkové životní spokojenosti. Skrz finanční odměnu jsou sekundárně naplňovány různé potřeby, a samotná potřeba být užitečný a dělat něco smysluplného je naplňována primárně. V neposlední řadě práce je aktivita a je nezbytné na ni vyvinout určité mentální, někdy i fyzické úsilí.

Nezanedbatelná je i fyzická aktivita sama o sobě, která má blízký vztah ke zdraví, ale také skrz naši fyzickou sílu může ovlivňovat naše sebepojetí, sebedůvěru, a tudíž životní spokojenost.

Fox, Boucher, Faulkner a Biddle (2000) rozlišují čtyři základní funkce fyzické aktivity ve vztahu k duševnímu zdraví a subjektivní pohodě:

1. fyzická aktivita je jedním z preventivních opatření vzniku duševních potíží
2. fyzická aktivita je jednou z léčebných metod duševních potíží
3. fyzická aktivita může zlepšit kvalitu života psychicky nemocných lidí
4. fyzická aktivita může zvýšit osobní pohodu (SWB)

Není potřeba dodávat, že mnohé výzkumy potvrdily, že pravidelná fyzická aktivita zlepšuje aktuální náladu i trvalejší emoční nastavení, podporuje spánek a sebehodnocení. Přispívá tedy k vyšší životní spokojenosti.

2.2.3. Zdraví

Světová organizace WHO definuje zdraví jako stav úplné tělesné i duševní pohody. (World Health Organization, 2003)

Zdraví je prostředkem k dosahování různých životních cílů a jeho absence vyvolává menší či větší formu frustrace v závislosti na druhu onemocnění a osobnosti jedince.

Co se týče historického vývoje modelu nemoci, můžeme pozorovat značný posun v přesunu zodpovědnosti za zdraví pacienta z lékaře právě pacienta samotného. Bohužel u nás přesto stále v povědomí lidí, zejména starší generace, převládá dojem, že zodpovědnost za naše zdraví má lékař. Na druhé straně někteří lékaři pacienty v tomto rozdělení rolí upevňují tím, že pacientům neposkytují dostatečné informace o jejich onemocněních, možnostech další léčby a možných rizicích. Drží si tak určité nadřazené mocenské postavení, které pacienty nutí přenechat svou zodpovědnost lékaři. Je nesporné, že tato míra úzkosti a neorientace může mít vliv na subjektivní prožívání vlastní osobní pohody.

Podle definice světové organizace být zdravý znamená i cítit se dobře. Mohli bychom tedy říci, že zdraví má velký vliv na subjektivně vnímanou osobní pohodu (SWB). Zejména tedy nepřítomnost zdraví, která životní spokojenost často neodvratně snižuje. Bude-li jedinec např. trpět těžkými organickými depresemi, změna vnějších faktorů bude hrát pouze malou, ne-li žádnou roli v pokusu o změnu ve smyslu zvýšení pocitu osobní pohody.

V oblasti zdraví, v nynější době civilizačních chorob, je palčivou otázkou prevence. Ta by měla být zaměřena na chování související se zdravím. Zde stojí za zmínku výzkumy, které popisují Taylor a Sherman (2004) (in Dosedlová, 2008), které říkají, že upozornění na strašné následky nezdravých návyků nevede ke změně. Naopak, je to právě strach, který blokuje postojovou změnu i změnu chování. Oproti tomu situace, které umožní lidem cítit se bezpečně a myslet pozitivně o sobě, umožňují přístup nových informací o zdravotních rizicích i snadnější osvojení si zdraví podporujícího chování.

2.2.4. Mezilidské vztahy

Mezilidské vztahy v životě člověka hrají nesporně důležitou roli. Mnohé výzkumy ukazují vysoké korelace mezi dobrými mezilidskými vztahy a vysokou životní spokojeností.

Baumeister a Leary (1995) ve své práci hovoří o „potřebě někomu náležet“ („need to belong“), kterou považují za základní lidskou motivaci.

Některé teorie a autoři těchto teorií považují mezilidské vztahy za determinující ve vztahu k vývoji. Příkladem by mohli být psychoanalytičtí autoři, např. John Bowlby a jeho koncept přimknutí. Životní spokojenost pak může být ovlivněna skrz sociální vazby sekundárně.

Sociální vztahy nejsou ale jen zdrojem životní spokojenosti, ale i její důležitou komponentou jako takovou. Například výzkumy Mayerse (2000) prokázaly, že mezilidské vztahy mohou podpořit, ale i narušit životní spokojenost.

Diener a Seligman (2002) tvrdí, že kvalita mezilidských vztahů daného subjektu má velký vliv na jeho životní spokojenost, ale není dostačující sama o sobě. Dále uvádějí závěry svých studií. Ty tvrdí, že nejšťastnější lidé jsou ti, kteří mají velmi uspokojivé sociální vztahy a zároveň mají určité menší množství času, které tráví sami.

Některé výzkumy dle Pavota, Dienera a Fujity ukazují, že lidé se cítí šťastnějšími, když jsou s ostatními. (in Eid, Larsen, 2008)

Biswas-Diener a Diener (2001) zkoumali životní spokojenost mezi prostitutkami, bezdomovci a lidmi žijícími v chudinských čtvrtích v Kalkatě v Indii. Zjistili, že u těchto sociálně znevýhodněných skupin vysoce koreluje s životní spokojeností kvalitní přátelské vztahy, kvalitní vztahy rodinné a milostné. V kontrastu s tím, bezdomovci ve Spojených státech Amerických často uvádějí obrovskou sociální izolaci, nedostatek sociální podpory a nižší hodnoty životní spokojenosti. Výzkumníci došli k závěru, že velká sociální opora ze strany přátel a rodiny v Kalkatě vyvažuje chudobu, které lidé čelí, tudíž životní spokojenost u nich nabývá vyšších hodnot, než by bylo očekáváno.

Antonucci, Akiyama a Lansford (1998) se zabývali tím, že sociální vztahy nemusí osobní pohodu individua ovlivňovat pouze v pozitivním slova smyslu. Ukázalo se, že neuspokojivé sociální vztahy jsou zdrojem stresu a úzkosti a mohou snižovat aktuální životní spokojenost. Výzkumy se ukázaly, že u mužů s pocitem menší životní spokojenosti souvisí náročné (výsledky požadující) okolí, kdežto u žen je životní spokojenost snížena, pokud jsou obklopeny lidmi, které je rozčilují.

Velice korelující s životní spokojeností se ukázaly být rodinné vztahy. Diener a Diener (1995, in Eid, Larsen, 2008) ukázali, že spokojenost v rodinných vztazích vysoce koreluje s úrovní životní spokojenosti u 31 různých národů.

Zůstává ale nadále nejasné, jaké mechanismy přesně způsobují, že rodinné vztahy jsou se životní spokojeností tak úzce spjaty. (Diener, McGavran- Diener, 2008)

Pavot a Diener (2004, in Dosedlová, 2008) poukazují na dvě longitudinální studie, v Austrálii a v Německu, které prokázaly, že vyšší úroveň subjektivně vnímané osobní pohody (SWB) je asociována s vyšší pravděpodobností vstupu do manželství. Ta pak hraje

velikou roli při zvládnání překážek a upevňuje intimní vztah na základě pozitivního emočního ladění partnerů.

2.2.5. Kultura

Kultura, jíž jsme součástí, zasahuje do všech složek naší psychiky. Ovlivňuje náš způsob myšlení, určuje, jakými tématy se budeme zabývat, tříbí naše postoje, řídí způsoby našeho jednání. Také určuje žebříček hodnot v naší společnosti. Mohli bychom tedy říci, že sekundárně, skrz hodnoty, které naše kultura považuje za důležité, tato kultura ovlivňuje naši osobní pohodu.

V rámci měření životní spokojenosti různých národů výzkumníci čelili (a čelí) řadě metodologických problémů. Ty se týkají např. otázek, jaký je žebříček hodnot v dané kultuře a jaký má vliv na životní spokojenost (např. v některých kulturách může už jen pohlaví subjektu predikovat vyšší životní spokojenost, pokud je toto pohlaví v dané kultuře společensky signifikantně více uznáváno). Další úskalí pro výzkumníka může být jak formulovat otázky správně tak, aby opravdu zkoumaly daný fenomén. Např. zkoumáme-li, jak souvisí pocit svobody s životní spokojeností, musíme nejprve vědět, jak pocit svobody definují členi různých kultur. (Diener, Suh, 2000)

Dosedlová (2008, str. 47) upozorňuje na problematiku životní spokojenosti v rámci individuálních niterných hodnot (intrinsic) a vnějších hodnot (extrinsic), které určuje kultura a společnost, v níž žijeme. Říká, že soulad mezi vnějšími a vnitřními hodnotami zvyšuje životní spokojenost. Stejně tak upozorňuje na to, že: „ *Dokonce i naplňování niterných hodnot, které je multikulturně spojeno s vyšší mírou SWB, může být spojeno s pocitem frustrace, pokud prostředí, ve kterém jedinec žije, tyto hodnoty nesdílí. A naopak, i když člověk následuje vnější hodnoty, které běžně nemají vztah k vyšší míře SBW, může se projevit jejich efekt v úrovni subjektivní pohody, pokud jsou tyto hodnoty široce vyznávány celou společností.*“

Ve snaze sladit vnitřní a vnější hodnoty a zvýšit tak životní spokojenost, lidé uplatňují tyto dva procesy: selekci a socializaci. V podstatě bychom mohli říci, že zatímco selekcí si lidé přizpůsobují prostředí (sami aktivně vyhledávají takové prostředí, ve kterém se jim bude dobře žít a jehož hodnoty budou v souladu s jejich), socializací se lidé přizpůsobují kulturním tlakům. (Sagiv, Roccas, Sahan, 2004)

Míra životní spokojenosti samozřejmě závisí i na ekonomických a sociálně – politických ukazatelích, které s kulturou souvisí, ale jim se budu věnovat zvlášť.

2.2.6. Ekonomické faktory

První pokusy o měření well-beingu, především ze strany ekonomů, byly založeny na porovnávání HDP v jednotlivých zemích. Postupem času se ale ukázalo, že představa existujícího přímo úměrného vztahu HDP a životní spokojenosti je velmi zjednodušující. Na druhou stranu, nemůžeme popřít určité souvislosti mezi výší hrubého domácího produktu na hlavu a životní spokojeností v rozvojových a chudých zemích. (Blanchflower, 2009)

Krom toho naprosté popření materiálního zabezpečení jakožto vlivu na životní spokojenost by bylo chybné. Přestože HDP se jako ukazatel životní spokojenosti zdá být příliš zjednodušující, životní spokojenost je poměrně významně ovlivněna finančními příjmy jedince. Krom toho, v kapitalistických společnostech je za jeden z velmi žádoucích cílů považováno nabývání majetku. (Biswas-Diener, 2008)

Některé výzkumy potvrzují Maslowovu hierarchickou teorii potřeb. Maslow na základě svého modelu tvrdil, že pokud nejsou uspokojeny základní potřeby člověka (potřeby fyziologické), nemůže se člověk orientovat na potřeby vyšší a naplňovat je. V mnoha případech se zjistilo, že finanční příjem jedince vysoce koreluje se životní spokojeností především v rámci nižších příjmů, ale tato korelace se zmenšuje s nárůstem příjmu subjektu. (Biswas- Diener, 2008) Tyto výzkumy potvrzují Maslowovu teorii základních potřeb.

Pojítka mezi životní spokojeností a finančním příjmem je nepopiratelná. Lidé, kteří si mohou dovolit kvalitní stravu, kvalitně strávený odpočinek, pohodlný domov, budou i spokojenější. Skrz peníze ale neuspokojujeme jen bazální potřeby. Dávají nám totiž také jistý pocit autonomie, prostřednictvím nich se můžeme rozvíjet (finanční náročnost některých zálib, které máme) atd. Možná právě tímto bychom mohli vysvětlit jev, na který se přišlo teprve nedávno. Oishi a Diener (2000, in Biswas- Diener, 2008) ve svých výzkumech zjistili, že přestože vztah finančního příjmu a životní spokojenosti u ekonomicky středních a vyšších středních tříd společnosti není dominantní, stále se, i když méně v porovnání s lidmi s nízkými příjmy, podílí na zvyšování životní spokojenosti.

Existují i případy, kde se Maslowova teorie potřeb neuplatnila. Biswas- Diener a Diener (2001, in Biswas-Diener, 2008) zkoumali životní spokojenost lidí na okraji společnosti v Kalkatě v Indii. O tomto výzkumu jsem se již zmiňovala výše. Podstatné je, že probandi (lidé žijící ve slamech, bezdomovci a prostitutky) vykazovali neočekávaně vysokou životní spokojenost (s ohledem na jejich životní podmínky). Krom tohoto

překvapivého jevu výzkumníci našli poměrně velký propad v životní spokojenosti bezdomovců související s jejich materiálním zabezpečením, ale i jejich celkovou životní spokojeností, jež byla výrazně nižší v porovnání s dvěma druhými skupinami.

V rámci výzkumů, které se snaží o pochopení vztahů materiálního zabezpečení a životní spokojenosti, se hovoří o dvou doplňkových vysvětlujících teoriích:

- i. cíle a hodnoty („*goals and values*“)
- ii. relativní normy („*relative standards*“)

Teorie cílů a hodnot ve vztahu k životní spokojenosti říká, že životní cíle jsou považovány za důležitý faktor přispívající k životní spokojenosti. (Emmons, 1986, 1999, in Biswas- Diener, 2008). Tato teorie cílů může objasňovat vztah příjmu a životní spokojenosti v tom smyslu, že materiální prostředky mohou sloužit k dosahování osobních cílů. Tato teorie tedy vysvětluje vztah životní spokojenosti a finančního příjmu i v rámci ekonomicky vyšších sociálních vrstev společnosti. Zároveň zde platí podmínka, na kterou upozorňuje Diener a Fujita (1995). Tito autoři v rámci svého výzkumu došli k závěru, že osobnostní cíle mohou být i kontraproduktivní ve vztahu k životní spokojenosti, pokud se neshodují s finančními možnostmi subjektu.

Přestože výše příjmu prokazatelně pozitivně koreluje s životní spokojeností jedince, materialismus a přílišné zaměření na zisk finančních prostředků koreluje s hodnotami životní spokojenosti negativně. A to především, staví-li jedinec ve svém hodnotovém žebříčku peníze nad hodnoty jako je např. láska. (Solberg, Diener, Robinson, 2004, in Biswas- Diener, 2008)

Teorie relativních norem spočívá na předpokladu, že lidé v rámci svých zkušeností vyhodnocují svou vlastní situaci a používají své vnitřní normy pro posouzení vlastní životní spokojenosti. Tyto vnitřní normy mohou být ovlivněny porovnáváním se s ostatními, porovnáváním s minulostí, nebo porovnáváním s mými očekáváními do budoucna. (Biswas –Diener, 2008). Jinými slovy, na tom, jak moc budu spokojena v rámci svých finančních příjmů, se podílí i srovnání s ostatními, s mým výdělkem v minulosti a s mým očekáváním finančního příjmu v budoucnu.

2.2.7. Jiné sociodemografické faktory

Mnoho lidí se domnívá, že spokojenost subjektu závisí na vnějších faktorech, do kterých bychom mohli zařadit věk, pohlaví, náboženství, finanční příjem (o kterém jsem už hovořila výše), charakteristiky prostředí, ve kterém subjekt žije (politický systém,

kriminalita, úroveň školství, zdravotnictví atd.). Kdyby tyto faktory nebyly považovány za kritéria mající vliv na životní spokojenost, nevznikl by ani zájem ekonomů a politologů o další výzkumy porovnávající tato kritéria v jednotlivých zemích. Ti ve své snaze predikovat osobní pohodu zavádějí různé indexy, které mají za úkol porovnávat úroveň pohody („*well-being*“) v různých zemích.

Příkladem mohou být tzv. *Prosperity Index*, *Human Development Index* a jiné, které srovnávají v rámci jednotlivých zemí jejich úroveň školství, zdravotnictví, hrubý domácí produkt atd.

Problematiku vlivů sociodemografických, tedy vnějších faktorů na životní spokojenost, dobře popsal Diener a kol. (1999). Hovoří o tzv. přístupech zdola-nahoru (*bottom-up theories*) a přístupech shora-dolů (*top-down theories*). Přístup zdola – nahoru představuje princip, v rámci kterého vnější faktory ovlivňují životní spokojenost. Říká, že existují základní lidské potřeby, které mohou být uspokojovány pouze, dovolí-li to prostředí a vnější okolnosti. Na druhé straně, přístup shora – dolů vystihuje fakt, že objektivní podmínky jsou vnímány subjektem podle jeho vlastních kritérií, tudíž finální hodnocení situace závisí na vnitřních proměnných subjektu (jeho osobnostních charakteristikách, postojích, hodnotách, očekáváních, na minulých zkušenostech atd.)

Nyní bych ráda dodala jednotlivá zjištění v rámci sociodemografických faktorů:

- a) Co se týče závislosti věku na pocitu životní spokojenosti, mohli bychom ji vyjádřit tvarem U. Kolem věku 45-50 let nabývá nejmenších hodnot.
- b) Životní spokojenost negativně koreluje s nezaměstnaností.
- c) Dále podle některých výzkumů je vyšší spokojenost asociována s ženským pohlavím, vyšším vzděláním, manželstvím, zdravím a zaměstnaností. (Blanchflower, 2009)

3. Dosavadní zjištění vztahu mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou

Jedním z autorů zabývajících se vztahem mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou je Helliwell (2003, 2006, in Sarrancino, 2009), který tvrdí, že peníze nemohou vysvětlit složitý fenomén lidského well-beingu. Namísto toho staví do popředí sociální kapitál jako důležitý faktor a predikátor SWB. Toto jeho tvrzení bylo reakcí na mylné dlouhodobé přesvědčení mnohých ekonomů, kteří se domnívali, že na základě finančního příjmu jedince je možné odvodit jeho well-being a také vysvětlením „Amerického případu“. Putnam (2000) ve své knize *Bowling alone* tvrdí, že sociální kapitál v Americe v posledních třiceti letech poklesl. Od té doby se mnoho dalších autorů pokusilo jeho závěry zpochybnit, došli nicméně ke stejným výsledkům. (Sarrancino, 2009). Ve stejné době došlo k poklesu SWB v Americe. (Stevenson, Wolfers, 2008). Z toho bychom mohli usuzovat na možnou existující souvislost mezi SWB a sociálním kapitálem. Abychom Helliwellovo tvrzení podpořili kompletně, je potřeba ještě dodat, že během těchto třiceti let došlo v Americe také k ekonomickému růstu (American General Social Survey, in Sarancino, 2009). Vidíme tedy, že ačkoli nemůžeme automaticky potvrdit jasný vztah mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou, můžeme vyvrátit, že osobní pohoda koreluje s finančním příjmem jako jediným vlivným faktorem. Tímto tématem se zabývali ve své studii podrobněji Bartolini, Bilancini a Pugno (2008, in Sarrancino, 2009). Tito tři autoři navrhují, že štěstí v Americe nevzrůstalo spolu s ekonomickým růstem, protože pozitivní efekt ekonomického růstu byl eliminován upadající dosažitelností sociálního kapitálu, což negativně ovlivnilo osobní pohodu. Tímto vysvětlují tzv. Easterlinův paradox. Easterlinův paradox je jev pojmenovaný podle svého autora. Ten ho popsal ve své studii vydané v roce 1980 "*Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some Empirical Evidence.*" Na základě sesbíraných dat zjistil, že lidé s vyššími příjmy v rámci jedné země mají tendenci vykazovat vyšší úroveň štěstí. V mezinárodním srovnání však tyto úrovně štěstí nevariovaly s hrubým domácím produktem na osobu, tedy v rámci zemí s dostatečným příjmem pro uspokojení základních potřeb. Jinými slovy, bohatší neznamená vždy šťastnější. Autoři kompletně nepopírají vliv finančního příjmu na osobní pohodu, ale na základě dat z General Social Survey (GSS) z let mezi roky 1975 a 2004 usuzují, že osobní pohoda v Americe může být vysvětlena především na základě několika sil proudících rozdílnými směry: 1. nárůst finančních příjmů 2. úpadek vztahového zboží (relational

goods) 3. úpadek důvěry v instituce 4. sociální srovnávání. Můžeme tedy říci, že větší příjem podporuje SWB do té doby, dokud tento nezraňuje sociální kapitál.

Sarrancino (2009) ve své longitudinální studii, kde se snažil prozkoumat trend sociálního kapitálu v Evropě, také zjistil, že v 10 z 11 zemí existuje soulad mezi osobní pohodou a sociálním kapitálem. Nelze tedy vyloučit jejich vztah. Další Sarranciniho studie z roku 2008, *SWB in Low Income countries: positional, relational and SC components*, zkoumá, zda sociální kapitál hraje v chudých a bohatých zemích pro osobní pohodu odlišnou roli. V této studii se Sarrancino zaměřil na tři proměnné faktory sociálního kapitálu: 1. poctivost 2. svoboda volby a řízení 3. důvěra. Pro tuto studii použil data z World Value Survey (WVS), která byla sesbírána ve čtyřech vlnách během 21 let. Země byly rozděleny na dvě skupiny, „chudé“ a „bohaté“, podle kritérií určených institucí World Bank. Toto kritérium byl v podstatě hrubý domácí příjem na hlavu.⁴ Štěstí bylo měřeno na škále od 1 do 4 následujícím způsobem: Celkem vzato, řekli byste, že jste: 1. velmi šťastní 2. celkem šťastní 3. ne moc šťastní 4. vůbec ne šťastní? Na základě analýzy těchto dat došel Sarrancino k závěru, že všechny proměnné sociálního kapitálu, na které se zaměřil, mají na štěstí pozitivní vliv. Zároveň ale ke svému překvapení také zjistil, že jednotlivé koeficienty jsou vyšší pro bohatší země. Zdá se tedy, že v bohatších zemích je štěstí ovlivněno především subjektivně vnímanou možností svobodné volby a řízení vlastního života a důvěrou v ostatní. Sarrancino toto dává do souvislosti s trendem upadajícího sociálního kapitálu v rozvinutých zemích, a s tím související jeho žádoucností.

Hoogh a Vanhoutte vycházeli ve své studii z roku 2011 *Subjective Well-being and Social capital in Belgian Communities* z předešlých zjištění, že vlastnosti heterogenní komunity silně ovlivňují SWB jejich členů (heterogenitou zde mají na mysli především ekonomické rozdíly mezi jednotlivými členy komunity) a snažili se zjistit, zda existuje takovýto vztah i ve více jednotné společnosti. Belgie je podle autorů adekvátní zemí pro tento výzkum, neboť vykazuje jedny z nejnižších platových nerovností na světě. Krom toho pracují autoři ve svém výzkumu s regionem Vlámsko, který dosahuje ještě jednotnějších charakteristik než Belgie samotná. Z výsledků studie vyplývá, že je-li společnost homogenní, t.z., že její členové mají víceméně rovný přístup k sociálním sítím a

⁴ Skupina zemí s nižším finančním příjmem: Zimbabwe, Nigérie, Uganda, Tanzanie, Vietnam, Kyrgyzstán, Pakistán, Indie a Bangladéš. Skupina zemí s vyšším finančním příjmem: Rakousko, Spojené státy, Švýcarsko, Švédsko, Španělsko, Portugalsko, Norsko, Nový Zéland, Nizozemí, Lucembursko, Korea, Japonsko, Itálie, Irsko, Island, Řecko, Spojené království, Německo, Francie, Finsko, Dánsko, Kanada, Belgie, Austrálie, Slovinsko, Singapur, Saudská Arábie.

životní úroveň těchto členů dosáhla určitého standardu, pak nenacházíme žádné signifikantní korelace mezi charakteristikami této společnosti a SWB. Jinými slovy, charakteristiky společnosti ovlivňují osobní pohodu jedinců pouze tehdy, je-li tato společnost dostatečně heterogenní.

Western a McCrea (2005) ve své australské studii z oblasti South East Queensland vychází z předpokladů, že nižší pracovní prestiž vede k pocitu marginalizace⁵, stejně tak nižší sociální kapitál. Autoři se pokoušejí zjistit, zda pocit marginalizace u jedinců s nižším pracovním statutem bude menší, budou-li mít vyšší sociální kapitál. Jinými slovy, snaží se zjistit, zda může sociální kapitál působit jako jakýsi nárazník a snížit efekt pracovní prestiže na pocit marginalizace. Dále předpokládají, že marginalizace vede ke snížení osobní pohody jedince. Výzkumníci došli k závěrům, že marginalizace opravdu snižuje osobní pohodu. Dále sociální kapitál podle výsledků této studie zvyšuje osobní pohodu jednak přímo, jednak nepřímo: Nepřímo skrz nižší marginalizaci, přímo skrz navyšování osobní pohody, a to pravděpodobně díky více uspokojujícím sociálním vztahům, nebo pozitivním vlivem těchto vztahů na dosahování důležitých životních cílů. Co se týče pracovní prestiže, její nízké hodnoty pak vedou k marginalizaci stejnou měrou jako nízké hodnoty sociálního kapitálu. Nicméně sociální kapitál nezmírňuje vztah mezi nízkým pracovním statutem a marginalizací.

Winkelmann (2006) se ve své studii snažil zjistit, zda sociální kapitál snižuje negativní dopad nezaměstnanosti na osobní pohodu. Použil data získaná z německého Sozio-oekonomisches Panel (SOEP) během let 1984 a 2004. Z těchto dat si vybral jedince, kteří během období mezi dvěma po sobě jdoucími rozhovory přišli o zaměstnání. Takovýchto jedinců bylo 5 536. Došel k závěru, že sociální kapitál má velice pozitivní efekt na SWB, nicméně, zda opravdu snižuje negativní efekt nezaměstnanosti na SWB, zůstává zatím neznámo.

Kroll (2010) navrhuje, že sociální kapitál koreluje s osobní pohodou různě v rámci různých charakteristických sociálních skupin, například že bude silněji korelovat u žen, které mají podle Krolla větší potřebu socializace. Toto tvrzení také potvrzuje sociologická studie *Sociální kapitál v České republice a v mezinárodním srovnání* (Stachová, Bernard, Čermák, 2009), která na českém vzorku pojednává o jednotlivých rozdílech sociálního

⁵ Pocit vyčlenění ze společnosti, necítit se součástí společnosti.

kapitálu Čechů na individuální úrovni. Například: „*Nejstarší občané ve srovnání s mladými vykazují nejen nízkou úroveň důvěry, ale také nízké zapojení do sociálních sítí. Lidé v nejnižší věkové kategorii znají poměrně dost lidí, na které se mohou obrátit o pomoc. Mladí lidé se výrazně častěji scházejí s blízkými přáteli, rodinou a známými, což jistě souvisí s jejich způsobem života.*“ (str. 43).

Z výše uvedeného je zřejmé, že mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou jedince existuje určitá souvislost. Výzkumníci se nadále snaží generovat nové studie na toto téma a přispět k již předešlým zjištěním stále hlubšími poznatky o vztahu těchto dvou fenoménů. Na závěr této kapitoly bych ráda citovala výrok Helliwella a Putnama, kteří shrnují svou analýzu následovně: „*Sociální kapitál je pevně spojen s osobní pohodou skrz mnoho nezávislých kanálů v několika různých formách.*“ (2004, str.1435).

4. Dosavadní zjištění o sociálním kapitálu v České republice, v Indii a na Novém Zélandě

Krom již uvedeného zjištění, že sociální kapitál variuje v rámci jednotlivých sociálních skupin (například podle věku, pohlaví, míry vzdělanosti atd.), variuje tento silně i na vyšší úrovni v rámci jednotlivých zemí. Například postkomunistické státy vykazují ve srovnání se západoevropskými zeměmi nižší míru sociálního kapitálu, a tento rozdíl můžeme pozorovat i v rámci bývalého Západního a Východního Německa. (Stachová, Bernard, Čermák, 2009). Je tedy na místě tvrdit, že sociální kapitál jednotlivce není formován výhradně individuálními charakteristikami (na mikroúrovni) , ale i komunitou (na mezoúrovni) a zemí (tzv. makroúroveň), ve které žijeme, respektive kulturou, která v této zemi vládne. Právě proto bych se nyní ráda teoreticky zabývala povahou sociálních kapitálů v České republice, Indii a na Novém Zélandě. Stručné shrnutí dosavadních poznatků by mělo přispět k lepšímu porozumění výsledků výzkumu, který je součástí této diplomové práce.

Ráda bych zde využila mezinárodních průzkumů organizace *The Legatum Institute*, která na základě svého indexu sociálního kapitálu mapuje v jednotlivých zemích světa společenskou soudržnost a angažovanost. (Legatum Institute, 2012). Index zahrnuje následující kategorie: ochota k dárcovství a dobrovolnictví, pomoc cizím lidem, subjektivní pocit sociální podpory od přátel a rodiny, manželské zastoupení ve společnosti, procento věřících a v neposlední řadě velice důležitá kategorie: důvěra v ostatní. Výhoda tohoto průzkumu je, že můžeme díky dostupnosti dat okamžitě porovnávat všechny tři naše země.

Index sociálního kapitálu vygenerovaný společností Legatum je založen na analýze dat, která byla získána jako odpovědi na následující otázky:

1. *Darovali jste peníze charitě v posledním měsíci?*
2. *Pomohli jste neznámému člověku v posledním měsíci?*
3. *Jste ženatý/ vdaná?*
4. *Byli jste poslední týden na mši?*
5. *Můžete se spolehnout na pomoc své rodiny a přátel?*
6. *Myslíte si, že většině lidí se dá věřit?*

7. Věnovali jste se dobrovolnické činnosti během posledního měsíce?

Právě na tomto indexu (ze všech indexů vygenerovaných společností The Legatum Institute) můžeme pozorovat největší rozdíl mezi Českou republikou a Novým Zélandem. Pokud srovnáme Českou Republiku a Indii, analogicky opět ze všech srovnávaných indexů je největší rozdíl právě v sociálním kapitálu. Ze všech srovnávaných zemí světa se Nový Zéland umístil na čtvrtém místě, Česká republika na 45. místě a Indie obsadila místo 138. Nový Zéland je jednou ze zemí s největší sociální soudržností a angažovaností na světě. 51% Novozélandců vyjadřuje důvěru v ostatní. Oproti tomu v České republice je to zhruba čtvrtina dotázaných a v Indii 21% dotázaných. (Legatum Institute, 2012) Podle zprávy Ministerstva sociálního rozvoje na Novém Zélandě vyjádřilo 78% Novozélandců důvěru v ostatní. (The Ministry of Social Development in New Zealand, 2010)

Co se týče sociální angažovanosti, vypadá to, že Češi raději darují své peníze než svůj čas. Stejně tak Indové, i když ještě méně než Češi v obou kategoriích. Nový Zéland v této kategorii opět vede. Dárcovství charitě vypovědělo 27 % Čechů, 19% Indů a 68% Novozélandců. Dobrovolnickou činnost 18% Čechů, 10% Indů a 67 % Novozélandců. 38% Čechů pomohlo za poslední měsíc neznámému člověku, Indů 19%, Novozélandců 69%. (Legatum Institute, 2012)

Nový Zéland je ve světovém měřítku považován za zemi s malým procentem věřících. Ale i tak na otázku „Navštívili jste mši nebo jinou náboženskou sešlost během posledních sedmi dní?“ odpovědělo kladně 27% Novozélandců a pouze 11% Čechů. Oproti tomu, jak můžeme očekávat, zde stojí Indie s vysokým procentem věřících. Zde se kladně vyjádřilo 76% dotázaných. Subjektivní pocit, že mám příbuzné a přátele, na které se mohu spolehnout, když potřebuji, byl nejnižší v Indii. Vyjádřilo ho 90% Čechů a 94% Novozélandců, ale pouze 55% Indů. Procento vyjadřující, kolik dotázaných žije v manželském svazku, je opět podle očekávání nejvyšší v Indii. V České republice je to 48%, na Zélandě 53% a v Indii 71%. (Legatum Institute, 2012)

Z výše uvedeného vyplývá, že poměrně velké procento Čechů, přestože si nemyslí, že by se ostatním lidem dalo věřit, má pocit, že jsou obklopeni rodinou a přáteli, na které se mohou obrátit s prosbou o pomoc, budou-li potřebovat. Toto by tedy mohlo svědčit o špatných mezilidských vztazích mimo rodinný a přátelský kruh.

Na základě tiskové zprávy Sociologického ústavu AV ČR z roku 2004 si většina Čechů myslí, že mezilidské vztahy v ČR jsou špatné. Resp. spíše špatné vypovědělo 47% a špatné 7%. 5% dotázaných odpovědělo, že neví a pouze 1% vypovědělo, že rozhodně dobré. Potvrzujeme tím tedy již výše popsání zjištění. Zároveň si můžeme položit otázku, do jaké míry jsou tyto vztahy „objektivně“ špatné a do jaké míry jsou výpovědi respondentů odrazem české povahy a kulturně akceptované, někdy i žádoucí tendence postěžovat si. I toto bychom měli brát v úvahu v mezikulturním srovnávání.

Přestože Indie v rámci měření Legatum prosperity index propadla celkem hluboko na žebříčku sociálního kapitálu, neměli bychom zapomínat, že každá studie má své limity a zachycuje pouze část reality. Gurcharan Das, přední indický spisovatel, komentátor a dřívější výkonný ředitel obchodní společnosti Procter and Gamble v Indii, v rozhovoru věnovanému společnosti Legatum v září 2012 hovoří o své zemi, která právě díky svým obyvatelům, navzdory neefektivní vládě, vzkvétá. Doslova říká: „ *India grows at night when the government sleeps.*“ (*Indie roste přes noc, když vláda spí.*) Jako příklad uvádí město Gurgaon, dnešní předměstí Delhi. Gurgaon mezi lety 1970 a 80 bylo mrtvé město bez úrodné půdy, bez dobré infrastruktury do Delhi, bez aktivní vlády. O třicet let později, tedy nyní, je však symbolem vzkvétající Indie, městem tisíciletí se spoustou drahých budov, mrakodrapů, drahých obchodů a s nejnovějšími automobily. O expandující ekonomice Gurgaonu také svědčí mnohá volnočasová centra – nově postavené lázně, zařízení s whirlpools, saunami atd. Gurgaon se vzchopil zejména díky svým aktivním, na sebe spoléhajícím obyvatelům, kteří vše pevně vzali do svých rukou. Chtěli situaci změnit. Jejich znevýhodněnost je vyburcovala k akci. Přestali používat pevné telefonní linky a začali používat mobilní telefony, zaměstnávali bodyguardy namísto spoléhání se na policii, otevřely velmi levné privátní školy a kliniky, i ve slamech. Celou Indii pak Das přirovnává k Gurgaon. Hovoří o nepotřebné, neefektivní, zkorumpované vládě. Hovoří o indické společnosti jako o silné, bohužel se špatným vedením. To, co popisuje Gurcharan Das, naopak svědčí o dobrém sociálním kapitálu. Obyvatelé Guragaonu museli vyvinout společné úsilí, spolupracovat, podílet se na celé řadě činností a plánovat. To si vynutilo jistě jejich čas i peníze. Společným úsilím dosáhli více, než by byl schopný dosáhnout jedinec, což je jedna z definic sociálního kapitálu. (Das, 2012)⁶

Co se týče studií zaměřených přímo na jednotlivé země, v České republice byla

⁶ <http://www.li.com/news-events/news/2012/09/24/a-liberal-case-for-a-strong-state>

provedena poměrně čerstvá studie *Sociální kapitál v České republice a v mezinárodním srovnání* (Stachová, Bernard, Čermák, 2009). V této studii si autoři kladou za hlavní cíl analýzy získaných dat zjistit, jaké jsou souvislosti sociálního kapitálu v ČR. Konkrétně se zabývají dimenzemi: důvěra a reciprocita, sociální sítě, občanská angažovanost, sounáležitost s místem. Tyto dávají do souvislosti se vzděláním a socioekonomickým postavením s ohledem na teritoriální kontext. Upozorňují na určité nedostatky studie, například na umělé rozdělení České republiky na územní jednotky, které spolu kulturně a historicky nesouvisí. Toto rozdělení bylo ale zvoleno pro nezbytné sjednocení určitých parametrů v mezinárodním srovnání. Výhodou studie je její podrobnost. Zabývá se mimo jiné i korelačními maticemi jednotlivých dimenzí. Autoři například zjistili, že nejsilnější korelace existuje mezi dimenzemi důvěra a zapojení se do asociací (0,8). Na základě toho uvažují, že tyto dvě dimenze nejspíš tvoří jádro celého konceptu. Ve srovnání s Evropou jsou české regiony v hladině sociálního kapitálu slabě podprůměrné, ovšem ve srovnání s postkomunistickými zeměmi nabývají nadprůměrných hodnot. Nejjasnější kategorie, která rozděluje bývalé socialistické země od zemí západoevropských, je členství v asociacích.

Na Novém Zélandě má měření sociálního kapitálu své místo, neboť sem byl v roce 1996 tehdejší předsedou vlády Jimem Bolgerem přizván Robert Putnam, „otec“ výzkumu sociálního kapitálu. Jelikož Bolger měl velký zájem na zkoumání sociálního kapitálu na Novém Zélandě, byl tento výzkum štědře podporován a byla zde také vytvořena rámcová metodická příručka pro měření sociálního kapitálu na Novém Zélandě. (Lyons, Nowland-Foreman, 2009). V rámci jedné z posledních studií bylo identifikováno 97 000 neziskových organizací, přičemž 90% z nich zaměstnávalo pouze dobrovolníky. 1000 Novozélandců se věnovalo dobrovolnické činnosti přibližně 270 milionů hodin v roce 2004. (The Ministry of Social Development, 2010). Dále ve srovnání s dalšími 25 zeměmi OECD⁷ se Nový Zéland umístil na šestém místě v důvěře v ostatní (toto srovnání je z roku 2006). Podle dalších údajů se 33% Novozélandců v posledních 4 týdnech věnovalo dobrovolnické činnosti a 80% obyvatel, kteří dovršili alespoň 15 let a nebydlí se svou rodinou, s ní mělo během posledních čtyř týdnů nějaký kontakt, 90% pak dále se svými přáteli. Z těchto, co měli kontakt s přáteli, jedna pětina ho považuje za nedostatečný

⁷ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (zkráceně OECD z angl. *Organisation for Economic Co-operation and Development*) je mezivládní organizace 34 ekonomicky nejrozvinutějších států na světě, které přijaly principy demokracie a tržní ekonomiky.

a s rodinou asi jedna čtvrtina za nedostatečný, zatímco asi 60% za dostačující. (The Ministry of Social Development, 2010)

Vanneman, Desai a Noon (2006) se ve své studii *Social Capital in India: Networks, Organizations and Confidence* na základě dat z 40 000 indických domácností pokusili zmapovat, jak spolu korelují jednotlivé dimenze sociálního kapitálu navzájem, a dále jaký je jejich vztah ke kontextuálním a individuálním determinantám. Měření sociálního kapitálu zahrnovalo tři hlavní kategorie: generátor sociálních sítí, počet členství v organizacích, subjektivní index důvěry v instituce. Autoři došli k následujícím zjištěním: Tři měřené kategorie sociálního kapitálu spolu v indickém prostředí nijak zvlášť vysoce nekorelují. Nejvyšší korelace byla nalezena mezi členstvím v organizacích a sociálních sítích ($r=0.11$). Důvěra v instituce negativně koreluje jak se členstvím v organizacích, tak se sociálními sítěmi. Neformální sociální kapitál jednotlivce (přátelé, známí atd.) je mnohem více než lokálním kontextem ovlivněn sociálním statutem. Vzdělanější a majetnější domácnosti jsou v Indii lépe propojeny v rámci sociální sítě. Na druhé straně, formální sociální kapitál (členství ve formálních organizacích apod.) je více závislý na lokalitě. Důvěra v instituce variuje v lokálním kontextu, to ale může být způsobeno samosprávnými celky v těchto lokalitách a jejich odlišnými charakteristikami. Také, jak již bylo uvedeno, důvěra v instituce má tendenci klesat se členstvím v organizacích a lepším propojením sociální sítě.

V této kapitole jsem nastínila charakter sociálního kapitálu v České republice, Indii a na Novém Zélandě. Přestože si každý jedinec nepopíratelně na základě svých osobních charakteristik vytváří i svou podobu sociálního kapitálu, nemůžeme popřít kulturní vlivy, které tuto podobu ovlivňují. Právě z tohoto důvodu je důležité brát v úvahu kulturní vliv jednotlivých zemí a zabývat se dosavadními zjištěními a povaze sociálního kapitálu v nich.

5. Dosavadní zjištění o osobní pohodě v České republice, Indii a na Novém Zélandě

Podobně jako sociální kapitál, i osobní pohoda jedince je ovlivněna kulturním kontextem. Diener, Oishi a Lucas (2003) ve své studii *Personality, Culture and Subjective well-being* k tomuto uvádějí: „*Kulturní proměnné vysvětlují rozdíly v průměrných hodnotách osobní pohody a zdá se, že příčinou jsou objektivní faktory jako bohatství, normy nařizující odpovídající pocity a to, jak je osobní pohoda považována za důležitou.*“

Brown, Wolf a Smith (2008) se ve své studii *The Determinants of Subjective Well-being in New Zealand: An Empirical Look at Zealand's Social Welfare Function* snaží identifikovat determinanty osobní pohody u Novozélandčanů. Vychází z mezinárodních studií, na základě kterých identifikovali několik hlavních univerzálních determinant osobní pohody; *mentální a fyzické zdraví, finanční příjem, nezaměstnanost, úroveň vzdělání, domácnost v osobním vlastnictví, proměnné spojené s životem/ vztahy a bezpečím/jistotou*; a snažili se je otestovat na novozélandském vzorku. Ve své studii použili data z New Zealand General Social Survey roku 2008, která byla sesbírána v 8000 novozélandských domácnostech. Autoři došli k následujícím zjištěním:

Jak fyzické, tak i mentální zdraví, pozitivně koreluje s osobní pohodou, psychické zdraví ale silněji. Naopak negativní dopad na osobní pohodu má nezaměstnanost a absence domácnosti v osobním vlastnictví. Co se týče úrovně vzdělání, nebyly identifikovány žádné významné korelace. Negativní dopad na osobní pohodu měla absence partnera a chybějící zdroje pomoci v případě krize; u této proměnné se prokázal obzvláště silný vliv. V rámci negativního dopadu na osobní pohodu byly dále identifikovány následující proměnné: Neúčast v dobrovolnických činnostech, pocit izolace po většinu času, potíže s vyjádřením své identity, pocit, že nepatřím na Nový Zéland. Nižší osobní pohoda byla také identifikována u obětí trestného činu, a to až více než rok poté.

Na základě stejných dat vydalo Ministerstvo pro sociální rozvoj na Novém Zélandě zprávu o osobní pohodě obyvatel. (Ministry of Social Development, 2010) Uvádí se zde, že 86% Novozélandčanů, kteří dosáhli 15 let a více je spokojeno se svým životem, z toho 32% velmi spokojeno. V mezinárodním srovnání OECD se Nový Zéland umístil v životní spokojenosti na 6. místě spolu s Austrálií a Kanadou. (Gallup World Poll, 2006, in Ministry of Social Development, 2010)

O štěstí v Indii se zajímal zejména Robert Biswas Diener. Spolu s Louisem Tayem a Edem Dienerem v editované knize *Happiness Across Cultures* (2012) popisuje současnou

situaci ve společnosti a sdílí své osobní zkušenosti z Indie. Tvrdí, že Indie je v mnoha ohledech ideálním místem k testování jedné z nejzajímavějších otázek vztahujících se ke štěstí, jež zní: „ Je štěstí fenomén směřující z vnějšku dovnitř (*outside-in*) nebo zevnitř ven (*inside-out*)? Jinými slovy, je naše štěstí závislé na vnějších podmínkách (materiální zabezpečení, komfort apod.), nebo je dané naší percepcí okolních událostí, naším přístupem, tudíž na objektivních podmínkách celkem nezávislé? Indie je země, jejíž roční nárůst HDP během roku 2011 činil 6,5% (World Bank, 2012). Jedná se o zemi, jejíž ekonomika expanduje ve velkém měřítku a neuvěřitelnou rychlostí, zemi, která se, jak se Diener ve své kapitole *Happiness in India* zmiňuje, ocitá na ekonomické, technologické, společenské a kulturní křižovatce.

Podle Gallup Worldpoll (2007, in Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012) se Indie umístila pod světovým průměrem v dostupnosti potravin a přístřeší (*food index* a *shelter index*), které se zjišťovaly v mnoha zemích světa na základě následujících otázek:

1. *Stalo se během posledních dvanácti měsíců, že jste neměli dostatek peněz na nákup potravin, které jste vy a vaše rodina potřebovali?*
2. *Stalo se během posledních dvanácti měsíců, že jste neměli dostatek peněz na poskytnutí adekvátního přístřeší nebo domova pro sebe a svou rodinu?*⁸

Dále podle stejného měření Gallup Worldpoll se Indie umístila také pod světovým průměrem v kategorii práce (*work index*), která zkoumá jednak dostupnost pracovních míst na plný úvazek a dále také klima v pracovní sféře. Naopak nad světovým průměrem se Indie umístila v pocitu bezpečí a kriminalitě. Index zdraví odpovídal světovému průměru. Jak Biswas-Diener, Tay a Diener ve svém pojednání o Indii upozorňují, výsledky této studie mají své limity. Sdělují nám mnoho o obecném obrázku štěstí v Indii, ale pouze málo o samotných jedincích nebo podskupinách ve společnosti, o každodenním zakoušení štěstí obyvatel Indie. V současné době máme dostupných pouze pár studií provedených na menších indických vzorcích. Birkerhoff a kol. (1997, in Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012) provedli studii, ve které se snažili prozkoumat vztah mezi naplněním základních potřeb a štěstím. Z rozhovorů se stovkou respondentů ze dvou himalájských vesnic zjistili, že více než polovina respondentů je spokojena se svým životem, krom toho pouze relativně málo respondentů vypovědělo, že jsou nespokojení (4% z první vesnice a 9% z druhé.) Toto vypovídá o faktu, že navzdory tvrdým životním podmínkám je zde mnoho funkčních aspektů na psychologické a sociální rovině.

⁸ <http://www.gallup.com/strategicconsulting/156926/indexes-questions.aspx>

Biswas-Diener a Diener dále provedli dvě studie. První, z roku 2001, se týkala obyvatel slumů v Kalkatě. Zjistili, že tito byli mírně spokojeni se svým životem a specifickými oblastmi jejich života, jako například úmrtností, potravinami, jejich rodinami, navzdory ubohým ekonomickým podmínkám. Autoři zjistili, že objektivní faktory, jako finanční příjem, přelidnění domu apod. byly důležitými faktory životní spokojenosti, stejně jako rodinná spokojenost, čímž vysvětlují relativně vysoké hodnoty osobní pohody. (in Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012). Ve druhé studii z roku 2005 Biswas-Diener a kol. porovnávali osobní pohodu bezdomovců v Kalkatě a bezdomovců žijících v americké Kalifornii. Zjistili, že indiští participanti byli mírně spokojeni se svými životy a signifikantně více spokojeni, než jejich americké protějšky. Pozdější analýza také prokázala, že indiští bezdomovci byli také více spokojeni se svým společenským životem a sebou samými. Autoři uvažují, že postoje společnosti k chudobě a společenská hodnota rodinných vztahů může být možným vysvětlením relativního štěstí indických bezdomovců. (in Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012).

Autoři dále v souvislosti s výzkumy v Indii velice srozumitelně pojednávají o významu kultury ve štěstí jedince. Kultura (spolu s dalšími proměnnými) formuje vnitřní faktory, skrz které jedinec interpretuje denní události a přiděluje jim určitý význam, což může ve finále ovlivnit osobní pohodu jedince. Konkrétně v souvislosti s indickou kulturou hovoří o tzv. *negotiate fate*, čímž mají na mysli Indům vlastní určitý druh fatalistického myšlení vycházejícího z konceptu *karma*, jehož součástí je víra, že náš nynější život je determinován životem předchozím. Indové tedy vnímají život jako sérii osudových událostí spíše než těch, které si sami vybíráme a máme pod kontrolou. Koncept *negotiate fate* by však neměl být zaměňován s fatalismem. Na rozdíl od fatalismu Indové věří, že mají v určitých mezích nad svým životem moc. Zdá se, že právě tento kulturou indukovaný způsob myšlení, který kombinuje jak akceptaci životních událostí, tak možnost určité kontroly nad situací, je určitým nárazníkem proti dopadům chudoby na osobní pohodu. (Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012)

Česká republika je součástí velké mezinárodní studie *International Well-Being Study*, již se účastnilo přes 100 zemí světa, dotazník byl přeložen do 16 jazyků, a zatím by měla být nejhlubší globální studií ohledně well-beingu. Výsledky této studie by měli být brzy k dispozici. Zatím ale máme dostupné pouze menší studie zaměřené spíše na specifické sociální podskupiny v České republice (zdravotní sestry, vysokoškolští studenti apod.) a data sesbíraná v rámci velkých mezinárodních šetření. Z databáze GESIS (*Leibniz Institute for the Social Sciences*) můžeme vyčíst, že v roce 1990 72,6% dotázaných

v České republice vypovědělo, že jsou velmi šťastní nebo docela šťastní. V roce 1999 to bylo poměrně více, a to 86%. Dále byli Češi dotazováni, zda jsou spokojeni se svým životem. Zde můžeme opět od roku 2004 do roku 2007 pozorovat stoupající trend ze 77,7 na 82,3% lidí, kteří vypověděli, že jsou velmi nebo celkem spokojeni.

Na základě výsledků Gallup World Poll (2010, in Levy, 2010) získaných z analýzy dat sesbíraných v letech 2005- 2009 se Česká republika umístila na 40.místě ze 155 zemí. Participantů byli vyzváni, aby evaluovali spokojenost se svým životem na škále od 1 do 10 a dále byli dotázáni, jak se cítili předešlý den (odpočatí, respektování, angažování apod.) Na základě počtu procent dotázaných, kteří vykazovali pozitivní hodnoty, byly země seřazeny do příslušného pořadí. Pro srovnání můžeme uvést, že Nový Zéland se zde umístil na 6. místě s 63% a Indie na 115. místě s 10%. Česká republika stála uprostřed s 39%.

6. Osobní pohoda v období emerging adulthood

V této kapitole bych se ráda věnovala tématu osobní pohody a specifickým faktorům, které ji determinují v období tzv. „emerging adulthood.“

6.1. Termín emerging adulthood

Tento termín se ve vývojové psychologii zasloužil velkého ohlasu především díky významnému profesorovi psychologie Jeffrey Jensen Arnettovi. Byl to právě on, kdo upozornil na to, že doposud popsané vývojové fáze lidské psychiky dobře nereflektují současný proces přechodu mladých lidí do dospělosti. Především během posledních pár desetiletí nastaly totiž ve vývoji mladých lidí velké změny. (Arnett, 2004). Ty změny, které jsou pozorovatelné a statisticky velice dobře prokazatelné, jsou například pozdější vstup do manželství, významné navýšení věku rodičů při početí prvního dítěte a namísto toho preference svobodného zkoumání světa a hledání vlastního životního stylu. Přestože Arnett dává toto období do souvislosti zhruba s věkem 18-25 let, upozorňuje na to, že se netýká všech jedinců stejného věku. Fáze *emerging adulthood*, tak, jak se o ní Arnett vyjadřuje, je závislá na geografických, ekonomických a kulturních podmínkách. Je pro ni specifické, že se týká především rozvinutých západních zemí a některých zemí asijských, např. Japonska nebo Jižní Korey (Arnett, 2002). Podle Arnetta se období *emerging adulthood* vyznačuje především těmito znaky:

1. Zkoumání identity (*identity exploration*): Jedinec zkoumá svou identitu, a to především v oblasti práce a lásky. Často již nebydlí s rodiči, je poměrně nezávislý, zároveň však ještě nepřijal závazky, které jsou spojeny s dospělým životem (vstoupení manželství, založení vlastní rodiny). Proces zkoumání sebe sama a zkušeností v oblasti práce a partnerských vztahů začínají již v adolescenci, ale zintenzivňují se právě v období *emerging adulthood*. Partnerské vztahy v adolescenci naplňují jiná kritéria: zatímco v adolescenci jedinec hledá partnera, se kterým „je mu dobře“, v období *emerging adulthood* se již zaměřuje na budoucnost a ptá se, zda je jeho partner vhodný pro budoucí život. Stejně tak v pracovní oblasti se preference od „mít nějaké kapesné“ přesouvá do „co bych chtěl v životě dělat“.
2. Nestabilita (*instability*) : Tento znak reflektuje proměnlivost a časté změny v životě mladých lidí, a to zejména v praktických oblastech života. Životní plány se často mění podle příležitostí, které se naskytanou. Příkladem může být studium

v zahraničí, stěhování se za prací, apod., který je velkou zátěží především pro partnerské i jiné blízké vztahy. Není divu, že tento faktor může vyprovokovat u mnohých úzkost.

3. Zaměření na sebe (*self-focused*): Podle Arnetta je emerging adulthood obdobím, kdy je člověk nejvíce zaměřen pouze sám na sebe (myšleno pozitivně). Na jedné straně už za něj nerozhodují rodiče a nemusí dostát požadavkům dalších dospělých (učitelů ve škole apod.), na straně druhé se ještě nezavázal k povinnostem, které s sebou nese rodinný život. Záleží jen na něm, pro co se rozhodne, ať již se jedná o to, co bude k večeři, nebo v kolik hodin přijde domů či kam pojedete na dovolenou. Je to příležitost poznat sám sebe a to, co od života očekávám.
4. Cítit se být v meziobdobí (*feeling in-between*): Mladí lidé procházející fází emerging adulthood na otázku, zda jsou dospělí, často odpovídají, že částečně ano a částečně ne. Jakoby byli v dospělosti pouze jednou nohou. Cítí se být na cestě k dospělosti. Učí se přijímat zodpovědnost sami za sebe, dělat svobodná nezávislá rozhodnutí a stát se nezávislími.
5. Možnosti (Possibilities): Většina jedinců procházející fází emerging adulthood věří, že je čeká dobrá budoucnost, a že dosáhnou toho, po čem ve svém životě touží.⁹ Je to fáze objevování, ve které se svobodně rozhodují, jakým způsobem se bude jejich život odvíjet. Pro jedince, kteří neprožili šťastné dětství, je to šance vzít život do vlastních rukou.

Arnett (2004) dále argumentuje, proč koncept *emerging adulthood* musí být odlišen od tradičně popsáných vývojových fází adolescence i mladé dospělosti. Adolescenti a jedinci procházející fází *emerging adulthood* mají společné to, že ještě nevstoupili do manželství a nemají děti. V mnohých ohledech se ale liší. Adolescenti žijí často s rodiči, dochází u nich k bouřlivým fyzickým změnám, navštěvují střední školu, zatímco jedinci ve fázi emerging adulthood vyšší odbornou nebo vysokou školu. Život jedinců ve fázi emerging adulthood je velmi různorodý, například v oblasti bydlení, práce, studia. Životní styl adolescentů se v těchto oblastech tolik neliší. Adolescenti často nemohou volit a nemohou se plně právně rozhodovat.

Na druhé straně, jedinci ve fázi emerging adulthood se od dospělých liší tím, že

⁹ K těmto výsledkům dospěl Arnett ve svém výzkumu mladých Američanů. (Arnett, 2004)

dospělosti nebylo plně dosaženo. Právě proto Arnett považuje termín „mladá dospělost“ za nevhodný a preferuje „emerging adulthood“, který z názvu napovídá¹⁰, že se jedná o přesun do fáze dospělosti. (Arnett, 2004)

6.2. Dosavadní výzkumy týkající se osobní pohody v období emerging adulthood

Kebza a Šolcová (2009) ve své studii *Souvislosti osobní pohody u českých vysokoškoláků* na vzorku 539 osob ve věku 19-29 let zjistili, že osobní pohoda vysokoškoláků není determinována pohlavím. Dále potvrdili mnohé výzkumy, které identifikovali extroverzi a neuroticismus jako důležité determinanty osobní pohody. U vysokoškoláků dále s osobní pohodou pozitivně korelovalo naplnění potřeb autonomie, kompetence a vztahovosti. Pozitivní vliv na osobní pohodu také mělo zvládnutí a sebezpříjetí. Jako důležitý faktor, který úzce souvisí s osobní pohodou vysokoškoláků, je nezávislost na ostatních.

Trezninski a Holstová (2007) se na základě setu dat SOEP (*Sozio-oekonomisches Panel*), která obsahují dlouhodobá data z průzkumů v Německu, snažily zjistit, jak demografické a socio-ekonomické charakteristiky mladých lidí a jejich rodičů, osobnostní vlastnosti mladých lidí, kvalita a kvantita vztahů, životní spokojenost rodičů a další souvisejí s ohodnocením vlastní životní spokojenosti v době při přechodu do dospělosti. Přestože autorky hovoří i v názvu o přesunu do dospělosti, musím upozornit, že věk respondentů je 17 let, konceptu emerging adulthood tedy respondenti neodpovídají. I přesto bych ráda tuto studii zmínila, i díky její reprezentativnosti, o které svědčí 1202 respondentů.

Autorky došly k závěrům, že s osobní spokojeností sedmnáctiletých Němců pozitivně koreluje životní spokojenost jejich matek a vlastní kontrola nad jejich životem. Naopak negativní vliv mají konflikty s rodiči ohledně dosažených školních výsledků. Velkou roli v osobní pohodě také hrála „životní angažovanost“ (*life participation*). Autorky věří, že vyšší hodnoty životní angažovanosti – čtení novin, provozování sportu apod., mají vliv na osobnostní charakteristiky, a právě přes ně nepřímo ovlivňují osobní pohodu sedmnáctiletých. Negativní vliv na osobní pohodu mladých Němců má nezaměstnanost jejich matek, což není tak překvapující jako to, že negativní dopad má i

¹⁰ emerging adulthood (angl.) = objevující se/ vynořující se dospělost

pracovní úvazek matek na 100%. Jak se autorky vyjadřují, může to být dáno tím, že Německo patří k zemím, kde školní kantýny nemají tradici a většina náctiletých obědvá doma. Zajímavé také bylo, že imigranti celkově vykazovali větší hodnoty osobní pohody než Němci. Určitou roli hrálo také pohlaví, muži vykazovali vyšší hodnoty osobní pohody než ženy. Negativně s osobní pohodou korelovala jak nízká, tak vysoká očekávání ve vzdělání.

Snider (2011) se v rámci své diplomové práce v oboru geografie na Victoria University ve Wellingtonu na Novém Zélandě věnovala tématice sebevražd mladých lidí, osobní pohodě v zemi napříč věkem a vlivu sociálního kapitálu na osobní pohodu (*Youth suicide, subjective well-being and the role of a place in New Zealand*). Nový Zéland má poměrně vysoké počty sebevražd, podle Světové zdravotnické organizace to bylo v roce 2009 18,1 mužů a 5,5 žen na 100 000 obyvatel. Pro srovnání uvedu i čísla v České Republice, kde to bylo 23,9 mužů a 4,4 žen a v Indii 13,0 mužů a 7,8 žen. Snider mapovala, jak se osobní pohoda Novozélandčanů projevuje v různých věkových kategoriích. Zjistila, že u současné mladé generace klesá osobní pohoda v okamžiku, kdy dosahují dospělosti, životní nespokojenost je nejnižší zhruba ve třiceti letech a pak stoupá. Můžeme říci, že se jedná o „klasický“ U tvar, který byl zjištěn u mnoha populací. (např. Blanchflower, 2009). Zajímavé je zjištění, že skóry sebevražd nekorespondují se křivkou rozložení osobní pohody. Počet sebevražd mladých lidí nebo-li *youth suicide*¹¹ je na Novém Zélandě mezi zeměmi OECD nejvyšší. (OECD, 2009)

Snider na základě dat z World Values Survey poznamenává, že mezi ekonomicky porovnatelnými zeměmi jako Velká Británie, Kanada a Nový Zéland, neexistují signifikantní rozdíly v osobní pohodě mladých lidí a ptá se tedy, proč je procento sebevražd nevyšší právě na Novém Zélandě. Snider dále zjistila, že osobní pohoda koreluje se sociálním kapitálem v rámci jednotlivých měst a zajímavé zjištění bylo zejména, že u mladých lidí ve věku 18 až 30 let hraje sociální kapitál v jejich osobní pohodě mnohem větší roli než u ostatních věkových skupin. Největšími predikátory osobní spokojenosti u mladých lidí se ukázaly být důvěra v ostatní a nedostatek zapojení se do komunity.

Galina Balatsky a Ed Diener v roce 1992 provedli studii, která měla za úkol zmapovat osobní pohodu ruských studentů. Přestože výsledky této dvacet let staré studie by dnes již zřejmě nebyli aktuální, domnívám se, že stojí za zmínku. Jedním z důvodů,

¹¹ Termínem *Youth suicide* máme na mysli sebevraždu mladých lidí ve věku 15-24 let. Wikipedia http://en.wikipedia.org/wiki/Youth_suicide#cite_note-1

proč tuto studii ráda zmíním, je autory podle mne velice dobře reflektovaný kulturní vliv na sebevypovídající osobní pohodu: „*Jedno z možných vysvětlení nízkých skóreů osobní pohody u ruských studentů je, že ...Rusové se často snaží skrýt svůj úspěch. Sovětský novinář popsal Smithovi (1990) tuto opatrnost na příkladu ruského pozdravu: Když se dva Američané potkají, zeptají se: „Jak to jde“? A odpoví si navzájem: „Fajn.“ ...Oproti tomu, potkají-li se dva Sovětové, a zeptají-li se, jak je, odpoví si: „Normálně“ nebo „Jde to“. A to přesto, že jde vše velice dobře, nebo zejména, když jde vše velice dobře...Protože by ostatní mohli závidět.*“ (Smith, 1990, in Balatsky, Diener, 1992, str. 14) Myslím, že tento kulturní vliv je do jisté míry pozorovatelný i u nás.

Z výše uvedeného již vyplynulo, že skóre osobní pohody u ruských studentů byly oproti jiným zemím nízké. Co se týče jednotlivých faktorů, univerzálním predikátorem osobní pohody u ruských studentů byla spokojenost s volným časem. Nejvíce byli studenti spokojeni se svým náboženstvím, bydlením s partnerem, přátelstvím a rodinnými vztahy. Nejméně s dopravou, vzděláním a financemi. (Balatsky, Diener, 1992)

Meliha Tuzgol Dost (2006) zkoumal osobní pohodu u tureckých vysokoškoláků. Zjišťoval vztah osobní pohody a pohlaví, vnímaného ekonomického statusu, vnímaných rodičovských postojů, spokojenosti s fyzickým vzhledem, náboženského přesvědčení a místa kontroly. Autor zjistil signifikantní rozdíly mezi osobní pohodou studentů podle vnímaného ekonomického statusu. Ti, co ho vnímali jako střední nebo vyšší, vykazovali vyšší hodnoty osobní pohody. Studenti, kteří vnímali postoje rodičů jako demokratické, vykazovali vyšší hodnoty osobní pohody než ti, co vnímali rodičovský styl jako příliš projektivní nebo vyhýbavý. Spokojenost se svým fyzickým vzhledem byla důležitým faktorem osobní pohody. Náboženské přesvědčení se ukázalo být projektivním faktorem bez ohledu na jeho sílu a míru důležitosti v životě jedince. Vyšší osobní pohodu vykazovali studenti s vnitřním místem kontroly.

V České republice je současně při Institutu výzkumu dětí, mládeže a rodiny Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity realizován longitudinální výzkumný projekt *Cesty do dospělosti*, který má za cíl získat nové poznatky o tom, jak se mladí lidé stávají dospělými a jak tento proces prožívají. Výzkumný projekt by nám měl přinést informace o tom, jaké jsou životní cíle a hodnoty současné mladé generace, informace o jejich partnerských vztazích a profesní kariéře, a dále také o tom, jak se mladí lidé cítí v době, která je charakteristická vysokou mírou svobody pro vlastní rozhodování o životním směřování. (Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny, 2012)

7. Dosavadní zjištění o povaze sociálního kapitálu u vysokoškolských studentů

V této kapitole bych se ráda rozepsala o výzkumech, které se dotýkají tématu sociálního kapitálu u vysokoškolských studentů. Jak jsem již zmínila v předešlé kapitole, Snider (2011) ve svém výzkumu došla k zajímavému zjištění, že osobní pohoda mladých lidí je oproti jiným věkovým kategoriím citlivější k povaze sociálního kapitálu v místě bydliště, a tímto upozornila na jeho významnost v jejich životech.

Na *University of Tasmania* existuje „nultý ročník“ (*preparation programme*), jehož cílem je připravit na studium ty uchazeče, jejichž dosažené vzdělání neodpovídá stanovené úrovni pro přijetí. Jeden z úkolů vyučujících je záměrné vytváření sociálního kapitálu v tomto přípravném ročníku. Autoři se domnívají, že pro úspěšné zapojení se na univerzitě je vytváření sociálního kapitálu u studentů nezbytné. V rámci programu je snahou vyučujících vyvinout u participantů pocit, že sem patří, že se mohou volně zapojovat a učit se v bezpečném a sebemotivujícím prostředí. (Guenther, Langworthy, 2010). Podle těchto autorů je pro studenty tohoto přípravného programu typické, že jsou prvními ve své rodině, kdo se uchází o studium na univerzitě a často ani nemají žádné kontakty s lidmi, kteří dosáhli vysokoškolského vzdělání a postrádají důvěru ve své schopnosti. Vyučující shrnují, co pomáhá ke stavbě sociálního kapitálu v nultém ročníku:

1. Osobní podpora a osobní vztahy
2. Důvěrné a bezpečné prostředí
3. Nová sociální síť a zdroje, které nahradí ty staré.
4. Nový se stane „normálním“: Studenti začnou sdílet podobné hodnoty a normy chování a vzdělání se stane vnitřní hodnotou.

Od akademického personálu toto vyžaduje vysokou flexibilitu, práci v malých skupinách, zapojení se do procesu učení a zapojení se mezi studenty, mezinárodní přístup a pravidelné hodnocení práce.

Goddard (2003) ve své studii *Relational Network, Social Trust, Norms: A Social Capital Perspective on Students' Chances of Academic Success* rozpracovává teoretické důvody, proč sociální kapitál (sítě, normy, důvěra) usnadňuje úspěch žáků. Ve své studii také dochází k závěru, že lepších výsledků dosahují žáci v těch školách, kde je vysoká úroveň sociálního kapitálu.

Ellison, Steinfield a Lampe (2007) zkoumali vztah mezi užíváním facebooku a formováním a udržováním sociálního kapitálu. Hodnotili svazující a přemostující kapitál, dále také zkoumali dimenzi sociálního kapitálu, která stanovuje schopnost zůstat v kontaktu se členy dřívější komunity, což nazývají „udržovaný sociální kapitál“ (*maintained social capital*). V jejich výzkumu participovalo 286 studentů bakalářských programů. Autoři zjistili, že užívání facebooku je asociováno se třemi typy sociálního kapitálu, nejvíce však s přemostujícím. Krom toho zjistili, že užívání facebooku souvisí s osobní pohodou a naznačuje, že poskytuje prospěch jedincům s nižšími hodnotami sebevědomí.

Haski-Leventhal, Cnaan et al.(2008) ve své mezinárodní studii *Students' Vocational Choices and Voluntary Action: A 12-nation study* zkoumali dobrovolnictví u studentů vysokých škol. Na základě předešlých výzkumů se domnívali, že studenti sociálních věd budou nejvíce angažovaní v dobrovolnictví, oproti tomu studenti technických a ekonomických oborů nejméně. Uprostřed měli být studenti humanitních a přírodních věd. Výsledky jejich mezinárodní studie však tyto hypotézy nepotvrdily. Na základě dat od 6570 studentů z dvanácti různých zemí (Indie, Belgie, Japonsko, Jižní Korea, Finsko, Spojené Státy Americké, Spojené Arabské Emiráty, Holandsko, Izrael, Anglie, Kanada a Chorvatsko) autoři došli k závěrům, že studenti sociálních věd se v dobrovolnictví angažují méně než studenti ostatních oborů. Studenti technických oborů naopak skórovali více, než výzkumníci očekávali. Studenti humanitních oborů se věnovali dobrovolnickým aktivitám nejvíce. Zároveň nenachází žádnou univerzální determinantu napříč těmito dvanácti zeměmi, která by predikovala angažovanost v dobrovolnictví u studentů jednotlivých oborů a domnívají se, že je toto více ovlivněno lokální kulturou a normami.

Çelik a Ekinci (2012) provedli studii, ve které zkoumali efekt úrovně sociálního kapitálu na středních školách na úspěch při přijímacích zkouškách na univerzitu. Sociální kapitál byl měřen na základě výpovědí učitelů z jednotlivých tříd, kteří měli za úkol vyplnit dotazník vyvinutý autory studie. Celkem bylo sesbíráno 969 dotazníků z 30 středních škol, jejichž žáci dosahovali malého, středního nebo velkého úspěchu při přijímacích zkouškách na vysoké školy. Výsledky studie ukázaly, že komponenta sociálního kapitálu *organizational commitment* (psychologické přilnutí individua k organizaci) má významný efekt na úspěch žáků. Z Ekinciho modelu můžeme vyčíst několik komponent sociálního kapitálu, které jsou syceny a formovány následujícími faktory: komunikace a sociální interakce mezi zaměstnanci a komunitou, organizační příběhy, účast školních zaměstnanců

na rozhodování, čas a prostor tvořící školní komunitu a jakékoli emoce, které ovlivňují práci pracovníků školy. Na základě interakce těchto faktorů s organizačními procesy je možné zlepšit mezilidskou důvěru, sociální interakci a aktivní participace, přilnutí individua k organizaci, sociální sítě, hodnoty a normy ve školách, neboli komponenty sociálního kapitálu. Podrobnější popis jednotlivých komponent, který by přispěl k porozumění položky *organizational commitment*, Ekinci bohužel nenabízí.

Daily, Eugene a Prewitt (2007) ve své studii *The Development of Social Capital in Engineering Education to Improve Student Retention* zkoumali, jak účast ve studentských organizacích může zabránit neúspěchu studentů. Autoři se zaměřili na Afroameričany zapsaných v inženýrských studijních programech. Podle jejich údajů v roce 2001 představovali Afroameričani pouze 4,8% studentů studujících inženýrství ve Spojených státech amerických a z nich studium dokončilo pouze 41,8%. Autoři se domnívají, že individualistická kultura inženýrství, nedostatek interakce s fakultou a širší univerzitní komunita mohou tyto studenty vést k pocitu osamělosti. Následovně, studentům hrozí riziko ukončení studia nebo v něm prostě neexcelují a dosáhnout rozmanitého složení studentů je tak téměř nemožné. Na základě rozhovorů, které reflektují zkušenosti studentů zapojených v studentské organizaci *National Society of Black Engineers*, potvrzují, že studentské organizace mohou pomoci vytvořit sociální kapitál, který následně vede k pozitivním výstupům.

Agargh, Emmelin et al. (2010) zjišťovali, zda vyšší sociální kapitál je asociován s méně rizikovým sexuálním chováním u ugandských vysokoškoláků. Přestože autoři potvrdili svou hypotézu, dodávají, že efekt sociálního kapitálu byl modifikován pohlavím a religiozitou, tudíž nemůžeme říct, že rizikové sexuální chování bude automaticky redukováno navýšením sociálního kapitálu.

8. Shrnutí teoretické části

Teoretická část této diplomové práce měla mimo jiné za úkol seznámit čtenáře s pojmy, na které se naše práce zaměřuje. Konkrétněji se sociálním kapitálem, který byl nejpřístupněji popsán Davidem Halpernem. Vysvětluje, že tento koncept na individuální úrovni zachycuje sociální síť našich vztahů, dále veškeré normy, kterými se naše chování v těchto vztazích řídí a následky (sankce a odměny) dodržení a nedodržení těchto norem. Dále jsme se zabývali konceptem osobní pohody, jemuž se věnoval zejména americký profesor psychologie Ed Diener. Ten rozlišil strukturu osobní pohody na dvě komponenty: afektivní a kognitivní složku. Na základě mnoha předchozích výzkumů byly popsány různé determinanty osobní pohody, mimo jiné mezi nimi byly zmíněny mezilidské vztahy, které úzce souvisí s naším konceptem sociálního kapitálu.

Ve třetí kapitole jsme se zaměřili na dosavadní zjištění vztahu mezi těmito dvěma koncepty a uvedli jsme některé z dosavadních výzkumů. Sarrancino (2009) ve své studii zjistil, že v 10 z 11 evropských zemí existuje souvislost mezi osobní pohodou a sociálním kapitálem. Nelze tedy vyloučit jejich vztah. Kroll (2010) navrhuje, že souvislosti sociálního kapitálu a osobní pohody se budou lišit v rámci různých sociálních skupin. Nejvýstižněji popisují dosavadní zjištění o vztahu těchto dvou konceptů Helliwell a Putnam (2004, str. 1435): „*Sociální kapitál je pevně spojen s osobní pohodou skrz mnoho nezávislých kanálů v několika různých formách.*“

Následovalo shrnutí poznatků o sociálním kapitále ve všech třech zemích, které nás v našem výzkumu zajímají: Česká republika, Indie a Nový Zéland. Na základě velkých mezinárodních průzkumů, které se zabývaly i měřením sociálního kapitálu, se naše země umístily v následujícím pořadí: 1. Nový Zéland, 2. Česká republika, 3. Indie. Kdybychom ale zůstali jen u tohoto poněkud povrchního seřazení podle dosažených skóre, přišli bychom o velmi zajímavé kvalitativní charakteristiky sociálního kapitálu v jednotlivých zemích. Nový Zéland se vyznačuje především obrovskou ochotou k dárcovství a dobrovolnictví. Indie je samozřejmě zemí s vysokým procentem věřících a lidí žijících v manželství. Také byla popsána samotná aktivita lidí, která je schopná konkurovat vládě kritizované za neschopnost a nečinnost. Česká republika si vede velmi dobře ve srovnání s ostatními postkomunistickými zeměmi.

Stejně tak jsme tomu učinili s osobní pohodou v další kapitole. Na základě dat z mezinárodních průzkumů se pro nás na prvním místě umístili šťastní Novozélandčané, na

druhém Češi a jako třetí skončili Indové. Ed Diener ale ve svých studiích upozornil, že Indové prožívají spokojenost a štěstí navzdory nevlídným materiálním podmínkám, jejichž hodnocení je součástí mnohých mezinárodních průzkumů osobní pohody. Také nesmíme opomenout kulturní vlivy na údaje v sebeposuzovacích dotaznících osobní pohody a na tyto jsme upozornili konkrétně v souvislosti s Českou republikou.

Protože se v našem výzkumu nezaměřujeme na běžnou populaci, ale konkrétně na studenty vysokých škol, zaměřili jsme se na charakteristiky osobní pohody právě u této věkové kategorie. Profesor psychologie Jeffrey Jensen Arnett popsal vývojovou fázi emerging adulthood, která je spíše než na věku závislá na socioekonomických a kulturních podmínkách a týká se mnoha vysokoškolských studentů. Pro osobní pohodu jedinců procházejících touto fází je důležité naplnění potřeb autonomie, kompetence a vztahovosti. (Kebza, Šolcová, 2009). Dále také zvládání a sebezpřijetí, nezávislost na ostatních a vnitřní místo kontroly. Snider (2011) došla ve své práci k zajímavému zjištění, že osobní pohoda mladých lidí je mnohem více než u jiných sociálních skupin citlivá k povaze sociálního kapitálu v místě bydliště.

Podle mnohých výzkumů je sociální kapitál u univerzitních studentů asociován s mnohými pozitivy: snadnějším a efektivnějším učením, pokračováním ve studijním oboru, studijními úspěchy. Naopak jeho nedostatek nebo absence může vést až k zanechání studia. Co se týče dobrovolnictví u studentů vysokých škol, v mezinárodním srovnání nebyla nalezena žádná univerzální charakteristika, která by k němu vedla a hypotéza, že studenti sociálních věd se budou v dobrovolnictví angažovat nejvíce, se nepotvrdila.

Shrnuli jsme tedy nejdůležitější poznatky z teoretické části práce, které nám budou nadále nápomocné při pochopení smyslu našeho výzkumu mezinárodního srovnání osobní pohody a sociálního kapitálu a jejich souvislostí u vysokoškolských studentů z České republiky, Indie a Nového Zélandu a dále při interpretaci našich výsledků.

II. Výzkumná část diplomové práce

9. Výzkumný problém a cíl práce

Nyní bych ráda přistoupila k výzkumnému problému, který se tato práce pokouší řešit. Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, dosavadní výzkumy ukázaly, že existuje pozitivní korelace mezi subjektivní osobní pohodou (dále jen subjective well-being: SWB) a určitými proměnnými (Diener et al., 1985). Například kvalita mezilidských vztahů významně ovlivňuje životní spokojenost jedince (Diener, Seligman, 2002) a závisle na této kvalitě je korelace buďto negativní, nebo pozitivní. (Meyers, 2002)

Bylo také prokázáno, že vysoká sociální opora ze strany přátel a příbuzných může vést ke zvýšení SWB navzdory špatným ekonomickým podmínkám, jak se tomu ukázalo například v Dienerových výzkumech v Indii. (Biswas-Diener, Diener, 2001) Někteří výzkumníci došli k závěrům, že sociální kapitál je relevantním faktorem, který ovlivňuje SWB. (Helliwell, Putnam, 2004). Avšak, jak již bylo v teoretické části uvedeno, jasný vztah mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou nebyl vždy prokázán. Christian Kroll (2010) přichází s myšlenkou, že sociální kapitál souvisí se SWB diferencovaně u různých sociálních skupin.

Jak je tomu se sociálním kapitálem a osobní pohodou u námi zkoumané populace, tedy u vysokoškolských studentů? Snider (2011) zjistila, že osobní pohoda mladých Novozélandčanů je mnohem citlivější k povaze sociálního kapitálu v místě jejich bydliště než je tomu u ostatních věkových kategorií. Dále podle dosavadních výzkumů osobní pohodu vysokoškoláků významně ovlivňuje naplnění potřeb autonomie, kompetence a vztahovosti. (Kebza, Šolcová, 2009). Z předchozích výzkumů jsme se také dozvěděli, že sociální kapitál mezi studenty univerzity (vzájemná pomoc, důvěra, angažovanost) je významným faktorem, který má vliv na úspěch ve studiu. Můžeme tedy implicitně předpokládat alespoň nepřímý vliv skrz školní úspěch. Potvrdíme ale důležitou roli sociálního kapitálu v osobní pohodě vysokoškolských studentů v našem výzkumu? Bude univerzální napříč všemi třemi námi zkoumanými kulturami? Jsou všechny znaky sociálního kapitálu stejně významné, nebo některé z nich nehrají v osobní pohodě vysokoškoláků roli?

Zajímá nás také samotné porovnání osobní pohody českých, novozélandských a indických studentů. Budou se výsledky shodovat s mezinárodními průzkumy, kde předpokládáme relevantní zastoupení běžné populace? A je tomu tak i se sociálním kapitálem?

Dále se budeme snažit proniknout do kvalitativních charakteristik osobní pohody studentů v jednotlivých zemích. Co dělá šťastné české, novozélandské a indické studenty? Co naopak jejich osobní pohodu snižuje? Jaké kulturní rozdíly zde nacházíme a co jsou univerzální charakteristiky? Nacházíme v událostech, které udávají jako pozitivní a negativní, příbuznost se sociálním kapitálem?

Ráda bych nyní na základě výzkumného problému formulovala primární a sekundární cíle tohoto projektu.

Primární cíle projektu jsou :

- odborně seznámit čtenáře se zkoumanou problematikou
- porovnat osobní pohodu u českých, indických a novozélandských vysokoškolských studentů
- porovnat povahu sociálního kapitálu u českých, indických a novozélandských vysokoškolských studentů
- přispět k současné existující odborné literatuře poznatky o souvislostech mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou u vysokoškolských studentů a zabývat se tím, jak se tyto souvislosti liší nebo naopak shodují v rámci jednotlivých kultur

Sekundární cíle výzkumu:

- předložit kvalitní odbornou diplomovou práci
- aktivní účast na odborných setkáních a konferencích (2. Mezinárodní konference pozitivní psychologie v České republice)
- příspěvky do odborných časopisů (Internationl Journal of Well-Being)
- obohatit společenské poznání

10. Přínos a vědecká hodnota výzkumu

Jeden z cílů výzkumu je porovnání osobní pohody a sociálního kapitálu u vysokoškolských studentů z České republiky, Nového Zélandu a Indie. Zajímá nás, zda se tyto tři skupiny budou významně lišit v osobní pohodě a sociálním kapitálu tak, jak tomu je v porovnání těchto tří zemí v mezinárodních průzkumech, které se od našeho zásadně liší, a to hned ze dvou důvodů: Jednak zde předpokládáme zastoupení běžné populace, za druhé tyto průzkumy dávají osobní pohodu do souvislosti s objektivními podmínkami životní spokojenosti a jejich ústředním tématem je prosperita země, ne lidská spokojenost. My však klademe důraz na samotné prožívání jedince. Prvním přínosem by tedy mělo být samotné obohacení o další vědecké poznatky na toto téma.

Tento výzkum je prvním pokusem o prozkoumání souvislostí sociálního kapitálu a osobní pohody u vysokoškolských studentů v mezikulturním srovnání a měl by skromně přispět k již existující literatuře více poznatky o vztahu mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou jedince. Je možné, že tento výzkum, navazující na již existující studie, které nastínily důležitost sociální soudržnosti, angažovanosti a důvěry mezi lidmi ve společnosti jako predikátorů životní spokojenosti a štěstí, potvrdí důležitost těchto faktorů i u námi zkoumané populace. Detailnější analýza souvislosti jednotlivých znaků sociálního kapitálu s osobní pohodou by pak měla poskytnout přesnější informace, které z nich hrají nejvýznamnější roli v osobní pohodě studentů. Mezikulturní srovnání by mělo přispět k hlubšímu porozumění různým souvislostem těchto dvou fenoménů v rámci odlišných kultur.

Tento typ výzkumů je velmi důležitý pro psychology, kteří se snaží porozumět tomu, proč někteří lidé jsou šťastní a jiní ne. Co nás dělá spokojenými? Co způsobuje, že se cítíme dobře? Odpovědi na tyto otázky nacházíme právě prostřednictvím těchto výzkumů. Tato studie může poskytnout informace o tom, jak naše sociální prostředí ovlivňuje naši pohodu.

11. Hypotézy a výzkumné otázky

Na základě výše uvedeného v kapitole „Výzkumný problém a cíle práce“ byly stanoveny následující hypotézy:

H1: Mezi životní spokojeností českých, novozélandských a indických studentů existuje statisticky významný rozdíl.

H2: Mezi prožívanou intenzitou štěstí českých, novozélandských a indických studentů existuje statisticky významný rozdíl.

H3: Mezi prožívanou frekvencí štěstí českých, novozélandských a indických studentů existuje statisticky významný rozdíl.

H4: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v dotazníku životní spokojenosti u českých studentů jsou na sobě závislé.

H5: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v intenzitě štěstí u českých studentů jsou na sobě závislé.

H6: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v dotazníku životní spokojenosti u indických studentů jsou na sobě závislé.

H7: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v intenzitě štěstí u indických studentů jsou na sobě závislé.

H8: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v dotazníku životní spokojenosti u novozélandských studentů jsou na sobě závislé.

H9: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v intenzitě štěstí u novozélandských studentů jsou na sobě závislé.

Jelikož v našem výzkumu používáme nejen kvantitativní, ale i kvalitativní metodologii, uvedeme zde výzkumné otázky, na které by nám kvalitativní data měla odpovědět. Naše výzkumné otázky zní: Co přispívá ke štěstí českých, indických a novozélandských vysokoškolských studentů? Co přispívá k jejich spokojenosti? Co je naopak trápí? Liší se tyto faktory ovlivňující osobní pohodu našich participantů v rámci jednotlivých kultur? Jestli ano, tak jak? A existují nějaké univerzální faktory osobní pohody napříč námi zkoumanými kulturami?

12. Etické problémy a způsob jejich řešení

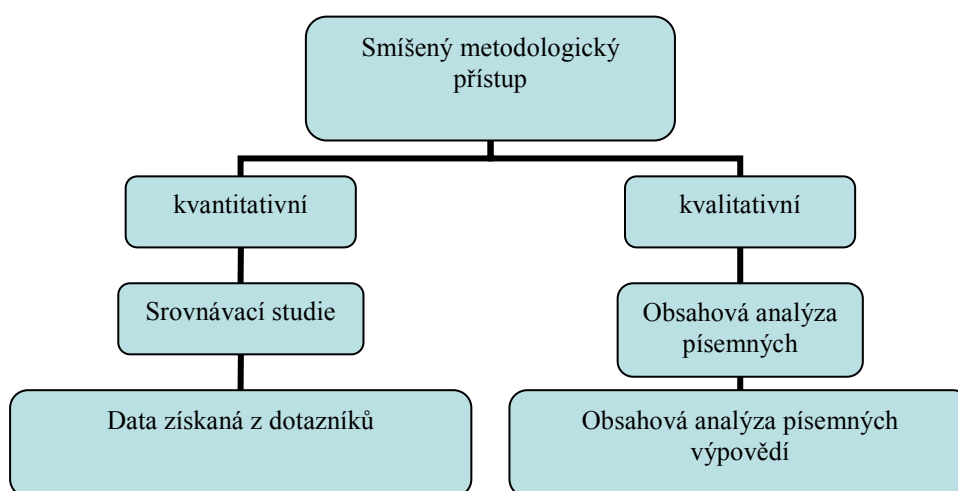
Výzkumný projekt, který je součástí této diplomové práce, byl dne 3.1. 2012 schválen etickou komisí při katedře psychologie Univerzity Palackého v Olomouci jako „zcela v souladu s etickými standardy dle APA“. Toto schválení bylo nutnou podmínkou mezinárodní spolupráce s univerzitami na Novém Zélandě. Spolupráce s indickou stranou byla dohodnuta po schválení výzkumného česko-novozélandského projektu a pro její navázání stačilo dodržet podmínky odsouhlasené v původním plánu projektu.

Výzkum byl výhraně anonymní. Participantů se mohli výzkumu zúčastnit dobrovolným vyplněním dotazníku na webových stránkách projektu <http://www.webareal.cz/research>. Na webových stránkách projektu byly poskytnuty informace o výzkumu včetně kontaktů na výzkumníky. Participantů se zde mohli dočíst, co všechno obnáší účast ve výzkumu, o důvěrnosti dat a také o tom, co se stane s poskytnutými informacemi. Informovaný souhlas s účastí ve výzkumu byl automaticky předpokládán dobrovolným vyplněním dotazníku. Účastníci byli srozuměni, že výzkumná data budou uložena nejméně po dobu pěti let od ukončení studie, dále že v souladu s požadavky některých vědeckých publikací a organizací mohou být jejich kódovaná data sdílena s dalšími kompetentními výzkumníky a kódovaná data mohou být užita v dalších tématicky příbuzných studiích. Dále byli účastníci výzkumu vyrozuměni, že výstupy z dat, které nám poskytnou, mohou být použity pro publikace ve vědeckých a akademických časopisech nebo jako příspěvky na konferencích, a dále že výstupy ze studie budou součástí diplomové práce. Za účast ve výzkumu nebyla poskytnuta žádná materiální odměna. Ve výzkumu nedošlo ke klamání účastníků a nehrozila ani žádná další možná rizika poškození účastníků výzkumu. Po vyplnění dotazníku dostali participantů okamžitou zpětnou vazbu, jejíž součástí bylo poděkování za účast ve výzkumu a byl vysvětlen jeho účel.

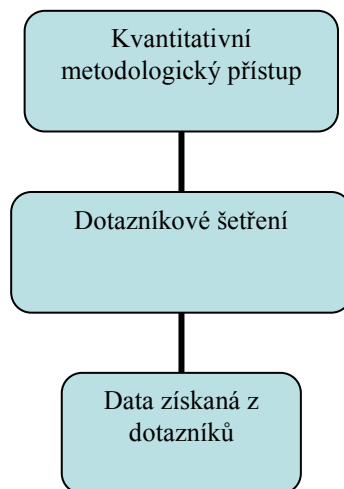
13. Popis zvoleného metodologického rámce a metod

V našem výzkumu jsme se rozhodli pro volbu jak kvantitativního, tak kvalitativního metodologického přístupu. Volba kvalitativního přístupu byla mimo jiné také spontánně zvolena na základě mnoha dobrovolných komentářů participantů ohledně jejich prožívaných pocitů a jejich souvislostí. Nečekaně získaná bohatá data plná informací o různých vlivech na osobní pohodu participantů jsme se rozhodli využít pro kvalitativní analýzu, která cenně doplní informace získané z dotazníků. Tato data nám tedy kromě již plánovaného získání informací o tom, na kolik jsou participanté spokojení nebo nespokojení, poskytnou i detailnější informace o tom, co konkrétně tuto spokojenost zásadně podporuje nebo negativně narušuje.

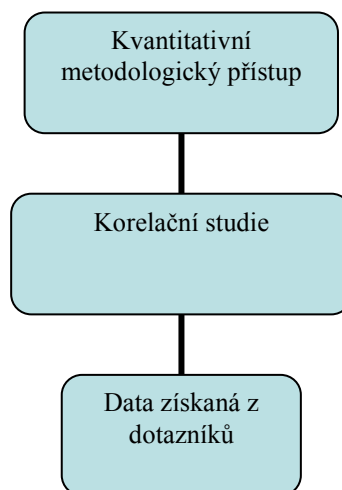
Ze stanovených cílů výzkumu, formulovaných hypotéz i již zmíněné volby smíšeného metodologického přístupu vyplývá, že použijeme hned několik typů výzkumu. V případě porovnání osobní pohody studentů z rozdílných kultur se jedná o srovnávací studii, pro kterou byla získána data z dotazníků. V případě kvalitativního přístupu využijeme obsahov analýzu písemných výpovědí. Při porovnávání sociálního kapitálu využijeme dotazníkového šetření. Prozkoumání souvislostí sociálního kapitálu a osobní pohody nám pak umožní korelační studie. Nyní si shrneme metodologické postupy, které aplikujeme v našem výzkumu:

Obrázek č. 2: Metodologický postup pro mezinárodní srovnání osobní pohody vysokoškolských studentů z třech různých kultur

Obrázek č. 3: Metodologický postup pro mezinárodní srovnání sociálního kapitálu vysokoškolských studentů z třech odlišných kultur

Obrázek č. 4: Metodologický postup pro zjišťování souvislostí mezi osobní pohodou a sociálním kapitálem studentů

13.1. Metody

Nyní přistoupíme k popsání metod sběru a tvorby dat. K získání relevantních dat vypovídajících o osobní pohodě participantů musíme kombinovat metody k měření životní spokojenosti a měření prožívaného štěstí. Pro měření životní spokojenosti jsme zvolili standardizovaný dotazník *Satisfaction With Life Scale*, jehož autorem je americký profesor psychologie Ed Diener a jeho kolegové (1985, in Jarden, 2011)

Jeho přednost spočívá v rychlé administraci a vysoké validitě. Jedná se o jeden z nejužívanějších dotazníků pro měření životní spokojenosti. Obsahuje pouze pět tvrzení, na které subjekt reaguje pomocí souhlasu či nesouhlasu s nimi, tento souhlas/ nesouhlas je vyjádřen pomocí Likertovy škály. Další výhodou tohoto dotazníku je, že není chráněn autorskými právy a může být užíván do té doby, dokud řádně citujeme jeho autory. Pro měření prožívaného štěstí jsme použili standardizovaný dotazník *Fordyce Emotion Questionnaire* vyvinutý Michaelem Fordycem (1988, in Jarden, 2011). Obsahuje pouze dvě položky. První měří intenzitu, kde participant vyjadřuje pomocí Likertovy škály, jak moc šťastný nebo nešťastný se cítí. Druhá položka měří frekvenci prožívaného štěstí, kde participant uvádí, kolik procent času se cítí šťastně, neutrálně a nešťastně. Součet těchto tří položek musí být roven stu. Jeho výhodou je nejen jeho rychlá administrace, ale jeho reliabilita a validita. Dotazník je volně dostupný. (Jarden, 2011).

Pro měření sociálního kapitálu byl zvolen *Integrated Questionnaire for Measuring Social Capital* (Grootaert a kol., 2004) původně vyvinutý pro Světovou banku za účelem měření sociálního kapitálu v rozvojových zemích a měl by se stát součástí větších průzkumů domácností prováděných touto institucí. Dotazník není standardizovaný a je chráněn autorskými právy. Je součástí publikace *Measuring Social Capital: An Integrated Questionnaire*, která je v plném znění dostupná na internetu. V současnosti neexistuje žádný standardizovaný dotazník na měření sociálního kapitálu. Výhodou tohoto je, že k němu existuje i manuál s doporučeními pro analýzu dat. Také sleduje šest různých dimenzí sociálního kapitálu, které můžeme zkoumat každou samostatně: Skupiny a sociální sítě, důvěra a solidarita, kolektivní činnost a spolupráce, informace a komunikace, sociální soudržnost a začlenění, pocit moci a politická aktivita. Dotazník obsahuje 27 položek, kde participant odpovídá na otázky týkající se jeho okolí. Zpravidla vybírá z možností odpovědí. Např: *Obecně, řekli byste, že většině lidí se dá důvěřovat, nebo že se člověk se musí mít spíše na pozoru při jednání s druhými lidmi? Přestože je tuto odpověď těžké zobecnit, přikloňte se prosím k variantě, která je pro váš postoj k druhým typičtější.*

1. *Domnívám se, že většině lidí se dá důvěřovat*
2. *Myslím si, že při jednání s druhými se člověk musí mít spíš na pozoru.*

Někdy je také participant požádán o jednoduchou volnou odpověď. Např: *Kolik blízkých přátel dnes máte? Přátelé jsou lidé, se kterými se cítíme uvolněně, hovoříme o našich soukromých záležitostech, nebo jim zavoláme o pomoc.* V našem výzkumu jsme tento dotazník zkrátili o jednu položku.

Data pro kvalitativní analýzu osobní pohody u vysokoškolských studentů byla získána z dobrovolných výpovědí participantů, kteří měli možnost okomentovat svou spokojenost a pocity, a dále události, které k nim podle nich vedly.

Všechny dotazníky byly přeloženy do českého jazyka. V případě dotazníků měřících životní spokojenost a štěstí jsme použili již existující české verze přeložené Dr. Alenou Slezáckovou pro mezinárodní studii *International Well-being Study*. Dotazník měřící sociální kapitál byl nejprve přeložen do češtiny pěti vybranými vysokoškolskými studenty. Na základě porovnání různých překladů byla vytvořena jedna verze, která byla následovně konzultována a upravována spolu s vedoucí práce. Finální verze byla korigována americkým lektorem angličtiny, který žije již 20 let v Čechách, Davidem Livingstonem.

14. Soubor

14.1. Výběrový soubor a proces výběru

Zkoumanou populací v našem výzkumu, jak je již zmíněno v názvu práce, jsou vysokoškolští studenti z České republiky, Indie a Nového Zélandu. Náš výběrový soubor byl získáván následujícími procesy:

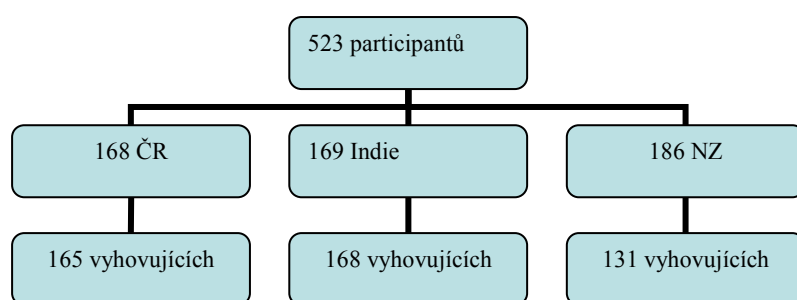
- V České republice byl výzkum inzerován na stránkách Centra pozitivní psychologie v České republice: Zde k dispozici odkaz na webové stránky projektu, jejichž součástí byl i samotný dotazník. Dalším způsobem získávání dotazníků bylo jejich zveřejnění na sociální síti Facebook.com, kde byli k účasti přizváni všichni vysokoškolští studenti, kteří byli součástí sítě výzkumnice a byli požádáni o šíření studie mezi svými přáteli. Jedná se tedy o metodu tzv. sněhové koule.
- Na Novém Zélandě byl po etickém schválení projektu kontaktován Dr. Aaron Jarden, prezident Novozélandské asociace pro pozitivní psychologii a vyučující na vysoké škole Open Polytechnic in New Zealand, který rozeslal svým studentům informační email vyzývající studenty k účasti ve výzkumu. Dále byla kontaktována studentka doktorandského programu na Victoria University of Wellington na Novém Zélandě, která vyzvala k účasti své přátele na sociální síti Facebook.com, a participanti tak byli získáváni metodou sněhové koule, podobně, jak tomu bylo v České Republice. V neposlední řadě byla kontaktována Dr. Fiona Howard, vyučující doktorandského programu klinické psychologie na University of Auckland a inzerovala zde náš výzkum, a to přímým oslovením studentů a ostatních kateder na univerzitě.
- V Indii byla data získávána za pomoci spolupráce s Dr. Kamlesh Singh, docentkou psychologie na Indian Institute of Technology v Novém Dillí a Dr. Rajneesh Choubisou, působícím na prestižní univerzitě Birla Institute of Technology v Ranchi. Oba výše uvedení výzkumníci oslovili své studenty a poprosili je o účast ve výzkumu.

Celkový počet oslovených vysokoškolských studentů je bohužel vzhledem k použitým procesům výběru neznámý. Celkem bylo ode dne 15.2. 2012 do dne 4.12. 2012

získáno 523 účastníků. Z toho 168 z nich z České republiky, 169 z Indie a 186 z Nového Zélandu. Kritéria pro vhodnost participantů byla následující:

- Participant je studentem vysoké školy a je zapsán v bakalářském nebo magisterském programu (popřípadě jim ekvivalentním programům).
- Je nositelem národnosti země, ve které studuje, nebo jasně uvedl údaj, že zde žije alespoň 5 let.¹²
- Věk participanta nepřesahuje 30 let.

Po vyřazení participantů, kteří nesplňovali všechna příslušná kritéria, jsme získali 165 vyhovujících participantů z ČR, 168 z Indie a 131 z Nového Zélandu. Viz obrázek č.4.

Obrázek č. 5: Proces vzniku výběrového souboru

14.2. Charakteristiky výběrového souboru

Horní hranice věku participantů byla omezena výběrovými kritérii, která vyžadovala, aby účastníkům výzkumu nebylo více než 30 let. Nejmladším participantům výzkumu bylo 18 let. Podrobnější charakteristiky výzkumného souboru jsou popsány v tabulkách č. 1, 2, 3 a 4 a zobrazeny v grafech č. 1, 2 a 3.

Tab. č.1: Věk participantů

Země	Věk participantů			
	nejnižší věk	nejvyšší věk	AP	Medián
ČR	19	27	23,8	23
Nový Zéland	18	30	20,9	21
Indie	18	26	21,2	21

¹² Výjimku tvoří český soubor, kam jsme z důvodu společného historického a kulturního vývoje zahrnuli i studenty slovenské národnosti bez ohledu na délku pobytu v České republice. Jedná se o 3 případy.

Tab. č. 2: Pohlaví participantů

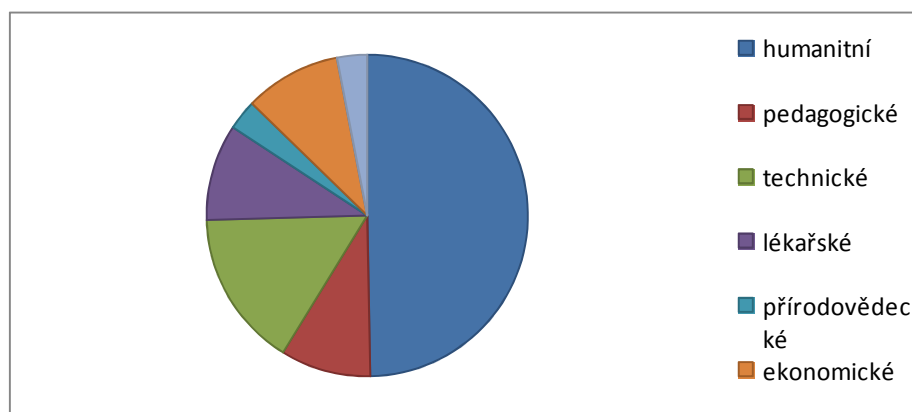
Země	pohlaví participantů			
	muži	muži %	Ženy	ženy %
ČR	41	25%	124	75%
Indie	107	63 %	62	37%
Nový Zéland	21	16 %	110	84%

Tab. č.3: Typy studijních program participantů

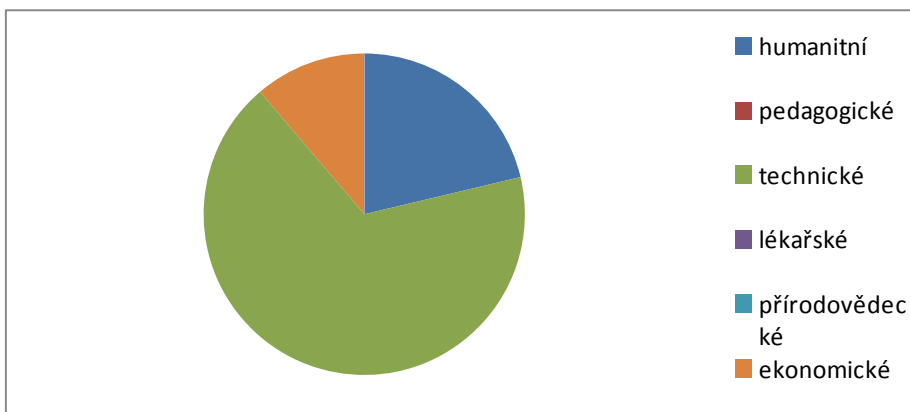
Země	Typ studijního programu								
	Bc	Bc %	Mgr	Mgr %	Prezenční	Prezenční %	Distanční/ Kombinované	Distanční/ Kombinované %	Neudalo prez./dis.
ČR	75	45%	90	55%	124	75%	5	3%	36
Indie	103	62%	66	38%	163	96%	6	4%	0
NZ	122	93%	9	7%	123	94%	8	6%	0

Tab. č.4: Studijní profilace participantů

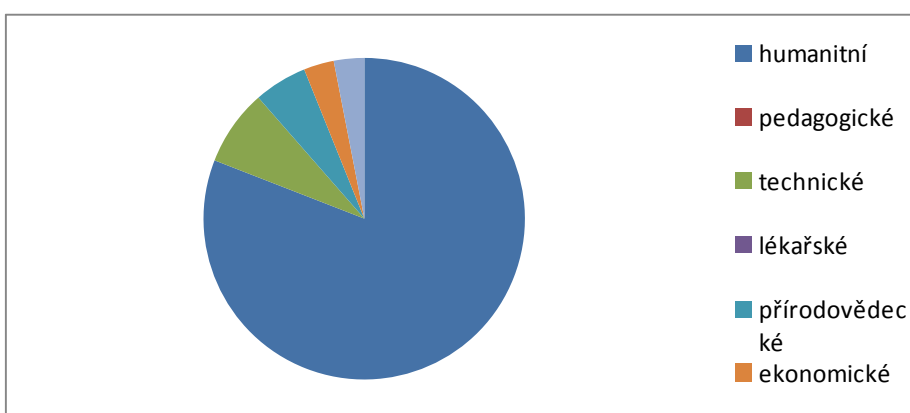
Země	Studijní profilace participantů						
	humanitní	Pedagogické	Technické	lékařské	přírodovědecké	Ekonomické	právní
ČR	82	15	26	16	5	16	5
Indie	36	0	114	0	0	19	0
NZ	106	0	10	0	7	4	4

Graf č.1: Studijní profilace participantů z České republiky

Graf č. 2: Studijní profilace participantů z Indie

Graf č.3: Studijní profilace participantů z Nového Zélandu

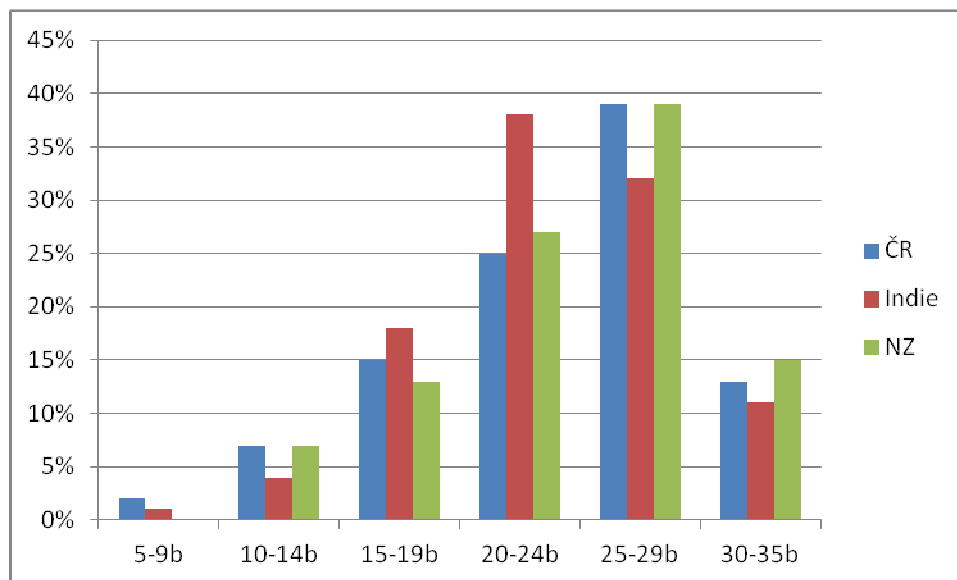
15. Výsledky (popis a interpretace)

15.1. Mezinárodní srovnání osobní pohody vysokoškolských studentů –kvantitativní přístup

15.1.1. Analýza dat z dotazníku SWLS

Tab. č. 5: Skóre v SWLS – rozdělení podle Dienera

Země	Skóre dotazníku osobní pohody					
	extrémně nespokojen (5-9 bodů)	nespokojen (10-14 bodů)	lehce pod průměrem (15-19 bodů)	průměrný skóre (20-24 bodů)	vysoký skóre (25-29 bodů)	extrémně vysoký skóre (30-35 bodů)
ČR	3 (2%) ¹³	11 (7%)	24 (15%)	42 (25%)	64 (39%)	21 (13%)
Indie	2 (1%)	7 (4%)	24 (18%)	63 (38%)	54 (32%)	18 (11%)
NZ	0 (0%)	9 (7%)	17 (13%)	35 (27%)	51 (39%)	19 (15%)

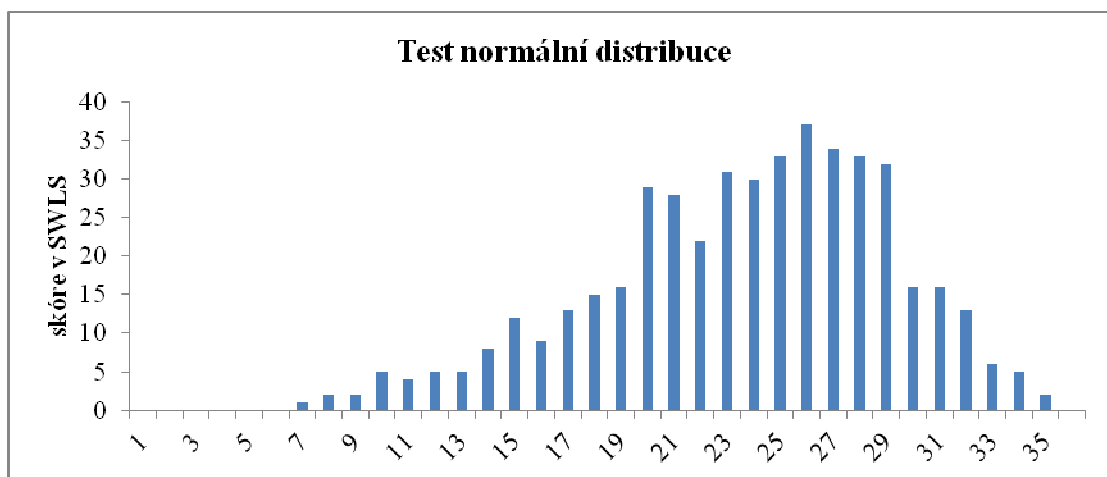
Graf č.4: Skóre v SWLS – rozdělení podle Dienera

Z grafu č.4 můžeme vyčíst, že zatímco v České republice a na Novém Zélandě většina studentů dosáhla vysokých skóre, v Indii dosáhla většina studentů skóre

¹³ Proceta jsou pro přehlednost zaokrouhlena na celá čísla.

průměrných. Nyní se budeme snažit zjistit, zda je rozdíl dosažených skóre v dotazníku životní spokojenosti studentů z různých kultur statisticky významný.

Pro analýzu dat sesbíraných z dotazníků SWLS (*Satisfaction With Life Scale*) jsme zvolili parametrickou statistickou metodu ANOVA, která nám umožňuje porovnávat více skupin. Její použití předpokládá normalitu rozdělení. Všechna data byla analyzována v programu Microsoft Excel 2010.

Graf č. 5: Testování normality rozložení dat

Z grafu č.5 vidíme, že se naše data blíží normálnímu rozdělení.

Tab. č. 6: Deskriptivní statistika – osobní pohoda

Země	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl	Minimum	Maximum
ČR	131	3150	24,0458	31,85942	7	34
Indie	168	3911	23,27976	26,23863	8	34
NZ	165	3902	23,64848	34,11959	10	35

Tab. č. 7: ANOVA – osobní pohoda

Zdroj variability	Součet čtverců	Počet stupňů volnosti	Rozptyl	Fischerovo F	Hodnota P	F krit
mezi skupinami	43,309	2	21,655	,707	,494	3,015
uvnitř skupin	14119,189	461	30,627			
Celkově	14162,498	463				

Na základě této analýzy jsme hypotézu *H1: Mezi životní spokojeností českých, novozélandských a indických studentů existuje statisticky významný rozdíl zamítli.*

15.1.2. Analýza dotazníku štěstí – intenzita štěstí

Pro analýzu dat získaných z dotazníku *Fordyce Emotion Questionnaire* jsme zvolili statistickou metodu Studentův T-test a to proto, že autor pracuje při vyhodnocování dotazníku se středními hodnotami. Budeme tedy též pracovat se středními hodnotami a porovnávat je. T-test, vzhledem k tomu, že je dvouvýběrový, nám také (v případě rozdílu mezi skupinami) ušetří práci s Duncanovým testem (který by následoval po analýze rozptylu při zjišťování rozdílu mezi konkrétními výběry). Nejprve jsme provedli F- test, kterým jsme zjistili rovnost a nerovnost rozptylů mezi každými dvěma porovnávanými výběry. Podle toho jsme následovně použili dvouvýběrový T-test s rovností nebo nerovností rozptylů.

Tab. č. 8: Porovnání středních hodnot intenzity prožívaného štěstí

Střední hodnota	Výběrový soubor			
	ČR	Indie	NZ	Americká populace
	3,02	2,52	3,14	3,08

..

Tab.č. 9: Porovnání intenzity prožívaného štěstí Indie-NZ

Dvouvýběrový t-test s nerovností rozptylů		
	Soubor Indie	Soubor NZ
Střední hodnota	2,517857	3,137405
Rozptyl	2,275128	4,011744
t stat	-2,94801	
P(T<=t) (1)	0,00176	
t krit (1)	1,651364	
P(T<=t) (2)	0,003521	
t krit (2)	1,97011	

Mezi prožívanou intenzitou štěstí indických a novozélandských studentů existuje statisticky významný rozdíl.

Tab.č. 10: Porovnání intenzity prožívaného štěstí ČR-Indie

Dvouvýběrový t-test s nerovností rozptylů		
	Soubor ČR	Soubor Indie
Střední hodnota	3,018182	2,517857
Rozptyl	2,688692	2,275128
t stat	2,898661	
P(T<=t) (1)	0,001999	
t krit (1)	1,64947	
P(T<=t) (2)	0,003998	
t krit (2)	1,967157	

Mezi prožívanou intenzitou štěstí českých a indických participantů existuje statisticky významný rozdíl.

Tab.č. 11: Porovnání intenzity prožívaného štěstí ČR-NZ

Dvouvýběrový t-test s rovností rozptylů		
	Soubor ČR	Soubor NZ
Střední hodnota	3,018182	3,137405
Rozptyl	2,688692	4,011744
t stat	-0,55041	
P(T<=t) (1)	0,291267	
t krit (1)	1,650996	
P(T<=t) (2)	0,582533	
t krit (2)	1,969537	

Mezi prožívanou intenzitou štěstí novozélandských a českých studentů neexistuje statisticky významný rozdíl.

Na základě této analýzy jsme hypotézu *H2: Mezi prožívanou intenzitou štěstí českých, novozélandských a indických studentů existuje statisticky významný rozdíl* potvrdili.¹⁴

15.1.3. Analýza dotazníku štěstí – frekvence štěstí

Analýza druhé položky ve Fordycově dotazníku (frekvence štěstí) byla často studenty hodnocena jako problematická. Někteří studenti nedokázali na položku řádně odpovědět, tudíž museli být nutně vyřazeni. Celkově máme u této položky dostupných 164 odpovědí z České republiky, 156 z Indie a 128 řádně vyplněných odpovědí z Nového Zélandu.

Tab.č. 12: Porovnání středních hodnot frekvence prožívaného štěstí

Střední hodnota	Výběrový soubor			
	ČR	Indie	NZ	Americká populace
% šťastně	47,18	48,75	47,76	54,13
% nešťastně	20,67	20,26	20,68	20,44
% neutrálně	32,09	31,56	31,91	25,43

Z tabulky č. 12 je očividné, že mezi středními hodnotami výběrových souborů nenacházíme velké rozdíly. Pro ověření, že opravdu neexistuje statisticky signifikantní rozdíl mezi frekvencí prožívaného štěstí našich participantů, použijeme statistickou metodu ANOVA.

Tab. č. 13: Deskriptivní statistika – frekvence prožívaného štěstí

Faktor	Počet	Součet	Průměr	Rozptyl	Minimum	Maximum
ČR	164	7737,5	47,17988	391,196	5	95
Indie	156	7605	48,75	327,2726	5	100
NZ	128	6113	47,75781	460,1692	5	92

Tab. č.14: Anova- frekvence prožívaného štěstí

Zdroj	Součet	počet	Rozptyl	Fischerovo F	Hodnota P	F krit
-------	--------	-------	---------	--------------	-----------	--------

¹⁴ Statisticky významný rozdíl v prožívání intenzity štěstí jsme potvrdili v porovnání indických a českých studentů a indických a novozélandských studentů, nikoli však v porovnání českých a novozélandských studentů. Jelikož v Manuálu pro psaní diplomových prací (Bendová a kol., 2011) se nedoporučuje formulace „hypotéza byla částečně přijata“, přiklonili jsme se k formulaci „přijata“.

variability	čtverců	stupňů volnosti				
mezi skupinami	200,3137	2	100,1568	0,257728	0,772921	3,01599
uvnitř skupin	172933,7	445	388,615			
Celkově	173134	447				

Na základě této analýzy jsme hypotézu *H3: Mezi prožívanou frekvencí štěstí českých, novozélandských a indických studentů existuje statisticky významný rozdíl zamítli.*

15.2. Mezinárodní srovnání osobní pohody vysokoškolských studentů –kvalitativní přístup

Na konci dotazníků týkajících se osobní pohody byli participanti všech zemí pobídnuti, aby rozvedli údaje, které vyplnili v kvantitativním dotazníku osobní pohody, a to následujícím způsobem:

„Zde máte místo pro komentář ohledně Vašich vyjádření týkajících se Vašich pocitů, které jste již uvedli výše. Můžete zde okomentovat, zda se Vám škála používala snadno, nebo zda Vám dělalo problémy vybrat jednu variantu a proč. Můžete se také vyjádřit k událostem, které k těmto pocitům přispěly (od smutných událostí jako například úmrtí, odloučení apod. až po ty radostné jako například šťastné zamilování, vyhlídka dobrého zaměstnání atd.)“ Tato položka byla dobrovolná. O to více bylo překvapující, že se vyjádřilo vyhovujících 73 participantů v České Republice, 88 na Novém Zélandě a 107 v Indii.

Samotná analýza těchto komentářů byla provedena následujícím způsobem: Všechny komentáře byly zkopírovány ve své původní podobě do tří souborů: komentáře z České Republiky, komentáře z Indie, komentáře z Nového Zélandu. Následně po důkladném přečtení byly zaznamenány všechny výroky, které byly dávány do úzké souvislosti s pocity vypovídajícího. Například: *„...v poslední době je mi smutno i z budoucnosti všeobecně. Co mě čeká po škole (asi to nebude má vysněná práce, zatvrdnu někde jako uklízečka, pokladní nebo nějaká jiná neatraktivní pracovní síla)...*“ Tento krok odpovídá redukci prvního řádu. Poté byly tyto výroky barevně označeny podle témat, kterých se týkaly. **Žlutou** barvou byly označeny partnerské a přátelské vztahy, **modrou** barvou vztahy rodinné, **zelenou** starosti a radosti ve škole, **červenou** tematika zdraví, **šedivou** výroky vztahující se ke koníčkům a volnému času, **šedozelelou** finanční

zabezpečení, **fialovou** úspěchy a neúspěchy, a **tmavě žlutou** pozitivní postoje. Tím byla tedy data zakódována do významových jednotek. Z těchto kategorií jsem pak vybrala ty, které ovlivňují osobní pohodu participantů oběma směry, to znamená, že jsme získali dimenze. Zajímavé bylo mezikulturní srovnání participantů všech tří států.

Ráda bych nejprve uvedla jednotlivé výroky, které jsou příklady pro jednotlivé kategorie, do nichž byla data zakódována, a poté rozvedla srovnání jednotlivých tří států. Na konci této kapitoly bych ráda popsala dimenze, které na základě našeho výzkumu ovlivňují osobní pohodu participantů.

První uvedenou kategorií jsou partnerské a přátelské vztahy. Není překvapující, že mají zásadní vliv na prožívání dotázaných. Patří právě k těm nejčastěji zmiňovaným a dávaným do souvislosti s jejich pocity, ať už šťastnými nebo nešťastnými. V souvislosti s partnerskými vztahy můžeme tento jev podpořit i na základě Eriksonovo 8 věků člověka: vývojovým úkolem odpovídajícím věku participantů výzkumu je právě navázat intimní svazek. Příklady výroků vztahujících se k partnerskému vztahu:

„*Jsem šťastně zamilovaná a všechno mi přijde krásné.*“

„*...Na druhou stranu bych nepoznal svojí úžasnou přítelkyni, takže si nemám na co stěžovat.*“

„*Ke smutným pocitům přispívá neschopnost zamilovat se.*“

„*Obecně u mě dost záleží na partnerovi můj pocit vnímání štěstí, když jsem zamilovaná cítím se šťastná, když jsem s ním, ale trýzním se, když s ním být nemůžu, když pak prokouknu negativní vlastnosti partnera, přes které se nedá přenést, dostavuje se pocit neštěstí ze ztráty osoby, kterou miluju a pocit rozporu rozumu a citu, pak až se dostavuje pocit vyrovnání a stabilnějšího štěstí, i když zdaleka ne tak euforického, tak se pomalu začnu rozhlížet po další silné dávce emocí... je to jak na houpačce.*“

„*Aktuálně prožívám spokojený vztah s přítelem.*“

„*Také velice smutně nesu nešťastné zamilování, což bývá způsobeno výběrem nevhodných případných partnerů, kteří nechtějí vztah jako takový.*“

Příklady vztahující se k přátelským vztahům:

„*Mám rodinu, přítele, kamarády.*“

„*The greatest moments of happiness usually occur when with friends or family.*“¹⁵

„*I wish to live simple life and to have simple friends nice hearted.*“¹⁶

¹⁵ Nejšťastnější momenty zažívám s rodinou nebo přáteli.

Modrou barvou byly označeny vztahy rodinné. Rodinné vztahy, ať už uspokojivé, nebo neuspokojivé, často ovlivňují osobní pohodu participantů. Výroky se převážně (a přirozeně) týkají rodiny původní. Domnívám se, že u mladších participantů bude hrát roli, jakým způsobem probíhá nebo proběhlo jejich osamostatnění se od původní rodiny, které přichází s nástupem na vysokou školu a s ním souvisejícím přestěhováním se do jiného města. Zvláštním příkladem v této kategorii byl indický výzkumný vzorek, k čemuž se vyjádřím po uvedení výroků ke všem kategoriím. Příklady:

„Vyrostla jsem v úplně a šťastné rodině, nikdy mi nic nechybělo, rodiče mi vždy všeho dopřáli dostatek, někdy i nadbytek... .. velmi dobře si uvědomuji, že bez jejich podpory, duševní i fyzické, bych nikdy tuto školu nevystudovala, a na mé spokojenosti by se to jistě značně odrazilo.“

„Na druhé straně situace kolem rodičů a části nevlastní rodiny jsou dostatečným faktorem, který mě drží nohama pevně na zemi...“

„Domnívám se, že moje odpovědi byly do určité míry zkresleny obdobím, které právě prožívám.....změna bydliště a s tím spojená odluka od přátel a původní rodiny...“

Třetí kategorie se týká studia a všeho, co s ním souvisí. Domnívám se, že není potřeba šířeji rozvádět, že studium a vše kolem něj velmi zásadním způsobem ovlivňuje pohodu našich participantů. Stres spojený se zkouškovým obdobím, ukončování studia, úspěchy a neúspěchy během něj, spokojenost s vybraným oborem, výhledy na profesní uplatnění, toto vše jsou opakující se výroky dávány do souvislosti s prožíváním. Příklady:

„...bohužel se ale čím dál tím častěji musím zabývat smyslem tohoto oboru pro mě (jelikož mě úplně nepohltil) a samozřejmě také budoucím uplatněním. Musím přiznat, že občas se v plánech své budoucnosti a ve smysluplnosti mého budoucího uplatnění trochu zmítám.“

„ Domnívám se, že moje odpovědi byly do určité míry zkresleny obdobím, které právě prožívám. Blížící se konec studia a s tím spojené, ne dvakrát veselé, povinnosti...“

„ V mém životě je jeden velký černý mrak, a to je škola, na kterou myslím neustále, většina mých častých chmurných myšlenek je spjatá právě s ní.“

„ Vše je teď pro mne ideální, jen škola ne. Ale upínám se k vidině lepšího oboru na magisterském studiu. Takže i to jde zvládnout.“

„I am at good college, so I am cheerful.“

¹⁶ Přál bych si mít jednoduchý život a prosté přátelé s dobrým srdcem.

Další kategorií je zdraví. Za normálních okolností si participanti své zdraví neuvědomují, respektive nezmiňují ho jako něco, co by přispívalo k jejich duševní pohodě (až na výjimky). Pokud však jedinec v tomto věku trpí chronickou chorobou nebo duševním onemocněním, má toto silný dopad na jeho prožívání. Výzkumný vzorek na Novém Zélandě vykazuje určitá specifika v souvislosti s duševními onemocněními, o kterých se zmíním. Příklady:

„Především špatné zdraví a situace ve škole mě činí nešťastnou :(.“

„Šťastnou ma v poslednom období robí ..., nešťastnou choroba, ktorou trpím.“

„K těm nešťastným přispívá hlavně zdravotní stav.“

„Vzhledem k celkovému prožívání za poslední roky a přítomnosti deprese a úzkostí mi je nyní mnohem lépe než mi bylo..“

Nyní se budem věnovat kategorii koníčky: Participanti se vyjadřují, že zažívají pozitivní pocity během svých vybraných volnočasových aktivit.

„Šťastná se cítím se svými přáteli, rodinou, při oblíbených činnostech.“

„Ke šťastným přispívají různé malé úspěchy, tvůrčí práce, relaxace, hudba a příroda.“

Další, ale ne příliš často zmiňovanou kategorií je finanční zabezpečení. Participanti hovoří o tom, že je jejich ekonomická situace špatná, zmiňují strach ze splácení studentských úvěrů, obavy z nejistého budoucího profesního uplatnění. Tyto kategorie vykazují v mezinárodním srovnání specifické rozdíly, ke kterým se později vyjádřím. Příklady:

„Nepřilíš růžové vyhlídky a nutnost finanční samostatnosti mi na spokojenosti nepřidávají.“

„For example not to have a regular job and depend on allowance and loan to pay my duties make me feel uncomfortable sometimes.“¹⁷

Poměrně často zmiňovanou kategorií jsou úspěchy a neúspěchy. Ty se mohou týkat jak školy, tak koníčků, vztahů, čehokoli, co se mi podařilo, nebo naopak z mého pohledu nepodařilo nebo nedaří dosáhnout. Tyto subjektivně vnímané úspěchy a neúspěchy se zdají být jedním z nejdůležitějších faktorů pro vnímanou osobní pohodu a pozitivní naladění. Příklady:

„Stále stojím na začátku, ale mám za sebou úspěchy ve všech oblastech života, které mne ženou dál.“

¹⁷ Například to, že nemám stálou práci, jsem odkázán na stipendium a půjčky na zaplacení mých výdajů jsou důvodem, proč se necítím dobře.

„Nešťastná se cítím tehdy, když se mi nedaří tak, jak si představuji.“

„In past days I got some unexpected achievements, they also makes me happy.“¹⁸

Poslední kategorii jsem nazvala pozitivní postoje. Jedná se o rozmanitou kategorii postojů, které navzdory nepříjemným vnějším událostem pomáhají do určité míry udržovat duševní pohodu. Svým základem se v mezinárodním srovnání liší. Konkrétněji se jedná o vděk za to, co mi život přinesl, dále vnímání překážek jako výzev, které mi život klade (dáváme jim smysl, význam), vyjádření, že si uvědomuji, že může být hůř, vděk bohu za život jako dar apod. Příklady:

„My quote "give a smile to everyone as it costs us nothing to give a smile"¹⁹

„... ne každý si uvědomuje, že má kde bydlet, co jíst, má své bližní, máme tekoucí nezávadnou vodu a pod...“

„I believe that life is tough, it's not meant to be easy, so I deal with things as they come.“²⁰

V rámci jednotlivých kategorií jsem se již zmínila, že se vyskytly určité rozdíly v rámci jednotlivých vzorků z třech odlišných kultur. První výrazný rozdíl se objevil v rodinných vztazích. Zdá se, že pro indické studenty patří rodinné dění mezi jednu z nejvýraznějších determinant osobní pohody. Unikátně se v tomto vzorku objevuje tématika toho, co ode mne moji rodiče očekávají a v souvislosti s tím, zda jsem je zklamal, zda na mne mohou být hrdí, zda si nepřejí, abych se pro něco rozhodl apod. Například:

„I do and don't do most of the things to keep my parents happy. I wish I could rewrite a few chapters of my life like I should have given cricket trials when I was kid, I should have been more confident to speak and question during school days, I should have thought twice before choosing engineering, etc.“²¹

„I am happy with my life because my parents and brother is happy.“²²

„I study in IIT Delhi, from where every Indian students aspire to have their graduate, still I feel I am not where I should be. Actually I wanted to be an Air Force pilot, that was my dream but my mother did not wanted me to select that as she thinks its dangerous.“²³

¹⁸ V posledních dnech jsem dosáhl nečekaných úspěchů, to mne také udělalo šťastným.“

¹⁹ Moje motto je „daruj všem úsměv, to Tě nic nestojí.“

²⁰ Myslím, si, že život je drsný a není míněn být jednoduchý, tak se potýkám s věcmi tak, jak přichází.

²¹ Dělán nebo nedělán většinu věcí, aby byli moje rodiče šťastní. Přál bych si změnit některé kapitoly mého života jako třeba zkusit hrát kriket, když jsem byl malý, být více sebejistý doptávat se ve škole, myslet dvakrát před rozhodnutím studovat inženýrství.

²² Jsem šťastný se svým životem, protože můj bratr a rodina jsou šťastní.

²³ Studuji na IIT Delhi (Indian Institute of Technology), který každý indický student touží absolvovat, přesto ale cítím, že nejsem tam, kde bych měl být. Vlastně jsem vždy chtěl být vojenským pilotem, to byl můj sen. Ale moje matka nechtěla, abych si toto zvolil, myslí si, že je to nebezpečné.

„The most happy day was - when i got into iit delhi and doing what i wanted to do and seeing parents happy.“²⁴

„I made my parents and myself proud and happy when my 10th result was out.“²⁵

Další výrazný rozdíl v mezinárodním srovnání se objevil v kategorii zdraví. Novozélandští studenti k mému překvapení (oproti indickým a českým) častěji zmiňovali zdravotní problémy, a to zejména depresi. Z 88, kteří se rozhodli komentovat, zmiňuje 16 zdravotní problémy, o depresi hovoří 9 z nich. Někteří z nich i explicitně vyjadřují, že berou antidepresiva. Dále se zde vyskytla například porucha příjmu potravy a chronická bolest.

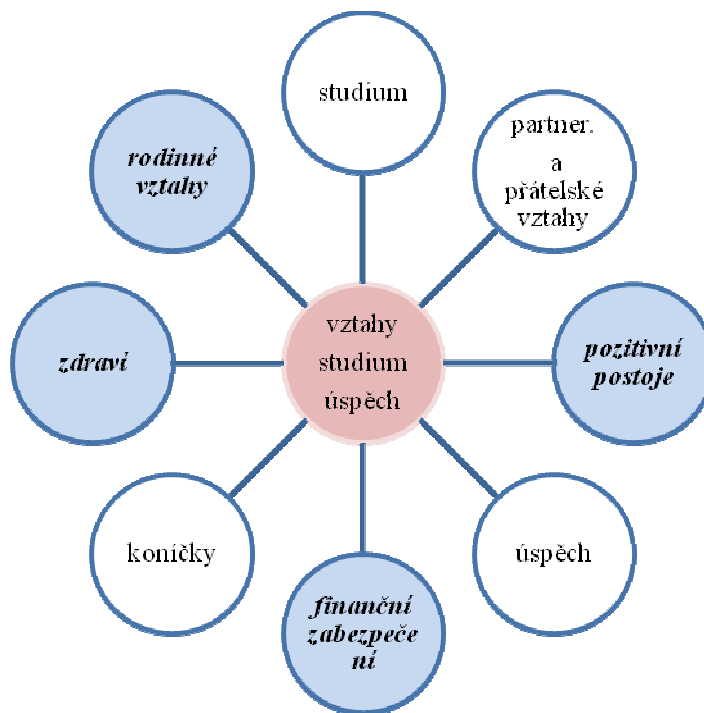
Dalším rozdílem stojícím za zmínku je finanční zabezpečení. Přestože starosti o finanční zabezpečení patří spíše k těm méně zmiňovaným, nejvíce o nich hovoří novozélandští studenti. To samozřejmě odpovídá faktu, že na Novém Zélandě je studium velice nákladné.

Poslední, ale velmi důležité rozdíly, jsou oblasti pozitivních postojů. Zde Indie samozřejmě skóruje nejvýše. Studenti se velice často zmiňují, že vše, co se děje v jejich životě špatného, nese určitý smysl, význam. Je to překážka, kterou jim život (nebo Bůh) klade. Překážky a starosti jsou součástí života, který je darem od Boha. Tento přístup je nepopíratelně protektivním faktorem v subjektivním prožívání. Pokud čeští studenti vyjádří pozitivní postoj, je poněkud jiného charakteru. Je to ocenění toho, co se mi daří, přestože něco v mém životě není tak, jak bych si představoval. Jinými slovy by se tento postoj také dal převést do slov „Mohlo by být i hůř.“ Novozélandští studenti, stejně jako čeští, vyjadřovali pozitivní přístup k životu méně než indiští. V zásadě se vyjádřili, že oceňují to, co v životě mají a jsou spokojeni, přestože se jim v určité oblasti života nedaří.

Dimenzemi ovlivňující osobní pohodu studentů ve všech zemích jsou: vztahy, studium, úspěch/neúspěch. Výsledky naší kvalitativní analýzy jsou shrnuty v obrázku č. 6, který poskytuje přehled identifikovaných kategorií (témat) vztahujících se k osobní pohodě vysokoškolských studentů a dále dimenzí, které jsou shrnuty uprostřed. Kategorie vybarvené modře se v rámci jednotlivých zemí svou povahou liší.

²⁴ Nejšťastnější den byl, když jsem se dostal na IIT Delhi a dělal jsem, co jsem chtěl a viděl mé rodiče šťastné.

²⁵ Moji rodiče a já jsme mohli být pyšní a šťastní, když jsem se dozvěděl o výsledku závěrečné zkoušky.

Obrázek č. 6 : Kategorie osobní pohody s identifikovanými dimezemi

15.3. Mezinárodní srovnání sociálního kapitálu vysokoškolských studentů – deskriptivní statistika

Nyní budu prezentovat data získaná z dotazníku sociálního kapitálu *Social Capital Integrated Questionnaire*. Data jsou předložena v přehledných tabulkách, které prezentují získané odpovědi na všechny zadané položky. Žlutě jsou označeny významné výsledky, které diskutujeme v interpretaci dat. Pouze tři položky jsou předloženy slovně. Na závěr kapitoly je krátce shrnuto, jaké rozdíly můžeme pozorovat v povaze sociálního kapitálu mezi třemi sledovanými výběrovými soubory. Procentuelní zastoupení v tabulkách je pro přehlednost zaokrouhleno na celá čísla.

Položky v dotazníku zněly následovně:

1. Chtěla bych začít otázkami, které se týkají skupin, organizací, nebo asociací, jejichž jste členem/ členkou. Mohou to být formálně organizované skupiny nebo skupiny lidí, které vznikly přirozeně a pravidelně se schází a provozují nějakou aktivitu nebo o něčem diskutují. V kolika těchto skupinách jste Vy členem? (např. ochotnické divadlo, volejbalový oddíl, nebo třeba jen každotýdenní hraní karet s přáteli atd....)

Tab. č.15: Počet organizací, kterých je student členem

Země	Počet organizací			procentuelně
	členem	žádné	alespoň jedné	

	organizace		členové skupin
ČR	27	138	84%
Indie	62	106	66%
Nový Zéland	41	90	69%

2. Když se zamyslíte nad členy této skupiny, má většina z nich stejné náboženství/ pohlaví/ etnikum/ zaměstnání/ úroveň vzdělání?

Tab. č. 16: Diverzita členů skupin

Země	Členové skupiny se liší v				
	náboženství/ světonázoru	Pohlaví	etniku/ jazykovém zázemi/ rase	zaměstnání	úrovni vzdělání
ČR	59 (43%) ²⁶	81 (59%)	19 (14%)	88 (64%)	40 (29%)
Indie	73 (69%)	65 (61%)	80 (75%)	54 (51%)	43 (41%)
NZ	46 (51%)	53 (59%)	49 (54%)	57 (63%)	33 (37%)

3. Spolupracuje tato skupina se skupinami zvenčí? (Se skupinami z okolních měst a obcí)

Tab.č. 17: Spolupráce se skupinami z venčí

Země	Spolupráce se skupinami zvenčí		
	Ne	ano, příležitostně	ano, často
ČR	30 (22%)	57 (41%)	51 (37%)
Indie	32 (29%)	51 (46%)	27 (25%)
NZ	19 (21%)	35 (39%)	36 (40%)

4. Kolik asi tak blízkých přátel dnes máte? Přátelé jsou lidé, se kterými se cítíme uvolněně, hovoříme o našich soukromých záležitostech, nebo jim zavoláme o pomoc.

Tab.č. 18: Počet přátel

Země	Počet přátel				
	0	1-3	4-10	více než 10	Nelze zjistit
ČR	3 (2%)	40 (24%)	109 (66%)	12 (7%)	1 (1%)
Indie	4 (2%)	50 (30%)	92 (55%)	17 (11%)	5 (3%)
NZ	1 (1%)	45 (34%)	71 (54%)	14 (11%)	0 (0%)

²⁶ Procentuelní zastoupení v tabulce č.16 a 17 je počítáno z celkového počtu participantů, kteří udali, že jsou členy nějaké skupiny.

5. Kdybyste si najednou potřeboval/a půjčit menší obnos peněz (vaše týdenní výdaje), je někdo, na koho byste se mohli obrátit (mimo členů vaší domácnosti a blízké příbuzné) a byl ochoten vám pomoci?

Tab. č. 19: Ochota pomoci

Země	Někdo ochoten pomoci				
	určitě ano	pravděpodobně	nejsem si jistý	pravděpodobně ne	určitě ne
ČR	116 (70%)	38 (23%)	10 (6%)	0 (0%)	1 (1%)
Indie	104 (62%)	52 (31%)	9 (5%)	0 (0%)	3 (2%)
NZ	48 (37%)	54 (41%)	14 (11%)	11 (8%)	4 (3%)

6. Obecně, řekli byste, že většině lidí se dá důvěřovat, nebo že se člověk musí mít spíše na pozoru při jednání s druhými lidmi? Přestože je tuto odpověď těžké zobecnit, přikloňte se prosím k variantě, která je pro váš postoj k druhým typičtější.

Tab. č. 20: Důvěra v ostatní

Země	Důvěra v ostatní	
	většině lidí se dá důvěřovat	člověk nikdy nemůže být dost opatrný
ČR	92 (56%)	73 (44%)
Indie	82 (49%)	86 (51%)
NZ	84 (64%)	47 (36%)

7. Většina lidí v okolí vašeho bydliště je ochotna Vám pomoci, když potřebujete.

Tab. č. 21: Většina lidí v sousedství je ochotna pomoci

Země	Souhlas s tvrzením				
	velmi souhlasím	celkem souhlasím	ani souhlasím, ani nesouhlasím	celkem nesouhlasím	velmi nesouhlasím
ČR	14 (8%)	69 (42%)	43 (26%)	33 (20%)	6 (4%)
Indie	36 (21%)	95 (57%)	25 (15%)	11 (7%)	1 (1%)
NZ	11 (8%)	68 (52%)	26 (20%)	22 (17%)	4 (3%)

8. V okolí mého bydliště musí být každý ve střehu, jinak je pravděpodobné, že ho někdo využije.

Tab. č. 22: Každý musí být ve stěhu, jinak ho někdo využije

Země	Souhlas s tvrzením				
	velmi souhlasím	celkem souhlasím	ani souhlasím, ani nesouhlasím	celkem nesouhlasím	velmi nesouhlasím
ČR	4 (2%)	22 (13%)	41 (25%)	70 (42%)	28 (17%)
Indie	37 (22%)	79 (47%)	35 (21%)	14 (8%)	3 (7%)
NZ	2 (2%)	25 (19%)	25 (19%)	59 (45%)	20 (15%)

9. Do jaké míry důvěřujete místním státním úředníkům (na magistrátu města, v obci atd.)?

Tab. č. 23: Důvěra místním státním úředníkům

Země	Důvěra				
	velmi hodně	Hodně	ani hodně, ani málo	Málo	velmi málo
ČR	1 (1%)	29 (18%)	74 (45%)	42 (25%)	19 (12%)
Indie	2 (1%)	12 (7%)	61 (36%)	58 (35%)	35 (21%)
NZ	2 (2%)	20 (15%)	71 (54%)	29 (22%)	9 (7%)

10. Do jaké míry důvěřujete centrálním státním úředníkům (vláda, poslanci, atd.)?

Tab. č. 24: Důvěra centrálním státním úředníkům

Země	Důvěra				
	velmi hodně	Hodně	ani hodně, ani málo	Málo	velmi málo
ČR	1 (1%)	1 (1%)	29 (18%)	59 (36%)	75 (44%)
Indie	0 (0%)	24 (13%)	63 (38%)	54 (35%)	27 (16%)
NZ	2 (2%)	18 (14%)	56 (43%)	35 (27%)	20 (15%)

11. Když z plánovaného projektu nebudete profitovat přímo vy, ale mnoho jiných občanů v okolí Vašeho bydliště, přispěli byste na jeho realizaci svým časem a / nebo penězi?

Tab. č. 25: Přispění na realizaci projektu

Země	Přispění			
	Časem		Penězi	
	Ano	Ne	Ano	Ne
ČR	146 (88%)	19 (12%)	68 (41%)	97 (59%)
Indie	135 (80%)	33 (25%)	139 (83%)	29 (17%)
NZ	99 (76%)	32 (24%)	69 (53%)	62 (47%)

12. Podíleli jste se vy během posledních 12ti měsíců na jakékoli společensky prospěšné aktivitě s více lidmi, kteří se takto sešli za stejným účelem vykonat něco dobrého pro ostatní? (Čištění řeky, charitativní sbírka atd.)?

Tab. č. 26: Podílení se na společensky prospěšné aktivitě

Země	Podílení se na aktivitě	
	Ano	Ne
ČR	84 (51%)	81 (49%)
Indie	77 (46%)	91 (54%)
NZ	54 (41%)	77 (59%)

13. Kolikrát během posledních měsíců se tak stalo?

Na Novém Zélandě se četnost podílení se na společensky prospěšné aktivitě pohybovala mezi 1krát až 26 krát, dále participanti doplňovali: „...*Many little things (such as helping uni graduates by taking time to participate in their research often for no benefit to myself) and some bigger things for friends (such as looking after my friends son in hospital (he has cancer) while she gets out for errands or work etc) and regular community work (on a roster for preparing snacks for congregants after weekly services). All this and more in past 12 months.*”²⁷ V Indii tomu tak bylo podobně, participanti udávali frekvenci od 1 do 30 až po „mnohokrát“. V České republice se participanti vyjadřovali, že se na společensky prospěšné aktivitě podílejí jedenkrát do roka až do častosti jedenkrát za týden. Například: „...*něco přes 15 bych tipovala, něco takového je těžké říct. Jsem ve skautu, kde tyhle věci pořádáme, zároveň v ekologické organizaci...ale přesně to nespočítám.*”

14. Kdyby ve vašem místě bydliště vznikl závažný problém, jak moc je pravděpodobné, že lidé budou spolupracovat na tom, aby problém vyřešili?

Tab.č. 27: Pravděpodobnost spolupráce

²⁷ *Mnoho malých věcí (například pomoc studentům posledních ročníků účasti v jejich výzkumu často bez žádné odměny pro mne) a nějaké větší záležitosti pro přátele (starání se o syna mé kamarádky v nemocnici (má rakovinu), když si potřebuje něco vyřídit nebo jít do práce a pravidelná dobrovolnická činnost (rozpis služeb na přípravování svačiny pro členy skupiny na konci dobrovolnického týdne). Toto vše a více v posledních dvanácti měsících.*

Země	Pravděpodobnost spolupráce				
	Velmi Pravděpodobné	Celkem Pravděpodobné	ani pravděpodobné, ani nepravděpodobné	celkem nepravděpodobné	velmi nepravděpodobné
ČR	7 (4%)	95 (58%)	32 (19%)	29 (18%)	2 (1%)
Indie	40 (24%)	96 (57%)	21 (13%)	8 (5%)	3 (2%)
NZ	34 (26%)	66 (50%)	18 (14%)	12 (9%)	1 (1%)

15. Během posledních tří dní, kolikrát jste někomu volal/a nebo obdržel/a hovor?

Tab. č. 28: Počet hovorů během posledních tří dní

Země	Počet hovorů		
	0	1-10 krát	více než 10krát
ČR	5 (3%)	119 (72%)	41 (25%)
Indie	3 (2%)	39 (23%)	126 (75%)
NZ	19 (15%)	101 (77%)	11 (8%)

16. Které tři zdroje jsou pro vás hlavními prostředníky informací o tom, čím se právě zaobírají státní orgány?

Ve všech třech zemích to byly především příbuzní, přátelé a sousedé, internet, noviny a televize.

17. V místě, kde žijeme, mohou být mezi lidmi mnohé rozdíly. Tyto rozdíly se mohou týkat jejich bohatství, příjmů, společenského postavení, etnika, jazykové vybavenosti atd. Také se mohou týkat náboženských a politických přesvědčení, nebo rozdílů daných věkem a pohlavím. Jak moc jsou jakékoli z těchto rozdílů typické pro vaši čtvrť/ obec, v níž žijete?

Tab.č. 29: Rozdíly mezi lidmi v místě bydliště

Země	Rozdíly				
	velmi hodně	Hodně	ani hodně, ani	Málo	velmi málo

			málo		
ČR	12 (7%)	40 (24%)	58 (35%)	46 (28%)	9 (6%)
Indie	14 (8%)	62 (37%)	54 (32%)	32 (19%)	6 (4%)
NZ	12 (9%)	39 (30%)	45 (34%)	26 (20%)	9 (7%)

18. Mohou nějaké z těchto rozdílů vyvolat problémy?

Tab.č. 30: Vyvolání problémů na základě odlišností

Země	Vyvolání problémů	
	Ano	Ne
ČR	85 (52%)	80 (48%)
Indie	81 (48%)	87 (52%)
NZ	29 (22%)	102 (78%)

19. Které odlišnosti nejčastěji vyvolávají problémy? (Vyberte 1 nebo 2).

Tab. č. 31: Odlišnosti vyvolávající problémy

Země	Odlišnosti							
	mladší/ starší generace	Vzdělání	bohatství/ majetek	sociální postavení	muži/ženy	etnikum/ rasa/jazykové zázemí	politické přesvědčení	Jiné
ČR	29 (34%) ²⁸	1 (1%)	52 (61%)	12 (14%)	3 (4%)	42 (49%)	18 (21%)	2 (2%)
Indie	7 (7%)	37 (46%)	49 (60%)	28 (35%)	10 (12%)	21 (26%)	9 (11%)	0 (0%)
NZ	8 (28%)	12 (43%)	18 (62%)	9 (32%)	3 (11%)	9 (32%)	1 (4%)	0 (0%)

Jiné:

„V mém okolí žije poměrně hodně lidí s handicapem.“

„ Rozdíly v základních hodnotách.“

20. Vedly někdy tyto problémy k násilí?

Tab. č. 32: Problémy vedoucí k násilí

²⁸ V tabulkách č.31 a 32 je procentuelní zastoupení počítáno z celkového počtu členů, kteří udali, že odlišnosti mezi lidmi v místě bydliště mohou vyvolat problémy.

Země	Násilí	
	Ano	Ne
ČR	44 (52%)	41 (48%)
Indie	40 (49%)	41 (51%)
NZ	13 (45%)	16 (55%)

21. Kolikrát během posledního měsíce jste se sešli s ostatními lidmi na jídlo nebo pití doma nebo na veřejném místě (kavárna, restaurace, vinárna, kulturní dům atd.)?

Tab.č. 33: Počet setkání s ostatními na společné jídlo nebo pití za poslední měsíc

Země	Frekvence			neznámá data
	Nikdy	1-10krát	více než 10krát	
ČR	2 (1%)	121 (73%)	42 (26%)	0 (0%)
Indie	6 (4%)	118 (70%)	36 (21%)	8 (5%)
NZ	0 (0%)	96 (73%)	35 (27%)	0 (0%)

22. Byli někteří z těchto lidí, se kterými jste se během posledního měsíce sešli, odlišného etnika/ ekonomického postavení/ společenského postavení/náboženské skupiny?

Tab.č. 34: Odlišnost lidí

Země	Odlišnost			
	etnického/jazykového zázemí/ rasy	ekonomického postavení	společenského postavení	rozdílných náboženských skupin
ČR	57 (35%) ²⁹	104 (63%)	65 (40%)	70 (43%)
Indie	125 (79%)	125 (79%)	110 (70%)	104 (66%)
NZ	104 (80%)	92 (70%)	59 (45%)	96 (71%)

23. Jak bezpečně se obvykle cítíte, co se zločinnosti a násilí týče, když jste sami doma?

Tab.č. 35: Pocit bezpečí doma

²⁹ V tabulce č.33 jsou procenta počítána z celkového počtu participantů, kteří udali, že se během posledního měsíce sešli s ostatními lidmi.

Země	Pocit bezpečí				
	velmi bezpečně	celkem bezpečně	ani bezpečně, ani nebezpečně	celkem ohrožen/a	velmi ohrožen/a
ČR	55 (33%)	83 (50%)	9 (5%)	15 (9%)	3 (2%)
Indie	59 (35%)	82 (49%)	16 (10%)	7 (4%)	4 (2%)
NZ	67 (51%)	57 (44%)	2 (2%)	5 (4%)	0 (0%)

24. Jak moc se (obvykle) považujete za šťastného/ šťastnou?

Tab.č. 36: Štěstí

Země	Pocit				
	velmi šťastný/á	mírně šťastný/á	ani šťastný/á, ani nešťastný/á	mírně nešťastný/á	velmi nešťastný/á
ČR	47 (29%)	76 (45%)	23 (14%)	12 (7%)	7 (4%)
Indie	32 (19%)	100 (60%)	26 (15%)	7 (4%)	3 (2%)
NZ	26 (20%)	78 (60%)	15 (11%)	11 (8%)	1 (1%)

25. Domníváte se, že máte moc dělat rozhodnutí, která mohou změnit směr, jímž se váš život ubírá?

Tab.č. 37: Pocit moci dělat životní rozhodnutí

Země	Pocit				
	naprosto neschopen změnit svůj život	převážně neschopen změnit svůj život	ani schopen, ani neschopen změnit svůj život	převážně schopen změnit svůj život	naprosto schopen změnit svůj život
ČR	0 (0%)	16 (10%)	9 (5%)	95 (58%)	51 (27%)
Indie	7 (4%)	19 (11%)	22 (13%)	93 (55%)	27 (16%)
NZ	1 (1%)	13 (10%)	7 (5%)	78 (60%)	32 (24%)

26. Jak často lidé z vašeho okolí během posledních 12ti měsíců sepsali společnými silami petici ohledně něčeho, z čeho by vaše skupina profitovala?

Tab. č. 38: Sepsání petice

Země	jak často			
	Nikdy	jednou	párkrát (méně než 5krát)	mnohokrát (více než 5krát)
ČR	81 (49%)	55 (33%)	26 (16%)	3 (2%)
Indie	65 (39%)	29 (17%)	66 (39%)	8 (5%)
NZ	65 (50%)	26 (20%)	34 (26%)	6 (5%)

Z výše uvedených výsledků vyplývají následující poznatky:

Skupiny a sociální sítě

- Český vzorek vykazuje největší procento participantů, kteří jsou členy skupin.
- Členové skupin se významně liší. V Indii se členové skupin významně více liší v kategoriích náboženství a etniku/jazykovém zázemí/rase, v České republice se naopak členové skupin liší málo v etniku/ jazykovém zázemí/rase a úrovni vzdělání.
- Skupiny ve všech zemích většinou spolupracují se skupinami zvenčí (se skupinami z okolních měst a obcí.)
- Pouze 1 nebo 2% participantů v každé zemi udalo, že nemá blízké přátele. Většina participantů se vyjádřila, že má 4-10 blízkých přátel. Další velká část participantů se vyjadřovala, že má 1-3 blízkých přátel.
- Překvapivě (vzhledem k předchozím mezinárodním průzkumům) 22% participantů z novozélandského vzorku udalo, že si není jista, zda má/ pravděpodobně nemá/ určitě nemá lidi, na které by se mohli obrátit, kdyby potřebovali půjčit menší obnos peněz (asi tak výdaje na týden) oproti 7% v České republice a 7 % v Indii. Neméně zajímavé jsou i výsledky českého vzorku, kde 93 % participantů odpovědělo, že určitě ano nebo ano.

Důvěra a solidarita

- Ostatním lidem důvěřují nejvíce participanté z Nového Zélandu (64%), hned za nimi skórují participanté z České republiky (56%) a nejméně procent vykazují indiští participanté (49%).
- 78% participantů z Indie velmi nebo celkem souhlasí s tvrzením, že většina lidí v sousedství si je ochotna pomoci. V České republice je tomu tak u 50% a na Novém Zélandě u 60%.

- Zároveň však ale také 69% participantů z Indie souhlasí s tvrzením, že „*V okolí mého bydliště musí být každý ve střehu, jinak je pravděpodobné, že ho někdo využije*“. U Čechů je to pouze 15% a u novozélandců 21%.
- 56%, tedy více než polovina indických participantů, důvěřuje málo nebo velmi málo místním státním úředníkům (na magistrátu města, v obci). Naopak velmi hodně nebo hodně jim důvěřuje pouze 8% participantů. V České republice je tomu tak u 19% a na Novém Zélandě u 17%
- 80% českých participantů důvěřuje velmi málo nebo málo centrálním státním úředníkům (vláda, poslanci). Naopak velmi hodně nebo hodně jim důvěřuje pouze 2%. V Indii tomu tak bylo u 13% a na Novém Zélandě u 16%.
- 88% českých participantů by přispělo svým časem na realizaci projektu, ze kterého budou profitovat ostatní, ale penězi by přispělo pouze 41%. Podobně je tomu tak u novozélandských participantů, kteří by darovali především čas (76%) a peníze o něco méně (53%). Indiští participanté by se z velké části angažovali, a to jak časem (80%), tak i penězi (83%).

Kolektivní činnost a spolupráce

- Zhruba 40-50% participantů z každé země se podílelo během posledních 12 měsíců na společensky prospěšné aktivitě.
- 81% Indů udalo, že by velmi nebo celkem pravděpodobně spolupracovali na vyřešení závažného problému, dále tomu tak bylo u 76% novozélandských participantů a pouze u 62% českých participantů.

Informace a komunikace

- Většina participantů z českého a novozélandského vzorku udala, že během posledních tří dní učinila zhruba 1-10 hovorů. Pouze u indických participantů tomu bylo jinak. 75% z nich volala s někým více než 10x.
- Pro většinu participantů jsou nejhlavnějšími zdroji informací především příbuzní, přátelé a sousedé, internet, noviny a televize.

Sociální soudržnost a začlenění

- Participanté vykazují rozdíly mezi lidmi žijícími ve stejné čtvrti/obci, Češi však nejméně: Velmi hodně nebo hodně rozdílů udalo 45% Indů. 39% novozélandců a 32% Čechů.

- Pouze 22% novozélandských studentů udalo, že tyto rozdíly mohou vyvolat problémy, oproti 48% indických studentů a 52% českých studentů.
- Ve všech zemích vyvolávají problémy zejména odlišnosti v bohatství a majetku. Druhým největším důvodem pro vznik problémů byly rozdíly ve vzdělání (Indie a NZ) a etniku/jazykovém zázemí/ rase (ČR).
- Zhruba polovina participantů v každé zemi (z těch, kteří udali, že rozdíly mohou vyvolávat problémy) se vyjádřila, že problémy někdy vedly k násilí.
- Většina participantů se sešla během posledního měsíce s ostatními lidmi na jídlo nebo pití doma nebo na veřejném místě (v Indii však nejvíce, tedy šest participantů, se nesešlo s ostatními ani jednou). Tito lidé se lišili v etniku, ekonomickém postavení, společenském postavení, nebo náboženství. V České republice udali participanti největší diverzitu v ekonomickém postavení (63%), v Indii tomu tak bylo u ekonomického postavení (79%) a etnika (79%), dále u společenského postavení (70%) a na Novém Zélandě se lidé, kteří se sešli, nejvíce lišili v etniku (80%), náboženství (71%) a ekonomickém postavení (70%). Celkově bychom mohli říci, že diverzita je významně větší u indického a novozélandského vzorku (v porovnání s českým.)
- Nejbezpečněji se doma cítí novozélandští studenti.

Pocit moci a politická aktivita

- Za velmi nebo mírně šťastné se považuje 80% novozélandských studentů, 79 % indických studentů a 74% českých studentů.
- 85% českých participantů se domnívá, že jsou naprosto nebo převážně schopni dělat rozhodnutí, která mohou změnit směr, jímž se jejich život ubírá. v Indii je tomu tak u 71% a na Novém Zélandě u 84%.
- V Indii 61% participantů vyjádřilo, že během posledních 12 měsíců lidé z jejich okolí sepsali společnými silami petici ohledně něčeho, z čeho by jejich skupina profitovala. Tak tomu bylo i u 51% Čechů a 50% Novozélandců.

15.4. Souvislosti sociálního kapitálu a osobní pohody u vysokoškolských studentů – kvantitativní analýza dat

Nyní bych ráda předložila výsledky týkající se souvislostí sociálního kapitálu a osobní pohody u vysokoškolských studentů. Pro analýzu dat byla zvolena neparametrická statistická metoda Chí kvadrát test nezávislosti s ohledem na to, že dotazník sociálního kapitálu není standardizovaný a obsahuje především nominální data. Nezávislost znaků na životní spokojenosti a štěstí jsme testovali téměř pro každou položku dotazníku sociálního kapitálu a výzkumného vzorku zvlášť. Z důvodu časové náročnosti analýzy dat a zachování požadavků na objem diplomové práce jsme závislost znaků na osobní pohodě netestovali u následujících položek:

- Položka č.2: *Ze skupin, do kterých patříte, vyberte prosím jednu nejdůležitější.*
- U položky č.3: *Když se zamyslíte nad členy této skupiny, má většina z nich stejné náboženství/ pohlaví/ etnikum/ zaměstnání/ úroveň vzdělání* jsme zjišťovali souvislost osobní pohody pouze s rozdíly v náboženství a etniku.
- Položka č. 5: *Spolupracuje nebo je tato skupina v kontaktu s ostatními skupinami zvenčí? (Se skupinami z okolních měst a obcí)*
- Položka č. 13: *Kolikrát během posledních 12 měsíců se tak stalo?*
- Položka č. 16: *Které tři zdroje jsou pro Vás hlavními prostředníky informací o tom, čím se právě zabírají státní orgány?*
- Položka č.19: *Které odlišnosti nejčastěji vyvolávají problémy? Rozdíly ve vzdělání/ bohatství a majetku/ společenském postavení/ v pohlaví/ mezi mladší a starší generací/ v politických přesvědčeních/ etniku/ další.* Zde jsme testovali pouze souvislost osobní pohody s rozdíly v bohatství a majetku.
- Položka č.22: *Byli někteří z těchto lidí (s kterými jste se za posledních 12 měsíců sešli) rozdílného etnického zázemí/ ekonomického postavení/ společenského postavení/ náboženských skupin?* U této položky jsme testovali souvislost osobní pohody pouze s prvními dvěma zmíněnými.

O souvislosti mezi daným znakem a osobní pohodou můžeme mluvit jen tehdy, když jsme potvrdili závislost znaků na životní spokojenosti a prožívané intenzitě štěstí zároveň. Pro naši práci jsme testovali nejprve závislost znaků na životní spokojenosti a pouze v případě, že se tato prokázala, jsme testovali i souvislost se štěstím.

Pro testování závislosti životní spokojenosti na znacích sociálního kapitálu byli účastníci rozdělení do dvou skupin podle jejich dosažených skóre v dotazníku SWLS, přičemž hranice rozdělení byla určena průměrnými hodnotami: za účastníky s nižší

životní spokojeností byli považováni ti, kteří dosáhli 5-19 bodů v dotazníku SWSL a participanti s vyšší spokojeností byli ti, kteří dosáhli v tomto dotazníku dosáhli 20-35 bodů. Pro závislosti testování intenzity štěstí na znacích sociálního kapitálu byli participanti opět rozděleni do dvou skupin podle dosažených bodů v první položce *Fordyce Emotion Questionnaire*, a to opět na základě průměrné hodnoty: participanti s vyšší intenzitou štěstí byli ti, kteří dosáhli 0-3 bodů, participanti s nižším štěstím 4-10 bodů. Dále byly tyto dvě skupiny participantů rozděleny podle odpovědí, které udaly v dotazníku sociálního kapitálu.

Pro dodržení požadavků na objem diplomové práce prezentujeme v tabulkách pouze ty souvislosti, které se prokázaly jako statisticky významné. Pravděpodobnostní hladina Chí-kvadrát testu nezávislosti byla počítána pomocí statistických nástrojů v programu Microsoft Excel 2010.

1. Členství v organizacích a osobní pohoda³⁰

Souvislost mezi členstvím v organizacích a osobní pohodou bylo prokázáno pouze u českých studentů a to s pravděpodobností $p=0,02$ u životní spokojenosti a $p=0,03$ u prožívané intenzity štěstí.

Tab.č. 39: Chí kvadrát – Členství v organizacích a životní spokojenost

Členství ve skupinách	Spokojenost		celkem	P
	nižší spokojenost (5-19b)	vyšší spokojenost (20-35b)		
Ne	11	16	27	0,017
Ano	27	111	138	
Celkem	38	127	165	

Tab.č. 40: Chí kvadrát – Členství v organizacích a štěstí

Členství ve skupinách	Intenzita štěstí		celkem	P
	nižší (4-9b)	vyšší (0-3b)		
Ne	11	16	27	0,029
Ano	29	109	138	
Celkem	40	125	165	

³⁰ Osobní pohodou zde (a ve všech tabulkách níže prezentujících výsledky souvislosti sociálního kapitálu a osobní pohody) míníme životní spokojenost a štěstí, tedy dvě její složky tak, jak je popisuje Diener. (Diener, 1994)

2. Přátelé a osobní pohoda

Souvislost mezi tím, zda má student blízké přátele (alespoň jednoho) a osobní pohodou, se ukázala jako statisticky významná pouze u indických studentů.

Tab.č. 41: Chí kvadrát – přátelé a životní spokojenost u indických studentů

Přátelé	Spokojenost		celkem	P
	nižší spokojenost (5-19b)	vyšší spokojenost (20-35b)		
Ne	3	1	4	0,003
Ano	27	132	159	
Celkem	30	133	163	

Tab.č. 42: Chí kvadrát – přátelé a intenzita štěstí u indických studentů

Přátelé	Intenzita štěstí		celkem	P
	nižší (4-9b)	vyšší štěstí(0-3b)		
Ne	2	2	4	0,043
Ano	22	137	159	
Celkem	24	139	163	

3. Ochota někoho mi pomoci a půjčit mi menší obnos peněz a osobní pohoda

Mezi tím, zda student předpokládá, že má někoho, na koho by se mohl v případě potřeby obrátit, a který by mu byl ochoten pomoci půjčením menšího množství peněz a osobní pohodou jsme neprokázali statisticky významnou souvislost v žádném z výzkumných vzorků. Prokázali jsme však souvislost se životní spokojeností u českých studentů s pravděpodobností $p=0,01$.

Tab.č. 43: Chí kvadrát - Ochota někoho mi pomoci a životní spokojenost u českých studentů

Ochota pomoci	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
pravděpodobně ano/ určitě ano	122	32	154	0,010
pravděpodobně ne	5	6	11	

/určitě si jistý				
Celkem	127	38	165	

4. Důvěra v ostatní a osobní pohoda

Statisticky významnou souvislost mezi tím, jak studenti důvěřují ostatním lidem, jsme prokázali pouze s životní spokojeností u novozélandských studentů.

Tab.č. 44: Chí kvadrát – Důvěra v ostatní a životní spokojenost u novozélandských studentů

Důvěra v ostatní	Spokojenost		celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
Ano	74	10	84	0,002
Ne	31	16	47	
Celkem	105	26	131	

5. Souhlas s výrokem „Většina lidí ve Vašem sousedství je ochotna Vám pomoci, když potřebujete.“ a osobní pohoda

Opět jsme prokázali souvislost pouze se životní spokojeností, a to u českých a indických studentů.

Tab.č. 45: Chí kvadrát – souhlas s výrokem u českých studentů

Souhlas s výrokem	Spokojenost		celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
velmi/celkem souhlasím	71	12	83	0,001
velmi/celkem nesouhlasím	23	16	39	
Celkem	94	28	122	

Tab.č. 46: Chí kvadrát – souhlas s výrokem u indických studentů

Souhlas s výrokem	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35)	nižší spokojenost (5-19b)		
velmi/celkem souhlasím	112	19	131	0,00016473

velmi/celkem nesouhlasím	5	7	12	
Celkem	117	26	143	

6. Souhlas s výrokem „*V okolí mého bydliště musí být každý ve střehu, jinak je pravděpodobné, že ho někdo využije.*“ a osobní pohoda

Statisticky významnou souvislost mezi tím, zda student souhlasí s tímto výrokem a jeho osobní pohodou, jsme neprokázali. Přesto v České republice byla pravděpodobnost, se kterou tyto dva souvisí $p = 0.056$, tedy na hranici statistické významnosti.

7. Důvěra místním úředníkům a osobní pohoda

Souvislost mezi důvěrou místním úředníkům studentů se prokázala jako statisticky významná pouze se životní spokojeností, a to u českých a indických studentů.

Tab.č. 47: Chí kvadrát – Důvěra místním úředníkům u českých studentů

Důvěřuji	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
velmi hodně/hodně	27	3	30	0,009
velmi málo/málo	39	22	61	
Celkem	66	25	91	

Tab.č. 48: Chí kvadrát – Důvěra místním úředníkům u indických studentů

Důvěřuji	Spokojenost		celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
velmi hodně/hodně	14	0	14	0,036
velmi málo/málo	70	23	93	
Celkem	84	23	107	

8. Důvěra centrálním státním úředníkům a osobní pohoda

U důvěry centrálním státním úředníkům jsme prokázali statisticky významnou souvislost pouze u životní spokojenosti indických studentů.

Tab.č. 49: Chí kvadrát- Důvěra centrálním státním úředníkům u indických studentů

Důvěřuji	Spokojenost		celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
velmi	22	2	24	0,034

hodně/hodně				
velmi málo/málo	57	24	81	
Celkem	79	26	105	

9. Přispění penězi na realizaci společensky prospěšného projektu a osobní pohoda
 Statisticky významnou souvislost u přispění penězi na realizaci společensky prospěšného projektu jsme našli pouze se životní spokojeností českých studentů.

Tab.č. 50: Chi kvadrát- Přispění penězi na realizaci projektu u českých studentů

Přispěl bych penězi	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
Ano	47	21	68	0,045
Ne	80	17	97	
Celkem	127	38	165	

10. Počet hovorů během posledních tří dní a osobní pohoda

Počet hovorů během posledních tří dní statisticky významně souvisel pouze se životní spokojeností indických studentů

Tab.č. 51: Počet hovorů u indických studentů

Počet hovorů	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
0	2	1	3	0,036
1 až 10	26	13	39	
více než 10	107	19	126	
Celkem	135	33	168	

11. Odlišnost vyvolávající problémy – majetek/bohatství a osobní pohoda

Statisticky významná souvislost odlišností v majetku, které vyvolávají problémy a osobní pohody studentů se neprokázala. Na Novém Zélandě však souvisela na hranici statistické významnosti s životní pohodou studentů, a to s pravděpodobností $p = 0,051$.

12. Pocit moci dělat životní rozhodnutí a osobní pohoda

Statisticky významnou souvislost mezi pocitem moci dělat životní rozhodnutí jsme prokázali pouze se životní spokojeností českých studentů.

Tab.č. 52: Chi kvadrát- Pocit moci dělat životní rozhodnutí u českých studentů

Pocit moci	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
naprosto/převážně schopen změnit	114	26	140	0,004
naprosto/převážně neschopen změnit	8	8	16	
Celkem	122	34	156	

13. Sepsání petice během posledních 12 měsíců a osobní pohoda

Statisticky významně souviselo sepsání petice během posledních 12 měsíců pouze se životní spokojeností indických studentů.

Tab.č. 53: Chí kvadrát- Sepsání petice během posledních 12 měsíců u indických studentů

Sepsání petice během posledního roku	Spokojenost		Celkem	P
	vyšší spokojenost (20-35b)	nižší spokojenost (5-19b)		
Nikdy	46	19	65	0,013
alespoň 1	89	14	103	
Celkem	135	33	168	

Na základě výše uvedených výsledků jsme hypotézy

H4: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v dotazníku životní spokojenosti u českých studentů jsou na sobě závislé.

H5: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v intenzitě štěstí u českých studentů jsou na sobě závislé.

H6: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v dotazníku životní spokojenosti u indických studentů jsou na sobě závislé.

H7: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v intenzitě štěstí u indických studentů jsou na sobě závislé.

H8: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v dotazníku životní spokojenosti u novozélandských studentů jsou na sobě závislé.

H9: Všechny sledované znaky sociálního kapitálu a skór dosažený v intenzitě štěstí u novozélandských studentů jsou na sobě závislé. zamítli.

16. Diskuse

Před samotnou interpretací a diskusí nad dosaženými výsledky v našem výzkumu bychom rádi na úvod upozornili, že interpretace výsledků, k nimž jsme u indického a novozélandského výzkumného souboru dospěli, byla konzultována s příslušníky těchto kultur a /nebo s osobami, které mají přímou osobní i profesionální zkušenost s danou kulturou.

V našem výzkumu jsme porovnávali osobní pohodu a sociální kapitál našich tří zkoumaných souborů a dále jsme hledali souvislosti mezi těmito dvěma. Překvapivě pro nás jsme nepotvrdili statisticky významné rozdíly v životní spokojenosti mezi studenty z různých kultur. Předchozí výzkumy, ze kterých jsme vycházeli, vykazovaly v rámci těchto třech kultur značné rozdíly. Náš vzorek však narozdíl od nich nereprezentuje běžnou populaci. Arnett (2004), jak již bylo zmíněno v teoretické části, došel ve svém výzkumu mladých Američanů k závěru, že lidé nacházející se ve vývojové fázi *emerging adulthood* zpravidla věří, že je čeká dobrá budoucnost, a že dosáhnout všeho, po čem ve svém životě touží. Pokud by Arnettův výzkum byl mezikulturně platný, pak by tento optimismus v uvažování nad svým životem mohl přispět k vysvětlení vysokých hodnot dosažených v dotazníku životní spokojenosti u většiny našich participantů. Zde bychom rádi připomněli koncept YAVIS³¹ (Schofield, 1994), který poukazuje na náklonnosti terapeuta k mladým, atraktivním, verbálně zdatným, inteligentním, úspěšným klientům. Přestože v našem výzkumu nezkoumáme vztah terapeuta k našim participantům, jsou tito nositeli určitých charakteristik ve smyslu YAVIS a tyto se mohou odrazit v míře jejich prožívané životní spokojenosti.

V případě porovnávání frekvence prožívaného štěstí jsme nezjistili žádný statisticky významný rozdíl mezi třemi námi zkoumanými výběrovými soubory. V porovnání s normami americké populace naši participanté vykazovali o něco menší procento času, kdy se cítí šťastně a naopak o něco větší procento času, kdy neutrálně a nešťastně. Je zde ale potřeba doplnit, že právě tato položka byla hodnocena participanty jako problematická, někteří na ni dokonce nedokázali odpovědět. Je tedy otázka, nakolik je v naší studii vypovídající.

³¹ Akronym z angl. *young, attractive, verbal, intelligent, succesful*.

Oproti tomu jsme v porovnání intenzity štěstí prokázali statisticky signifikantní rozdíly, a to mezi Českou republikou a Indií, a dále Novým Zélandem a Indií, přičemž indiští participanti dosahovali nejvyšších hodnot. V našem výzkumu mají tedy indiští studenti tendenci vykazovat o něco nižší skóre v životní spokojenosti (ne statisticky významně), zároveň však vykazují statisticky signifikantně vyšší hodnoty v intenzitě prožívaného štěstí, což dáváme do souvislosti s dvěma jevy: Prvním z nich je, že Indové mají tendenci častěji projevovat krajní emoce: pláč, smutek, ale samozřejmě i nadšení a štěstí. Druhým jevem, který se zde mohl projevit, je způsob interpretace vnějšího světa typický v indické kultuře, tzv. *negotiate fate*. (Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012). Jak již popisujeme v teoretické části, právě tento způsob interpretace vnějšího světa je pro indickou kulturu typický a mohli bychom ho považovat za jakýsi nárazník nebo protektivní faktor vůči špatným fyzickým a materiálním podmínkám. Způsob, jakým si indiští studenti interpretují vnější okolnosti, může mít za následek právě o něco vyšší hodnoty dosažené v intenzitě štěstí.

Kvalitativní přístup při porovnávání osobní pohody umožnil odhalit kulturní rozdíly v determinantách osobní pohody. V rámci kvalitativní analýzy písemných výpovědí jsme u indických studentů zaznamenali, že jejich spokojenost a štěstí významně závisí na tom, zda jsou spokojeni a šťastní jejich rodiče, zda studenti plní jejich přání a očekávání, a zda na ně jejich rodiče mohou být pyšní. Tento jev pravděpodobně souvisí s kolektivistickými rysy indické kultury, navzdory stále více silnějšímu individualistickému vlivu ze západu. V porovnání s ostatními výzkumnými soubory se velké množství novozélandských studentů vyjádřilo, že trpí depresí. Jedno z možných vysvětlení je, že se jedná pouze o náhodný jev u našeho novozélandského výzkumného souboru. Zůstaneme-li u uvažování nad našimi novozélandskými participanty, na Novém Zélandě tvoří většinu z nich ženy, v porovnání s převážně mužským indickým vzorkem. Víme, že například v západních kulturách je prevalence deprese vyšší u žen než u mužů. Za předpokladu, že je tento fakt celosvětově platný, bychom toto mohli považovat za jednu z cest k objasnění našich výsledků. Na Novém Zélandě je také platný odlišný diagnostický klasifikační systém nemocí DSM-IV, nepředpokládáme však, že by tento plně vysvětloval vyšší četnost studentů trpících depresí v našem novozélandském vzorku. Samotná prevalence deprese v novozélandské populaci je v celosvětovém měřítku poměrně vysoká. Zároveň však předchází průzkumy hodnotí Nový Zéland jako jednu z „nejšťastnějších zemí světa“. Tyto průzkumy však dávají často „štěstí“ do souvislosti s objektivními podmínkami životní spokojenosti. Dalším faktorem, který by se mohl podílet na zavádějící interpretaci dat z mezinárodních průzkumů, je

novozélandská mentalita: Novozélandčané téměř vždy vypovědí, že cítí dobře, a to i ve chvíli, kdy se nacházejí v obtížné životní situaci a není jim do smíchu. Podporou této myšlenky by se mohla stát dílčí studie, ve které bychom se zaměřili na ty participanty, kteří se o depresi (popřípadě jiných negativních faktorech) zmiňovali a podívali se na hodnoty, které vyplnili ve Fordycově dotazníku a dotazníku SWLS.

Také jsem se již zmínila, že osobní pohodu novozélandských studentů negativně ovlivňovaly starosti kolem finančního zabezpečení. Jak již bylo uvedeno, studium na Novém Zélandě je velice nákladné a většina studentů splácí studentské půjčky až do středního věku. V České republice se studenti zmiňovali o starostech z finančního zabezpečení, avšak méně často. Částečně bychom to mohli podpořit tím, že přestože si většina českých studentů při studiu přivydělává, není zpravidla zatížena dluhy v podobě studentských půjček. V Indii jsou to zpravidla rodiče, kteří ze svých prostředků poskytují finanční prostředky na studium. Naprostá angažovanost indických rodičů v životech jejich dětí a veškerá jejich poskytnutá pomoc také souvisí s již zmíněnou cítěnou morální povinností studentů vidět své rodiče šťastné.

Pozitivním postojům specifickým pro indické participanty bychom mohli přisoudit vliv hinduismu. Jeho součástí je nauka o reinkarnaci a lidská duše se podle ní po smrti znovu narodí do jiného těla. Kde a v jakých podmínkách se narodí určuje tzv. karmický zákon. Člověk si svými činy vytváří buď dobrou nebo špatnou karmu, která se postupně hromadí a projevuje se v tomto a příštích zrozeních. Právě tato víra, kdy můj osud není závislý na bozích, ale má příčinu a následek a zároveň se mu nemohu vyhnout, je typická pro již výše zmiňovaný *negotiate fate*, o kterém hovoří Diener, a který slouží jako protektivní faktor v tom smyslu, že překážky ve svém životě vnímám jako výzvy a přisuzuji jim určitý smysl. Je to pravděpodobně i jeden z důvodů, proč se v poslední době hovoří o nárůstu depresí a úzkostí v západních společnostech, které se narozdíl od těchto východních kultur vyznačují individualismem a vírou, že mám svůj život plně ve svých rukách. To nás také vrací zpět k úvahám o novozélandském vzorku v našem výzkumu a participantech, kteří expresivně vyjádřili, že trpí depresí. I tento vliv se mohl v novozélandské kultuře projevit.

Z porovnání sociálního kapitálu nám vyplývá, že v České republice se studenti méně než ostatní studenti stýkají spolu s lidmi, kteří se v etniku/jazykovém zázemí/ rase liší. Objektívním faktorem tohoto jevu je menší rozmanitost společnosti. Nový Zéland je velice multikulturní zemí a v Indii se mluví více než 22 různými jazyky. Přesto ale můžeme uvažovat o větší uzavřenosti sociálních skupin v České republice, která

pravděpodobně souvisí i s historickým vývojem země a její ne ještě příliš dávnou izolací od zbytku Evropy. Vzhledem k předchozím výzkumům je pro nás poměrně překvapivé, že třikrát více procent novozélandských studentů než ostatních váhalo, zda má, nebo odpovědělo, že nemá osobu, která by jim v případě potřeby pomohla a půjčila menší množství peněz. Pokud solidarita mezi novozélandskými studenty není menší, než je tomu u studentů z dalších dvou kultur, můžeme uvažovat o spojitosti s finančními problémy, se kterými se studenti na Novém Zélandě potýkají a považovat toto za důvod, proč by takovou osobu zřejmě nenašli. V důvěře k ostatním lidem však novozélandští studenti dosahovali nejvyšších hodnot, což podporuje předešlé národní i mezinárodní průzkumy. Indičtí studenti se nejvíce vyjadřovali, že většina lidí žijících v sousedství si je ochotna pomoci, což opět můžeme přisoudit kolektivistickým rysům indické kultury. Zároveň však ale také indičtí studenti nejvíce souhlasí s tvrzením, že je pravděpodobné, že je někdo v okolí využije. Nejedná se zde nutně o rozpor. Tam, kde není dostatek spolupráce, je také menší potenciál pro špatné úmysly. Můžeme uvažovat nad tím, zda větší nedůvěra indických studentů vůči ostatním není jen důsledkem více varovných zkušeností. Indičtí studenti také velmi málo důvěřují místním státním úředníkům, čímž potvrzujeme již předešlá zjištění v mezinárodních průzkumech, stejně jako fakta, která uvedl v rozhovoru pro Liberal Institute Gucharan Das, jak jsme podrobněji popisovali v teoretické části. Čeští participanti však vyjádřili největší nedůvěru k centrálním státním úředníkům, což je zřejmě přirozenou reakcí na události na české politické scéně v posledních letech. Většina indických participantů by přispěla na realizaci projektu svým časem i penězi, opět se tedy projevuje solidarita a kolektivismus v indické kultuře. Stejně tak si největší procento indických studentů myslí, že by se lidé v sousedství podíleli na vyřešení závažného problému. Indičtí participanti také nejvíce telefonují s ostatními. Tento jev bychom mohli očekávat spíše v zemi s větší geografickou vzdáleností měst, jak je tomu například na Novém Zélandě, avšak potřeba indických studentů neustále komunikovat se svým okolím v kombinaci s cenovou dostupností telefonických služeb vypovídá pro platnost našich zjištění. Jak jsme již uvedli výše, česká společnost je z našich zkoumaných nejméně rozmanitá, což vysvětluje i nižší procento českých studentů, kteří udali, že v místě jejich bydliště existují mezi lidmi rozdíly. Oproti zbylým dvěma zkoumaným souborům pouze malá část novozélandských studentů vypověděla, že rozdíly mezi lidmi v místě bydliště vyvolávají problémy. Toto opět přisuzujeme multikulturní otevřené novozélandské společnosti, kde vedle sebe již desítky let žijí obyvatelé různých národností. Rozdílem, který způsobuje problémy mezi lidmi (univerzálně napříč zkoumanými kulturami), je podle

našeho výzkumu rozdíl v bohatství a majetku. V České republice byly také důvodem pro vznik problémů odlišnosti v etniku/ jazykovém zázemí/ rase, k čemuž by mohlo částečně přispívat i problematické soužití Čechů a Romů. V Indii se oproti ostatním dvěma zkoumaným souborům během posledního měsíce nesešlo ani jednou s ostatními na jídlo nebo pítí šest studentů. Přestože toto zastoupení není nijak výrazné, je největší mezi našimi zkoumanými soubory. Jistě zde stojí za zmínku, že v přelidněné indické společnosti mohou někteří jedinci cítit častěji potřebu být někdy sami než by tomu bylo v jiné zemi. Lidé, kteří se za poslední měsíc takto sešli, se nejméně mezi sebou ve zkoumaných charakteristikách odlišovali v České republice. Nejbezpečněji se doma cítí novozélandští studenti, čímž opět potvrzujeme mezinárodní průzkumy. Zároveň se však bezpečně doma cítí i většina českých a indických studentů. Podle mezinárodních průzkumů byla Indie v kategorii bezpečnosti hodnocena velice špatně (Legatum Institut, 2012), nicméně toto hodnocení se na pocit bezpečí doma nevztahuje. Naopak, domov zde figuruje jako jakési útočiště, jistota. Velká část indických studentů se domnívá, že je schopna změnit svůj život, i když tato část je o něco menší než je tomu u českého a novozélandského vzorku. Zde se mohl projevit kastovní systém společnosti, na základě kterého má již každý její člen své předurčené místo.

Souvislosti mezi osobní pohodou a sociálním kapitálem byly statisticky signifikantní pouze ve dvou případech, a to u českých studentů se členstvím ve skupinách a dále u indických studentů, kde osobní pohoda souvisela s existencí přátelství. U některých položek však byla souvislost na hranici statistické významnosti, kdybychom tedy posunuli hodnotu pravděpodobnosti, s jakou jsme souvislosti testovali, potvrdili bychom jich více. Dalším faktorem, proč se některé souvislosti neprokázaly jako signifikantní, je náš samotný výzkumný vzorek a jeho limity. Například na Novém Zélandě pouze jeden participant vypověděl, že nemá žádné přátele. Samozřejmě se v tomto případě těžko prokazuje souvislost existence přátelství s osobní pohodou. Dalším zajímavým poznatkem je, že se častěji objevovala souvislost znaků sociálního kapitálu se samotnou životní spokojeností. Mohli bychom tedy uvažovat o tom, že většina znaků sociálního kapitálu má tendenci být provázána pouze se životní spokojeností, tedy pouze s jednou ze složek osobní pohody.

Jako velice statisticky signifikantní se prokázala souvislost mezi ochotou lidí v okolí bydliště si pomoci a životní spokojeností, tuto jsme potvrdili na hladině pravděpodobnosti $p=0,001$ u indických a českých studentů. Mohlo by to svědčit o důležitosti sociální pro naše participanty. Potvrzuje to i souvislost osobní pohody s

přátelstvím. Ta byla statisticky potvrzena u indických participantů, pro které je přátelství jednou z nejvyšších hodnot. U českých studentů se souvislost přátelství s životní spokojeností, tedy s jednou ze složek osobní pohody, nacházela na hranici významnosti. Stejně tak statisticky významně souvisela anticipovaná opora v podobě finančních prostředků a životní spokojenost u českých studentů. Pro důležitost sociální opory u našich participantů může svědčit i velký počet uskutečněných telefonických hovorů u našich indických participantů a jeho souvislost s životní spokojeností.

V případě novozélandských studentů s osobní pohodou souvisela pouze důvěra v ostatní. V Čechách byla opět tato v souvislosti se životní spokojeností na hranici statistické významnosti. V Indii naopak tato s osobní pohodou naprosto nesouvisela. Domníváme se, že se zde projevuje kulturní vliv: Zatímco na Novém Zélandě vládne důvěřivá atmosféra a předpokládáme nedůvěru k ostatním lidem pouze u participantů, kteří prožili nějakou špatnou zkušenost, nejsou sociálně zdatní apod., tak v přelidněné indické společnosti je nedůvěra spíše protektivním faktorem při prvním kontaktu s ostatními lidmi, tudíž u indických participantů s osobní pohodou (s žádnou z jejích složek) nesouvisí.

Sepsání petice statisticky významně souviselo pouze s životní spokojeností indických studentů. Pro indické studenty je velice důležité, zda mohou potřebu svobody projevu naplnit, zda mohou být slyšeni. Sepsání petice je pro ně jeden ze způsobů, jak získat pocit, že mají vliv na dění kolem sebe. Zprvu jsme uvažovali, že čeští a novozélandští studenti tuto svobodu automaticky předpokládají, bez ohledu na její projev, tudíž tento přímo nesouvisí s jejich životní spokojeností. Avšak v našem výzkumu pocit moci dělat životní rozhodnutí statisticky významně souvisel s životní spokojeností pouze u českých studentů.

Vzhledem k tomu, že jsme souvislosti znaků sociálního kapitálu nacházeli spíše u indických a českých studentů, uvažujeme, zda je tato souvislost společensky podmíněná. V souvislosti s tímto uvažováním bychom rádi připomněli studii zmíněnou v teoretické části, na jejímž základě došli autoři v závěru, že sociální kapitál ovlivňuje osobní pohodu jedinců pouze v takové společnosti, která je dostatečně heterogenní. (Hoogh, Vanhoutte, 2011)

Přínos výzkumu by měl spočívat v získání více poznatků o tom, co činí jedince, konkrétněji vysokoškolské studenty, spokojenými a šťastnými. Tyto poznatky mohou najít uplatnění v aplikovaných psychologických disciplínách, například v poradenství a psychoterapii, ale i ve školství a všude tam, kde je středem zájmu vysokoškolský student a jeho prospívání.

Limity tohoto výzkumu spočívají především ve výzkumném souboru, který by při

větším množství participantů mohl poskytnout více informací, a to především v případě kvantitativní analýzy souvislostí znaků sociálního kapitálu a osobní pohody. Domníváme se, že se zde otevírá nové pole výzkumu, především v otázkách souvislostí sociálního kapitálu s osobní pohodou v různých kulturách, a dále také v otázkách příčinných souvislostí sociálního kapitálu a osobní pohody. Poznatky o případném příčinném vlivu znaků sociálního kapitálu na osobní pohodu by bylo možné získat experimentálním výzkumem. Tyto by pak mohly být podkladem pro intervence týkající se zvyšování well-beingu vysokoškolských studentů.

17. Závěry

Na základě získaných údajů v našem výzkumu jsme došli k následujícím výzkumným zjištěním:

- Vysokoškolští studenti mají tendenci vykazovat napříč kulturami stejnou úroveň životní spokojenosti, v intenzitě prožívání štěstí se však od sebe liší: Indičtí studenti prožívají štěstí nejintenzivněji.
- Identifikovali jsme tři dimeze ovlivňující osobní pohodu studentů napříč kulturami: vztahy, studium, úspěch.
- U vysokoškolských studentů jsme souvislosti znaků sociálního kapitálu s osobní pohodou potvrdili méně často, než pouze s jednou ze složek osobní pohody-životní spokojeností.
- Souvislosti znaků sociálního kapitálu a osobní pohody nebo znaků sociálního kapitálu a životní spokojenosti jsme nepotvrdili univerzálně napříč kulturami.
- S osobní pohodou nebo pouze s životní spokojeností souvisely zpravidla ty znaky sociálního kapitálu, které byly asociovány se sociální oporou, např.: existence přátelství, ochota lidí v sousedství si pomoci, anticipovaná opora v podobě finančních prostředků, počet uskutečněných hovorů, členství ve skupinách.

Souhrn

Cílem této diplomové práce bylo porovnat osobní pohodu a sociální kapitál vysokoškolských studentů z třech odlišných kultur a zabývat se souvislostmi sociálního kapitálu a osobní pohody u vysokoškolských studentů v mezikulturním srovnání. Práce je rozdělena na část teoretickou, která měla za úkol uvést čtenáře do zkoumané problematiky a seznámit ho s dosavadními výzkumnými zjištěními a část výzkumnou, která zodpovídá výzkumné otázky a hypotézy.

V první kapitole byl představen koncept sociálního kapitálu, jeho druhy a vlastnosti. Halpern (2005) hovoří o třech hlavních komponentách sociálního kapitálu: sítě, normy a sankce. Jinými slovy náš sociální kapitál zahrnuje vztahy, které máme s ostatními lidmi (sítě), dále očekávání, jak se máme v těchto vztazích chovat a hodnoty, které v těchto vztazích operují (normy) a následky za dodržení nebo nedodržení těchto norem (sankce). Na základě vlastností sítí, které tvoří náš sociální kapitál, můžeme tento rozlišit na svazující (naše vztahy s lidmi s velmi podobnými sociodemografickými charakteristikami, např. rodinné vztahy, blízcí přátelé apod.), přemost'ující (naše vztahy s lidmi s rozdílnými demografickými charakteristikami, např. naše vztahy s lidmi odlišného náboženství) a spojující (hierarchické vztahy, např. vztah občana k státním institucím). Jedním ze znaků vyspělé a prosperující společnosti by mělo být vysoké propojení lidí jak v rámci spojujícího, tak i přemost'ujícího kapitálu. (Halpern, 2005).

V druhé kapitole jsme se zabývali konceptem osobní pohody a jejími determinanty. Diener (1994) rozlišuje dvě složky osobní pohody: afektivní a kognitivní složku. Zatímco afektivní složka zahrnuje intenzitu a frekvenci pozitivních a negativních emocí, které prožíváme, kognitivní složka určuje subjektivní úsudek o životě individua a to, jak moc se tento úsudek shoduje s představou ideálního života individua. Dále byly představeny různé determinanty osobní pohody: osobnost, aktivita a fyzická aktivita, zdraví, mezilidské vztahy, kultura, ekonomické faktory, jiné sociodemografické charakteristiky a byly prezentovány výzkumy týkající se souvislostí těchto determinant s osobní pohodou.

Ve třetí kapitole jsme se zaměřili na dosavadní zjištění vztahu mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou a uváděli jsme dosavadní výzkumy na toto téma. Jedním z prvních autorů, kteří poukázali na souvislost mezi sociálním kapitálem a osobní pohodou,

byl Helliwell (2003, 2006, in Sarrancino, 2009). Sarrancino ve své studii dále prokazuje souvislost sociálního kapitálu s osobní pohodou v 10 z 11 evropských zemí. Mnoho autorů došlo ve svých výzkumech ke zjištění, že sociální kapitál ovlivňuje osobní pohodu, avšak ne vždy a za všech podmínek. Kroll (2010) navrhuje, že sociální kapitál koreluje s osobní pohodou různě v rámci různých sociálních skupin. Hoogh a Bram (2011) na základě své studie belgických komunit dochází k závěru, že sociální kapitál ovlivňuje osobní pohodu členů pouze ve společnosti, která je dostatečně heterogenní. Helliwell a Putnam shrnují dosavadní zjištění o souvislostech sociálního kapitálu s osobní pohodou následujícím způsobem: „*Sociální kapitál je pevně spojen s osobní pohodou skrz mnoho nezávislých kanálů v několika různých formách.*“ (2004, str.1435)

Ve čtvrté kapitole jsme se zabývali dosavadními zjištěními o sociálním kapitále v námi třech zkoumaných kulturách. Mezinárodní průzkumy hovoří o vysokých hodnotách sociálního kapitálu na Novém Zélandě, zatímco Indie se umístila jako země s jedním z nejslabších sociálních kapitálů. (Legatum Institute, 2012) Národní průzkumy na Novém Zélandě jsou v souladu s mezinárodními zjištěními, avšak považovat indický sociální kapitál za upadající by bylo příliš zjednodušené tvrzení. Gurcharan Das, přední indický spisovatel, komentátor a dřívější výkonný ředitel obchodní společnosti *Procter and Gamble* v Indii, v rozhovoru věnovaný společnosti Legatum v září 2012 hovoří o své zemi, která právě díky svým obyvatelům, navzdory neefektivní vládě, vzkvétá. Své přesvědčení demonstruje na příkladu současné prosperity města Gurgaon.

V páté kapitole jsme prezentovali dosavadní zjištění o osobní pohodě v České republice, Indii a na Novém Zélandě. Mezinárodní průzkumy opět hovoří o vysokých hodnotách osobní pohody Novozélandčanů, ne příliš spokojených obyvatel Indie a Čechů stojících kdesi uprostřed. Uvedli jsme ale také výzkumy štěstí v indické kultuře (Biswas-Diener, Tay, Diener, 2012), které vypovídají o prožívané spokojenosti a štěstí indických obyvatel navzdory nevládným materiálním podmínkám.

V šesté a sedmé kapitole jsme se zaměřili na a osobní pohodu a sociální kapitál u vysokoškolských studentů. V souvislosti s osobní pohodou u vysokoškolských studentů jsme uvedli koncept *emerging adulthood* (Arnett, 2004) a zabývali jsme se osobní pohodou jedinců procházejících touto vývojovou fází. Podle Arnettova výzkumu většina z nich věří, že je čeká dobrá budoucnost a že dosáhnout toho, po čem ve svém životě touží. S osobní pohodou vysokoškoláků ve výzkumu Kobzy a Šolcové (2009) pozitivně korelovalo naplnění potřeb autonomie, kompetence a vztahovosti. Snider (2011) ve své studii upozornila, že osobní pohoda mladých lidí je oproti jiným věkovým kategoriím citlivější

k sociálnímu kapitálu v místě jejich bydliště. Podle dalších výzkumů sociálního kapitálu u studentů vysokých škol (např. Guenther, Langworthy, 2010) má tento významný vliv na úspěch ve studiu.

Po shrnutí teoretické části následovala část výzkumná, kde jsme se v úvodu pokusili vymezit výzkumný problém a cíl práce. Přestože mezinárodní průzkumy hovoří o velkých rozdílech v osobní pohodě Čechů, Indů a Novozélandců, dávají tuto často do souvislosti s objektivními podmínkami životní spokojenosti. Cílem naší práce bylo však porovnat osobní pohodu českých, indických a novozélandských studentů z psychologického hlediska. Zajímalo nás, zda potvrdíme mezinárodní průzkumy v našem výběrovém souboru vysokoškolských studentů. Stejným způsobem jsme se zabývali porovnáváním sociálního kapitálu mezi studenty z třech odlišných kultur a v nesposlední řadě nás zajímaly souvislosti osobní pohody a sociálního kapitálu u vysokoškolských studentů v mezinárodním srovnání.

Náš výzkum byl schválen etickou komisí při katedře psychologie na FF UP.

V našem samotném výzkumu jsme využili jak kvantitativní, tak kvalitativní metodologie. Zatímco kvantitativní metodologie byla aplikována při sběru a analýze dat získaných dotazníky, kvalitativní metodologii jsme aplikovali při analýze obsahových výpovědí. Pro měření osobní pohody byly použity dotazníky *SWLS* (Diener, 1985) a *Fordyce Emotion Questionnaire* (1988). Data pro měření sociálního kapitálu byla získána za pomoci dotazníku *Social Capital Integrated Questionnaire* (Grootaert a kol., 2004).

Náš výzkumný soubor byl získán za asistence spolupracujících výzkumníků v Indii a na Novém Zélandě. Vedle přímého oslovení studentů svými vyučujícími a propagace výzkumu na stránkách *Centra pro pozitivní psychologii v ČR* byla data získávána i za pomoci metody sněhové koule. Pro výběr vhodných účastníků výzkumu byla zvolena následující kritéria: 1. Participant je studentem bakalářského nebo magisterského programu na vysoké škole, 2. Je nositelem národnosti země, ve které studuje, nebo jasně uvedl údaj, že zde žije alespoň pět let. (Výjimku tvořili 3 studenti slovenské národnosti, kteří byli také zahrnuti do českého výběrového souboru.) a 3. Věk participanta nepřesahuje 30 let. Po vyřazení participantů, kteří nesplňovali všechna příslušná kritéria, jsme získali 165 vyhovujících participantů z ČR, 168 z Indie a 131 z Nového Zélandu.

Na základě použitých statistických metod jsme dospěli k následujícím zjištěním: Životní spokojenost studentů napříč kulturami nevykazuje statisticky významné rozdíly, stejně tak je tomu i u frekvence prožívaného štěstí. Intenzita prožívaného štěstí je však statisticky významně vyšší u indických studentů. Na základě kvalitativní analýzy jsme

identifikovali tři dimenze, které ovlivňují osobní pohodu studentů napříč kulturami: vztahy, studium, úspěch. Sociální kapitál odráží kulturu v jednotlivých zemích: Čeští účastníci vykazují nejmenší rozmanitost v charakteristikách lidí, se kterými se stýkají. Většina českých studentů anticipuje pomoc ostatních. Sociální kapitál indických studentů často odpovídá znakům kolektivistické kultury: lidé více spolupracují a společně řeší problém, zároveň však sobě i více nedůvěřují. Novozélandští studenti jsou tolerantní vůči rozdílným charakteristikám lidí, se kterými se stýkají – tyto málokdy vyvolávají problémy. Pomoc od ostatních však anticipují méně. Souvislosti sociálního kapitálu jsme častěji potvrdili pouze jen s jednou ze složek osobní pohody – s životní spokojeností. Více souvislostí jsme nacházeli u indických a českých studentů. S osobní pohodou nebo pouze s životní spokojeností souvisely zejména ty aspekty sociálního kapitálu, které byly asociovány se sociálním podporou. Vzhledem k tomu, že u novozélandských studentů jsme potvrdili pouze jednu statisticky významnou souvislost znaku sociálního kapitálu s osobní pohodou, uvažujeme o kulturní podmíněnosti souvislostí sociálního kapitálu s osobní pohodou.

Tyto poznatky mohou najít uplatnění v aplikovaných psychologických disciplínách, například v poradenství a psychoterapii, ale i ve školství a všude tam, kde je středem zájmu vysokoškolský student a jeho prospívání.

Limity tohoto výzkumu spočívají především ve velikosti výzkumného souboru: získání více účastníků by umožnilo hlubší prozkoumání souvislostí sociálního kapitálu a osobní pohody a pomohlo by objasnit otázku týkající se kulturní podmíněnosti těchto souvislostí. Jako další možný směr výzkumu bychom dále navrhovali získání více poznatků o příčinných souvislostech sociálního kapitálu a osobní pohody experimentálním výzkumem.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- 1) Agargh, A., Emmelin, M., Muriisa, R., Ostergren, P. (2010). Social Capital and Sexual Behavior among Ugandan University Students. [Electronic version]. *Global Health Action*, 3. Získáno v prosinci 2012 z:
<http://www.globalhealthaction.net/index.php/gha/article/view/5432/6215>
- 2) Antonovsky, A. (1980). Health, stress and coping. San Francisco: Jossey-Bass Publishers.
- 3) Antonucci, T. C., Akiyama, H., Lansford, J. E. (1998). Negative effects of close social relationships. [Electronic version]. *Family Relations*, 47, 379-384.
- 4) Arnett, J.J. (2002). The Psychology of Globalization. [Electronic version]. *The American Psychologists*, 57, 774-784.
- 5) Arnett, J.J. (2004). Emerging Adulthood: The Winding Road from Late Teens through the Twenties. Získáno v prosinci 2012 z:
<http://jeffrearnett.com/articles/EABOOK2004ch1.pdf>
- 6) Balatsky, G., Diener, E. (1993). SWB among Russian Students. [Electronic version]. *Social Indicators Research*, 28, 225-243.
- 7) Baumeister, R., Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. [Electronic version]. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529.
- 8) Bendová, K., Dolejš, M., Charvát, M., Kolařík, M., Pechová, O., Sobotková, I., ... Vtípil, Z. (2011). Olomouc: FF UP
- 9) Biswas-Diener, M. R.. (2008). Material Wealth and Subjective Well-Being. In Eid, M., Larsen, R. J. The Science of Subjective Well-Being. (Eds.). New York: Guilford Press.
- 10) Biswas-Diener, R., Diener, E. (2001). Making the best if a bad situation: Satisfaction in the slum of Calcutta. [Electronic version]. *Social Indicators Research*, 55, 329-352.
- 11) Biswas-Diener, R., Tay, L., Diener, E. (2012). Happiness in India. In: Selin, H., Davey, G. (Eds.). Happiness Across Cultures, Science Across Cultures: The History of Non-Western Science. New York: Springer Science.
- 12) Blakely, T. Ivory, V. (2006). Commentary: Bonding, bridging, and linking—but still not much going on [Electronic version]. *International Journal of Epidemiology*, 35, 614–615.
- 13) Blanchflower, D. G. (2009). International Evidence on Well-Being. In Krueger, A. B. (Eds.). Measuring the Subjective Well-Being of Nations: National Accounts of Time Use and Well-Being. Chicago: The University of Chicago Press.

- 14) Blatný, M. (2005). Osobnostní předpoklady sebehodnocení a životní spokojenosti: shody a rozdíly. In Blatný, M., Dosedlová, J., Kebza, V., Šolcová, I. (Eds.). *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno: Masarykova Univerzita a Nakladatelství
- 15) Bourdier, P. (1980). Le Capital social: Notes provisoires [Electronic version]. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, 31, 2-3.
- 16) Brown, D., Wolf, J., Smith, C. (2008). The Determinants of Subjective Wellbeing in New Zealand: An Empirical Look at New Zealand's Social Welfare Function. Získáno v listopadu 2012 z New Zealand Association of Economists Web site: http://nzae.org.nz/wp-content/uploads/2011/08/Brown_et_al_The_Determinants_of_Subjective_Wellbeing.pdf
- 17) Burt, R. (2000). The Network Structure of Social Capital. In Sutton, R., Staw, B. (Eds.), *Research in Organizational Behavior*, Greenwich, CT: JAI Press, 345-423.
- 18) Çelik Ekinci (2012). The Effects of Social Capital on School Success. [Electronic version]. *International Journal of Social Sciences and Education*, 2, 211-223. Retrieved v prosinci 2012 z: <http://www.ijssse.com/sites/default/files/issues/2012/volume%202%20issue%201%20Jan%202012/paper%2015/paper-15.pdf>
- 19) Coleman, J.S. (1988). Social capital in the creation of human capital [Electronic version]. *The American Journal of Sociology*, 94, 95-120.
- 20) Csikszentmihalyi, M. (1975). *Beyond boredom and anxiety*. San Francisco: Jossey-Bass.
- 21) Čáp, J., Mareš, J. (2000). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál.
- 22) Daily, S.B., Eugene, W., Prewitt, A., D. (2007) The Development of Social Capital in Engineering Education to Improve Student Retention. Získáno v prosinci 2012 z Affective Computing Web Site: <http://affect.media.mit.edu/pdfs/07.daily-aseese.pdf>
- 23) Das, G. (2012). Book Forum. A liberal case for a strong state. Legatum Institute. Získáno v listopadu 2012 z: <http://www.li.com/news-events/news/2012/09/24/a-liberal-case-for-a-strong-state>
- 24) Diener a kol. (1999). Subjective well-being. [Electronic version]. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- 25) Diener, E. (1994). Assessing Subjective Well-Being: Problems and Opportunities. [Electronic version]. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- 26) Diener, E., Oishi, S., Lucas, R.E. (2003) : Personality, Culture and SWB. [Electronic version]. *Annual Review of Psychology*, 54, 403-425.

- 27) Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J., Griffen, S. (1985). The satisfaction with life scale. [Electronic version]. *Journal of Personality Assessment*, 49, 71-75.
- 28) Diener, E., Fujita, F. (1995). Resources, personal strivings and subjective well-being: A nomothetic and idiographic approach. [Electronic version]. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 926-935.
- 29) Diener, E., Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people. [Electronic version]. *Psychological Science*, 13, 81-84.
- 30) Diener, E., Suh, E. M., 2000. Measuring Subjective Well-Being to Compare the Quality of Life Cultures. In: Diener, E., Suh, E. M. (Eds.). *Culture and Subjective Well-Being*. Cambridge, Massachusetts: A Bradford Book.
- 31) Diener, M, L., McGravan-Diener, M. B. (2008). What Makes People Happy? A Developmental Approach to the Literature on Family Relationships and Well-Being. In: Eid, M., Larsen, J. (Eds.). *The Science of Subjective Well-Being*. New York: Guilford Press.
- 32) Dosedlová, J. (2008). Osobní pohoda (Subjective well-being, SWB). In Dosedlová, J., Slováčková, Z. (Eds.) *Předpoklady zdraví a životní spokojenosti*. Brno: MSD
- 33) Easterlin, R., A. (1980). Does Economic Growth Improve the Human Lot? Some empirical evidence. [Electronic version]. *Social Indicators Research*, 8, 2, 199-221.
- 34) Ellison, N.B., Steinfield, Ch., Lampe, C. (2007). The Benefits of Facebook “Friends:” Social Capital and College Students’ Use of Online Social Network Sites. [Electronic version]. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12, 1143–1168. Získáno v prosinci 2012 z:
<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x/full>
- 35) Fox, K.R., Boutcher, S.H., Faulkner, G., Bidle, S. J. H. (2000). The case for exercise in the promotion of mental health and psychological well-being. In Bidle, S. J. H., Fox, K. R., Boutcher, S.H. (Eds.). *Physical activity and psychological well-being*. London: Routledge.
- 36) Frankl, V. (2005). *Der Mensch vor der Frage nach dem Sinn*. Muenchen: Piper.
- 37) GESIS (Leibniz Institute for the Social Science). (2012). Indicators. Total Life Situation. Získáno v prosinci 2012 z:
<http://www.gesis.org/en/services/data-analysis/social-indicators/eusi/total-life/#enh>
- 38) Goddard, R., D. (2003) Relational Networks, Social Trust ,and Norms: A Social Capital Perspective on Students’ Chances of Academic Success. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 25, 59-74.
- 39) Grootaert, Ch., Narayan, D., Jones, V., Woolcock. M. (2004). Measuring social capital. An Integrated Questionnaire. Získáno v červnu 2011 z:
<http://documents.worldbank.org/curated/en/2004/01/3050371/measuring-social-capital-integrated-questionnaire>

- 40) Guenther, Langworthy, (2010). *Building Social Capital Among Students*. Získáno v prosinci 2012 z Australian Universities Community Engagement Alliance Web site: http://auceca.com.au/wp-content/uploads/2010/08/CS-2.3_Building-Social-Capital-Among-Students.pdf
- 41) Halpern, D. (2005). *Social capital*. Polity Press: Cambridge.
- 42) Hanifan, L., J. (1916). The Rural School Community Centre. [Electronic version]. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 67, 130. Získáno v listopadu 2012 z: <http://www.jstor.org/stable/1013498>
- 43) Haski-Leventhal, D. Cnaan.,R.,A., Handy, F., Brudney, J.,L., Holmes, K., Hustinx, L., et al.(2008). Students' Vocational Choices and Voluntary Action: A 12-nation study. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 19, 1-21.
- 44) Heffron, J., M. 2000. Beyond community and society: The externalities of social capital building [Electronic version]. *Policy Science*, 33, 477-494.
- 45) Helliwell, J. F., Putnam, R. D. (2004). The social context of well-being. [Electronic version]. *Philosophical Transactions of the Royal Society. Biological Science*. 359, 1435-1446. Získáno v listopadu 2012 z: <http://rstb.royalsocietypublishing.org/content/359/1449/1435.full.pdf+html>
- 46) Hoogh, M., Vanhoutte, B. (2011). Subjective Well-Being and Social Capital in Belgian Communities: The Impact of Community Characteristics on Subjective Well-Being Indicators in Belgium. [Electronic version]. *Social Indicators Research*, 98, 2011.
- 47) Institut výzkumu dětí, mládeže a rodiny. (2012). *Cesty do dospělosti – Zapojte se do výzkumu*. Získáno z: <http://ivdmr.fss.muni.cz/projekt-cesty-do-dospelosti>
- 48) Jarden, A. (2011). Positive Psychological Assessment: A practical introduction to empirically validated research tools for measuring wellbeing. Získáno v lednu 2012 z: http://www.positivepsychology.org.nz/uploads/3/8/0/4/3804146/workshop_4_-_dr_aaron_jarden_-_positive_psychological_assessment_workbook.pdf
- 49) Kebza, V., Šolcová, I. (2005). Koncept osobní pohody (well-being) a jeho psychologické a interdisciplinární souvislosti. In M. Blatný, J. Dosedlová, V. Kebza, I. Šolcová (Eds.). *Psychosociální souvislosti osobní pohody*. Brno: Masarykova Univerzita a Nakladatelství MSD
- 50) Kebza, V., Šolcová, I. (2009). Souvislosti osobní pohody u českých vysokoškoláků. In *Psychológia zdravia v praxi*. (2009). Bratislava: Vydavateľstve MAURO Slovakia s.r.o.
- 51) Kroll, Ch. (2010). PhD thesis on: Social Capital and Subjective Well-Being. Získáno v listopadu 2012 z: http://eprints.lse.ac.uk/28088/1/Kroll_PhD_poster.pdf
- 52) Lašek, J. (2004). Subjektivní životní spokojenost u tří věkových skupin respondentů. *Československá psychologie*, 48, 215 – 224.

- 53) Legatum Institut 2012, The 2012 Legatum Prosperity Index. (n.d.). Získáno v říjnu 2012 z: <http://www.prosperity.com/>
- 54) Leonard, R., Bellamy, J. (2010). The relationship between bonding and bridging social capital among Christian denominations across Australia. [Electronic version]. *Nonprofit Management and Leadership*. 20, 445–460.
- 55) Levy, F. (2010, July). The World's Happiest Countries. *Forbes* . Získáno v říjnu 2012 z: <http://www.forbes.com/2010/07/14/world-happiest-countries-lifestyle-realestate-gallup-table.html>
- 56) Lin, N., Cook, K., Burt, R., S., (2001). *Social capital : theory and research*. New York: Aldine de Gruyter
- 57) Lyons, M. Nowland-Foreman, G. (2009). Civil Society and Social Capital in Australia and New Zealand. Získáno v prosinci 2012 z Academia.edu Web site: http://www.academia.edu/Documents/in/Voluntary_and_Community_Sector
- 58) Macek, P. et al. (2000). *Heslář pojmů ze sociální psychologie*. Brno: FSS MU
- 59) Meyers, D. G. (2000). The funds, friends and faith of happy people. [Electronic version]. *American Psychologist*, 55, 55-56. Získáno v lednu 2012 z: <http://www.davidmyers.org/davidmyers/assets/Funds.friends.faith.pdf>
- 60) OECD (1009). New Zealand Highlights. Doing better for children. Získáno v prosinci 2012 z: <http://www.oecd.org/social/family/43589854.pdf>
- 61) Portes, A. (1998). Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology [Electronic version]. *Annual Review of Sociology*. 24, 1-25.
- 62) Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- 63) Robinson, J., L., Schmidt, A., A., Siles, M. E. (2000). Is Social Capital Really Capital? [Electronic version]. *Review of Social Economy*, 60 (1), 1-21.
- 64) Sagiv, L., Roccas, S., Hazan, O. (2004). Value pathways to well-being: healthy values, valued goal attainment, and environmental congruence. In Linley, P.A., Joseph, S. (Eds.) (2004). *Positive psychology in practice*. New Persey: John Wiley and Sons.
- 65) Sarrancino, F. (2009). *Social Capital and Subjective Well-Being trends: Evidence from 11 European countries*. Získáno v listopadu 2012 z University of Siena, Department of Economics and Statistics Web site: <http://www.econ-pol.unisi.it/dipartimento/it/node/1018>
- 66) Slezáčková, A. (2012). *Průvodce pozitivní psychologií: Nové přístupy, aktuální poznatky, praktické aplikace*. Praha: Grada Publishing.

- 67) Snider, A. (2011). *Youth suicide, subjective well-being and the role of place in New Zealand*. Získáno v prosinci 2012 z Victoria University of Wellington, Research Archive Web site:
<http://researcharchive.vuw.ac.nz/bitstream/handle/10063/1881/thesis.pdf?sequence=1>
- 68) Sociologický ústav AV ČR. (2004). *Mezilidské vztahy v České Republice*. Získáno v lednu 2012 z:
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a3074/f3/100344s_ov40408.pdf
- 69) Stachová, J. et al. (2009). *Sociální kapitál v České Republice v mezinárodním srovnání*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- 70) Stevenson, B., Wolfers, J. (2008). *Economic Growth and SWB: Reassessing the Easterling Paradox*. *The National Bureau of Economic Research*, Working Paper No.14282. Získáno v listopadu 2012 z: <http://www.nber.org/papers/w14282>
- 71) Teczinski, E., Holst, E. (2007). *SWB among Young People in Transition to Adulthood*. [Electronic version]. *Social Indicators Research*, 87, 83-109.
- 72) The Ministry of Social Development in New Zealand.(2010). *The Social Report 2010*. [online]. Získáno z: <http://www.socialreport.msd.govt.nz/documents/social-connectedness-social-report-2010.pdf>
- 73) Torpe, L. (2003). *Social Capital in Denmark: A Deviant Case?* [Electronic version]. *Scandinavian Political Studies*, 26, 27-48.
- 74) Tuzgol Dost, M. (2006). *SWB among university students*. [Electronic version]. *Hacettepe University Journal of Education*, 31. str. 188-197. Získáno v prosinci 2012 z:
<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/english/abstracts/31/pdf/%2819%29MelihaTuzgol.pdf>
- 75) Uphoff, N. (1999). *Understanding Social Capital: Learning from the Analysis and Experiences of Participation*. In Dasgupta, P, Serageldin, I. (Eds.), *Social Capital: A Multifaceted Perspective*, Washington DC: World Bank.
- 76) Van Hoon, A., (2007). *A Short Introduction to Subjective Well-being: Its Measurements, Correlates and Policy Uses*. Nijmegen Centre for Economics (NiCe), Radboud University Nijmegen. Získáno v listopadu 2010 z
<http://www.oecd.org/dataoecd/16/39/38331839.pdf>
- 77) Vanneman, R., Desai, S., Noon, J., (2006): *Social Capital in India: Networks, Organizations and Confidence*. Získáno v listopadu 2012 z University of Maryland, College of Behavioral and Social Science Web site:
<http://www.bsos.umd.edu/socy/vanneman/papers/vannemannd06.pdf>
- 78) Veehoven, R. (1984). *Conditions of happiness*. Boston: Seidel. In Eid, M., Larsen, R.J. (Eds.). (2008). *Science of Subjective Well-Being*. New York: Guilford Press.

- 79) Western, J. and McCrea, R. (2005). Can social capital buffer against feelings of marginalisation and its impact on subjective wellbeing?. In: Carrie Hayward and Elizabeth Findlay, Proceedings of the 6th Australian Quality of Life Conference. *6th Australian Quality of Life Conference*, Melbourne, Australia, 25 November, 2004.
- 80) Winkelmann, R. (2009) Unemployment, Social Capital, and Subjective Well-Being. [Electronic version]. *Journal of Happiness Studies*. 10, 421-430.
- 81) Woolcock, M., Narayan, D. (2000). Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy. [Electronic version]. *World Bank Research Observer*, 15 (2), 228.
- 82) World Bank. (2010). India, Country at Glance. Získáno v listopadu 2012 z: <http://www.worldbank.org/en/country/india>
- 83) World Health Organization. (2003). WHO Definition of Health. Získáno z: <http://www.who.int/about/definition/en/print.html>

Abstrakt diplomové práce

Název práce: Sociální kapitál a osobní pohoda u vysokoškolských studentů: Jejich souvislost a mezinárodní srovnání českého, indického a novozélandského vzorku

Autor práce: Štěpánka Dvořáková

Vedoucí práce: PhDr. Alena Slezáčková, Ph.D.

Počet stran a znaků: 113 stran, 222 486 znaků

Počet příloh: 6

Počet titulů použité literatury: 83

Abstrakt (800 – 1200 zn.): Podle mnoha mezinárodních průzkumů je Nový Zéland jednou z nejšťastnějších zemí světa, zatímco Indie stojí někde na opačném konci. Jedním z největších rozdílů mezi těmito dvěma zeměmi je podle průzkumů Legatum Institutu sociální kapitál. V našem mezikulturním výzkumu srovnáváme osobní pohodu a sociální kapitál u českých, indických a novozélandských studentů vysokých škol a hledáme jejich souvislosti. Soubor tvořilo 131 Novozélandských, 165 českých a 168 indických studentů vysokých škol. Použitím dotazníků *SWLS* (Diener a kol., 1985), *The Happiness Measure* (Fordyce, 1988) a *Social Capital Integrated Questionnaire* (Grootaert a kol., 2004) s kombinací kvalitativní metodologie docházíme k překvapujícím výzkumným zjištěním: Studenty prožívaná životní spokojenost se napříč kulturami statisticky signifikantně neliší a indičtí studenti prožívají štěstí nejintenzivněji. Kvalitativně však nacházíme kulturní rozdíly v determinantách osobní pohody. Sociální kapitál odráží rysy daných kultur s ohledem na specifičnost zkoumané populace a jeho souvislosti s osobní pohodou vysokoškolských studentů jsme potvrdili jen u některých jeho znaků a znaky sociálního kapitálu častěji souvisely pouze se životní spokojeností.

Klíčová slova: osobní pohoda, sociální kapitál, vysokoškolští studenti, mezikulturní srovnání

Title: Social capital and subjective well-being among university students: Their link and a cross-cultural comparison of Czech, New Zealand and Indian samples

Author: Štěpánka Dvořáková

Supervisor: PhDr. Alena Slezáčková, Ph.D.

Number of pages and characters: 113 pages, 222 486 characters

Number of appendices: 6

Number of references: 83

Abstract (800 – 1200 characters):

According to some international surveys New Zealand is one of the happiest countries in the world, whereas India ranks at the bottom. Social capital shows according to The Legatum Institute one of the biggest difference between these two countries. In our cross-

cultural study we compare subjective well-being and social capital among Czech, Indian and New Zealand university students and look at the link between social capital and subjective well-being. Our sample consists of 131 New Zealand, 165 Czech and 168 Indian university students. Questionnaires used in our research *SWLS* (Diener et al., 1985), *The Happiness Measure* (Fordyce, 1988) and *Social Capital Ontegrated Questionnaire* (Grootaert et al., 2004) were complemented by a qualitative methodology. Our research reveals unexpected results: A level of life satisfaction does not differ across the cultures and Indian students are experiencing happiness most intensively. Qualitatively we found cultural differences in subjective well-being determinants. Social capital reflects cultural characteristics respecting our specific sample. The link between subjective well-being and social capital was found to some of the social capital aspects only and a link between life satisfaction and social capital was more frequent.

Key words: subjective well-being, social capital, university students, cross-cultural comparison

Přílohy

Přílohy

Příloha č. 1: Zadání diplomové práce

Příloha č. 2: Komentáře pro kvalitativní analýzu z ČR

Příloha č. 3: Komentáře pro kvalitativní analýzu z Indie

Příloha č. 4: Komentáře pro kvalitativní analýzu z NZ

Příloha č. 5: Výpočty souvislostí sociálního kapitálu a osobní pohody

Příloha č. 6: Dotazníky v českém jazyce

Příloha č.1

Příloha č.2

1. Participant 4

Řekla bych, že většinu času se cítím šťastně, přispívá k tomu fakt, že i když jsem nyní v zahraničí, stále mám někoho, na koho se mohu spolehnout, s kým mohu mluvit, komu věřím, koho miluji a vím, že i tito lidé milují mne (přítel, rodina, přátelé). Zároveň si uvědomuji, že většinu věcí, které jsem doposud chtěla, jsem dosáhla, ale vím, že přede mnou je ještě dlouhá cesta...mám některé cíle, které bych chtěla dosáhnout, ale nejsem si ještě 100 % jistá, že to dokážu, což někdy přispívá k mým pocitům neštěstí. Pocty neštěstí také zažívám nárazově kvůli akutálním neshodám např. s partnerem či s někým blízkým, nebo při pocitu křivdy od někoho. Neutrálně se cítím minimum času, protože si myslím, že jsem cholerik a tak dost často zažívám výkvy nálad buď směrem ke štěstí či neštěstí, málokdy pociťuji pocit neutrality

2. Participant 7

v současné době se cítím špatně, když nemůžu s nějakými lidmi komunikovat - nedostávám od nich zprávy, ačkoli je čekám.

3. Participant 8

vzhledem k celkovému prožívání za poslední roky a přítomnosti deprese a úzkostí mi je nyní mnohem lépe než mi bylo, takže vím, že základ v životě je cítit se dobře, tudíž jsem šťastna a užívám si života, ale ve chvíli, kdy se ozve úzkost, tak to vystřídá špatný psychologický stav

4. Participant 11

ke šťastným pocitům přispívá to, že zanedlouho skončím školu, budeme se stěhovat do nového bytu a plánujeme si pořídit psa, také to, že začíná jaro a více svítí slunce. Nešťastná jsem z toho, že před tím vším musím napsat diplomku...

5. Participant 12

špatně se mi vyplňovaly otázky 17 a 18, protože byt' se běžně cítím spíše šťastně, nechám se snadno vykolejit a sklouzávám k depresivnějším pocitům. A momentálně při vyhlídce shánění práce, což nebude zrovna sranda, to zas tak zářné není :-)

6. Participant 14

Je pro mě trochu obtížné uvědomit si, kolik času se cítím "neutrálně". Většinou jsou to jen takové krátké přechodné chvíle. Hodně se u mě střídá dobrá a špatná nálada (většinou až do extrémů): jsem neustále se smějící člověk, ale často mě potkávají smutné události.

7. Participant 15

Úspěch, i malý, mne dělá velice šťastnou. Naopak neúspěch, a náročné situace mne dělají nešťastnou. Jako náročnou situaci považuji například dokončení studia, jím více se blíží konec tím, více stresu na mne dopadá a tím víc jsem nešťastná, že něco nezvládám, respektive nestíhám. Také velice smutně nesu nešťastné zamilování, což bývá způsobeno výběrem nevhodných případných partnerů, kteří nechtějí vztah jako takový.

8. Participant 16

Prožívám náročné období, co se týče vztahů, ale celkově jsem velmi spokojená se životem.

9. Participant 17

Jsem šťastně zamilovaná a všechno mi přijde krásné, ve škole se mi daří.

10. Participant 18

Především špatné zdraví a situace ve škole mě činí nešťastnou :(

11. Participant 19

Sem bych napsal akorát to, že nebýt studia na VŠ, tak mám možná ještě nějaké vlasy a méně žaludečních vředů. Na druhou stranu bych nepoznal svojí úžasnou přítelkyni, takže si nemám na co stěžovat. Takže neutrální postoj s lehkou inklinací k pocitu štěstí, ale bohužel s inherentním pocitem, že něco mi pořád kazí radost ze života...:D

12. Participant 20

Vyrostla jsem v úplné a šťastné rodině, nikdy mi nic nechybělo, rodiče mi vždy všeho dopřáli dostek, někdy i nadbytek. Pocelou dobu studia za mnou stáli a podporovali mě, jak jen bylo v jejich silách, psychologicky i

hmotně. Vzhledem k tomu, že jsem ještě student, téměř úplně finančně závislý na výpomoci rodiny, je tahle podpora pro mě naprosto stěžejní. Když k tomu přidám, že studuji obor, který nepatří k nejsnazším, velmi dobře si uvědomuji, že bez jejich podpory, duševní i fyzické, bych nikdy tuto školu nevystudovala, a na mé spokojenosti by se to jistě značně odrazilo. Ještě do loňského roku bych tento dotazník určitě vyplnila optimističtěji, nicméně právě finišuji studium a hledám práci, což je v naší společnosti a době více než obtížné. Po mnoha negativních reakcích na mou žádost o místo začíná bohužel můj optimismus těžce nabírat směr k chladnému skepticizmu. Doposud má cestička životem byla takřkajích hezky vyšlapaná, ať už to přičtu na vrub štěstěně, nebo laskyplnému rodičovství. Současný střet s realitou života je ale tvrdší, než se tušila, že by vůbec mohl být. A nejistota ohledně budoucí práce, nepříliš růžové vyhlídky a nutnost finanční samostatnosti mi na spokojenosti nepřidávají.

13. Participant 22

špatné zaměstnání, vlastní bydlení, špatné partnerské vztahy,
šklála se používala velmi snadno :D

14. Participant 25

Vybrat jednu variantu mi problém nedělalo. Myslím, že jsem poměrně šťastný člověk, který si cestu k úsměvu nemusí těžce prokopávat. Událostí, které v mém životě nebyly šťastné, je mnoho, ale ve všem se snažím hledat spíše pozitiva. I ve špatných či tragických událostech lze najít něco, co by člověka pozvedlo dál.

15. Participant 26

mám pocit, že jde můj život špatným směrem, že jsem tlačěn do věcí, které dělat nechci... a přemýšlím poměrně seriózně nad nějakou velkou změnou. Jen nevím, jak to skloubit s budoucím ekonomickým zabezpečením, protože to nejde dohromady. Takže nyní se snažím skloubit dohromady oba životy, a pokud se mi podaří dosáhnout v mé vysněné oblasti dílčích cílů a ukáže se, že to, co dělám, je smysluplné, asi bych získal jistotu pro větší změnu.

17. Participant 28

nyni jsme šťastně zamilovaná, bakalářka napsaná a žádné povinnosti mě jijak zvlášt' netlačí, mezilidské vztahy mam dobre (nejsem si ničeho ted vedoma)

18. Participant 32

Dělalo mi problém vybrat variantu, protože přesně nevím, co mají označovat termíny jako "ideál" (předpokládám, že můj ideál) či "podmínky života" (??). Pak otázka "Kdybych mohla prožívat znovu svůj život" je myšlena jako život od narození, nebo život od té doby, co si ho řídím sama? Odpovědi se v tomto bodě můžou diametrálně lišit v závislosti na tom, jak si to vysvětlím. A procentuální vyjádření štěstí či neštěstí .. no, asi se na mém neštěstí podepsala i tato metoda ..

19. Participant 35

U některých otázek se nedá přímo napsat, zda naprosto souhlasím nebo ne.. Protože člověk prochází v životě různými obdobími. Některá jsou šťastnější a jiná jsou třeba méně šťastná. Ale důležité je, mít na tváři stále úsměv. I když se člověk zrovna necítí zrovna nejlépe, tak to pomáhá ;)

20. Participant 36

cítím se jako na sinusoidě... většinou jsem buď nahore nebo dole... :)

21. Participant 40

Mé momentální rozpoložení je pravděpodobně hodně ovlivněno novým vztahem. Na druhé straně situace kolem rodičů a části nevlastní rodiny jsou dostatečným faktorem, který mě drží nohama pevně na zemi...

22. Participant 41

Většinou se cítím být v pohodě, šťastná za vše co mám. Občas samozřejmě přijde chvíle chmury, kterou nemám vůbec ráda, proto dělám něco, co mě rychle učiní šťastnou.

23. Participant 43

škála se mi používala snadno, neměla jem problémy zvolit variantu:)

24. Participant 45

otázka číslo 18 mi přijde těžko odhadnutelná

25. Participant 47

Nestuduji zrovna vysněnou školu:)

26. Participant 48

Otázka č. 18 se mi trochu těžce odpovídala. Konečný můj odhad byl ovlivněn i momentální náladou.

27. Participant 51

Ve škále se mi rozhodovalo celkem špatně, jelikož v osobním a vztahovém životě jsem velmi šťastná a ohodnotila bych své pocity i pozitivněji, ale v některých jiných ohledech se spokojená necítím. Rozhodování tedy bylo z velké míry o tom, čemu přikládám větší váhu.

28. Participant 53

Všechno je a vždycky bylo úplně super. Na co jsem sáhnul, to se povedlo.

29. Participant 57

Stejná hodnota u mých, navzájem opačných pocitů, je odrazem pocitu, zda se mi něco "daří či nedaří". Proto neutrální pocit zaujímá menší zlomek - pocit lhostejnosti nemívám.

30. Participant 61

v osobním životě jsem téměř šťastný a dosáhl jsem mnohého, o co jsem usiloval, zatímco v životě studijním a profesionálním balancuji na hraně neúspěchu. Selhání si však nepřipouštím a zůstávám optimistou. Koneckonců budu radši šťastný a chudý než naopak. Nicméně chudý být nechci a proto mi můj profesionální neúspěch není ukradený.

31. Participant 62

Výběr mých odpovědí spadal spíše k negativním pocitům, což je dáno mou pesimistickou povahou. Škála pro výběr odpovědí byla pro mne dostačující.

32. Participant 65

samota

33. Participant 66

samozřejmě to ovlivnilo šťastné zamilování, fungující vztah a žádné výrazné problémy, ani v rámci studia, práce nebo v rodině

34. Participant 68

Tenhle dotazník je opravdu marný

35. Participant 69

Úplně nešťastně se snad necítím nikdy, ale jelikož si nepamatuji úplně každý okamžik svého štěstí/neštěstí, udala jsem 5%. Tento údaj se však netýká nešťastnosti jako takové, ale spíše pocitů před zkouškami a během nich, nebo zamítavého dopisu z VŠ apod. Jde spíše o aktuální a chvilkové události.

36. Participant 70

často mě deprimuje škola, ale obávám se že si za to můžu sama...moc si to připouštím...

37. Participant 71

Působí na mě depresivně stav v naší republice a nespokojenost se současnou dobou a jejím stylem života.

38. Participant 72

Je pro mne obtížné určit, jak šťastně se cítím, protože pokud to vezmu racionálně, nemám důvod cítit se nešťastně, ale velmi snadno sklouzávám k těm negativním pocitům a i relativně nevýznamný neúspěch nebo něco takového a lehce sklouzávám dolů a cítím se nešťastně, bezvýznamně, neschopně.

39. Participant 73

u mě se pocity odvíjí velmi silně od školy, takže záleží na tom, jestli je zkouškové, nebo stres z průběžných testů apod.

naopak velmi dobře se cítím pokud jsem doma, s přítelem, či sportuji

40. Participant 74

těžko se mi hodnotily ta procenta

41. Participant 75

Jsem moc ráda za život jaký mám :o)

42. Participant 77

Škála se mi používala velmi dobře, dobře ohraničené odpovědi/možnosti.

43. Participant 79

šťastnou ma v poslednom období robí nový vzťah, nešťastnou choroba, ktorou trpím

44. Participant 80

Mám problém vybrat variantu, jelikož to, jak se cítím, není pořád stejné. V době vyplňování dotazníku vyřím vše spíše hůř, nicméně snažím se jej vyplnit objektivně, se zohledněním toho, jak se cítím celkově.

45. Participant 81

někdy se cítím víc nešťastná, ale někdy si připadám velice šťastná, záleží na okolnostech...

46. Participant 82

Jediné, co mi v těchto chvílích dělá vrásky je to, že nemohu sehnat odpovídající práci, ve všech ostatních ohledech jsem šťastný člověk.

47. Participant 84

otázky byly položeny jasně a odpovídat na ně pomocí uvedených škál mi přišlo snadné

48. Participant 86

v procentech jsem uvedla největší část, že se cítím neutrálně a zároveň v předchozí otázce jsem uvedla mírně šťastný. Je to proto, že poslední období je pro mne docela stabilní, nemám žádné emoční výkyvy ani do negativních ani do pozitivních směrů. Ale zároveň si rozhodně nemůžu na nic stěžovat. Vše je teď pro mne ideální, jen škola ne. Ale upínám se k vidině lepšího oboru na magisterském studiu. Takže i to jde zvládnout.

49. Participant 90

momentálně se cítím spíše neutrálně, protože jsem na půl roku odloučená od svého přítele, ale když je vše v normálu, jsem na tom možná ještě lépe, než zde uvádím

50. Participant 91

otázka - Podmínky mého života..... to je dost individuální otázka , protože ne každý si uvědomuje, že má kde bydlet, co jíst, má své bližní, máme tekoucí nezávadnou vodu a pod....

51. Participant 92

popisoval jsem stav, který je pro mě běžný.

aktuální stav by byl o maličko "méně šťastný", ale max. o 1 odpověď. Mám toho aktuálně moc a nestíhám všechno, jak bych chtěl.

52. Participant 93

Nešťastná se cítím okolo narozením a Vánoc

Neutrálně když mám hodně práce

Šťastná jsem téměř pořád :D

53. Participant 94

Zdroj mé nešťastnosti vidím v nerozhodnosti a nedokázání se zaměřit a vybrat nejdůležitější cíl pro každý okamžik mého života. Občasné štěstí mi dodávají mí přátelé.

54. Participant 95

Někdy zažívám pocit absolutního neštěstí, kdy skutečně zapomenu, že mi někdy bylo dobře, ale stejně tak se to děje i naopak. Dostávám se do stavů, kdy si myslím, že smutek neexistuje a nedokážu pochopit, jak jsem ho někdy mohla pociťovat.

55. Participant 96

Těžko se mi rozhodovalo, do jaké míry sahá mé šťastné/nešťastné vnímání života.

56. Participant 97

Šťastná se cítím se svými přáteli, rodinou, při oblíbených činnostech, když se nenudím. Proto mám mnoho aktivit, kterým se věnuji - capoeira, plavání, knihy, divadlo, hudba, škola, pes. Nešťastná se cítím tehdy, když se mi nedaří tak, jak si představuji a když mám problémy já, popřípadě moji blízcí.

57. Participant 102

Vyplnění tohoto dotazníku mi nečinilo žádný problém.

58. Participant 103

až do tohoto místa se mi škála vyplňovala velice jednoduše a lehce. aktuálně jsem nešťastný pouze a jen z toho, že mě někdo nenechá pokračovat, dokud nevyplním kolonku, která je dopředu označena jako dobrovolná.

59. Participant 104

hledám práci, dlouhodobě a stále neúspěšně... to ovlivňuje můj život velmi výrazně... ale po dvou nebo třech letech už si člověk umí najít i příjemné věci...

60. Participant 116

Nabídka vyplnění tohoto dotazníku přišlo zrovna v období, kdy se podobnými, výše položenými otázkami, zabývám více než častěji.. Opravdu naprosto spokojená jsem byla v období střední školy, výsostně spokojená pak po úspěšném absolvování maturity. Nikdy jsem ale nebyla úplně rozhodnutá, na jaké VŠ dál pokračovat, pokračovat-li vůbec, a jaký směrem se vlastně dát. Nakonec jsem si vybrala Blízkovýchodní studia v Plzni, bohužel se ale čím dál tím častěji musím zabývat smyslem tohoto oboru pro mě (jelikož mě úplně nepohltí) a samozřejmě také budoucím uplatněním. Musím přiznat, že občas se v plánech své budoucnosti a ve smysluplnosti mého budoucího uplatnění trochu zmitám.. Tato otázka by ale byla na mnohem delší povídání, chtěla jsem jen nastínit pozadí mého výběru čísel k Vaším otázkám :) K čemuž ale nepochybně patří i to, že mám milující rodinu, úžasného přítele a skvělé přátele a zdraví, a to všechno samo o sobě není vůbec špatný výhled do budoucna :)

61. Participant 119

k těm nešťastným přispívá hlavně zdravotní stav, ke šťastným spokojené partnerství, sdílené chvíle s přáteli... často jsem někde mezi tím a je mineutralně, proto je tam největší procento

62. Participant 121

Domnívám se, že moje odpovědi byly do určité míry zkráceny obdobím, které právě prožívám. Blížící se konec studia a s tím spojené, ne dvakrát veselé, povinnosti, změna bydliště a s tím spojená odluka od přátel a původní rodiny a nejistota ohledně budoucnosti (profesní uplatnění). Na druhou stranu se považuji za člověka spíše optimistického, veselého, raduji se z každého sluníčkového dne a uklidňuji se, že výše uvedené "starosti" s sebou časem přinesou i dobré pocity a že toto (mírně skličující) období je jen dočasného rázu :o) Což mě také přivádí k zamyšlení se, že by se člověk měl radovat z toho, co má, co již dokázal a že se má ve skutečnosti ještě dobře.

63. Participant 123

S tím časovým rozvržením těžko říct... Hodně často jsem ve stresu, ale řekla bych, že moje ladění je převážně pozitivní - jen mě občas dostihnou oblasti, kde to tak dobře neklape. Takže ve výsledku ty nálady budou vyvážené, a hodně podmíněné situačně (někdy včetně počasí :o)).

64. Participant 127

Dříve jsem měl nálady jako na houpačce, než jsem si uvědomil, že musím vzít život do svých rukou a nic nenechat náhodě. Začal jsem číst hodně knížek o psychologii, úspěchu, pozitivním myšlení a začal vše aplikovat do svého života. Po nějaké době jsem viděl první výsledky, které mi jen potvrdily správnost cesty. Stále stojím na začátku, ale mám za sebou úspěchy ve všech oblastech života, které mne ženou dál.

65. Participant 128

pocit neštěstí je způsoben absencí sociálních vazeb mimo rodinu a pocitem bezcílnosti a neukotvenosti v životě (netuším co mám se svým životem dělat a díky nulovým sociálním schopnostem o tom ani nemám komu říct).

66. Participant 130

Škála mi clkem vyhovovala.

Ke smutným pocitům přispívá neschopnost zamilovat se a nespokojenost s mým vzhledem; ke šťastným přispívají různé malé úspěchy, tvůrčí práce, relaxace, hudba a příroda.

67. Participant 132

obecně u mě dost záleží na partnerovi můj pocit vnímání štěstí, když jsem zamilovaná cítím se šťastná když jsem s ním, ale trýzním se když s ním být nemůžu, když pak prokouknu negativní vlastnosti partnera, přez které se nadá přenést, dostavuje se pocit neštěstí ze ztráty osoby kterou miluju a pocit rozporu rozumu a citu, pak až se dostavuje pocit vyrovnání a stabilnějšího štěstí, i když zdaleka ne tak euforického, tak se pomalu začnu rozhlížet po další silné dávce emocí... je to jak na houpačce

68. Participant 133

V mém životě je jeden velký černý mrak, a to je škola, na kterou myslím neustále, většina mých častých chmurných myšlenek je spjatá právě s ní. Tíží mě vyhlídka budoucnosti, strachuju se ze skládání zkoušek (těch drobných i té závěrečné) a v poslední době je mi smutno i z budoucnosti všeobecně → co mě čeká po škole (asi to nebude má vysněná práce, zatvrdnu někde jako uklízečka, pokladní nebo nějaká jiná neatraktivní pracovní síla), co mě čeká v důchodu (jestli se s našimi reformami vůbec nějakého dožiju), nerovnost mezi bílými a romy (viz mlácení bílých ve Varnsdorfu), korupce, zpoplatňování úplně všeho, odebírání všemožných příspěvků, diskriminace žen při přijímacích řízeních, ale také co se mezd a platů týče, (ne)fungování našeho státu..

69. Participant 141

škála v bodě 17 mi přijde hodně podrobná, mezi 3 nej nevidím žádný rozdíl

70. Participant 143

Mám rodinu, přitele, kamarády. Netrpím řekla bych v žádném ohledu, přesto se šťastná po většinu času necítím. Často bezdůvodně. Nerozumím lidem.

71. Participant 154

Snad téměř nikdy se necítím 'nešťastně', možná ve stresu (škola, povinnosti), bojím se některých věcí, ale celkově jsem myslím velmi šťastná:).

72. Participant 155

- aktuálně prožívám spokojený vztah s přítelem

- na druhou stranu se věnuji bakalářské práci, kterou jsem se ale rozhodla včera prodlužovat na odevzdání až v červnu

73. Participant 162

obtížné odpovědět, neboť beru ohled na aktuální stav, který není mým obvyklým.

Příloha č. 3

1. Participant 13

i live the life at the fullest.

my life experiences say that being worried and living unhappy would give you nothing and will also diminish your image in society.

my quote "give a smile to everyone as it costs us nothing to give a smile"

2. Participant 14

it was easy to choose options and recently i am facing economical problems in my family

3. Participant 15

Here I will have a good future after my studies, because I am at good college, so I am cheerful. But I get sometimes unhappy during results and exams. I am happy with my social life.

4. Participant 16

I am doing good at sports which is making me happy.....and recently there are no incidents of sadness.....:)

5. Participant 17

It was not easy to choose the right answer because time to time emotions changes and day to day emotions are not the same . Sometimes day goes on and on we will feel happy but suddenly something bad happens and we will have next days in hell. Scale should be made more clear related to time and after what events it is taken into consideration .

6. Participant 18

I am not so happy with my life. Most of the time its neutral.I do and don't do most of the things to keep my parents happy.I wish I could rewrite a few chapters of my life like I should have given cricket trials when I was kid,I should have been more confident to speak and question during school days , I should have thought twice before choosing engineering, etc.

7. Participant 19

It was very difficult to choose the right answer as my life is kind of a roller coaster. Sometimes there are some very happy incidents and sometimes sad. But most times its neutral.

Scale was not good enough as the time was not clearly mentioned. Whether it means how I am feeling right now or how I feel in general or whether it is talking about my past cannot be said clearly. *Maybe different occasions have to be mentioned like how do you feel when others feel good or something like that...*

8. Participant 20

I AM HAPPY WITH MY LIFE BECAUSE MY PARENTS AND BROTHER IS HAPPY.

ACTUALLY I FEEL HAPPY WHEN I SEE PEOPLE AROUND ME HAPPY.

I CAN SAY I AM SELFISH BECAUSE I ALWAYS DEMAND ONE THING FROM GOD,TO KEEP ME HAPPY(BY ACTUALLY KEEPING OTHERS HAPPY)

I GET BAD FEELINGS ALSO SOMETIMES WHERE MY MORAL GOES DOWN,BUT I HAVE TO PASS THROUGH IT AND LEARN TO OVERCOME THAT.

IN SHORT REMAIN HAPPY,KEEP EVERYONE HAPPY AND ENJOY THE LIFE TO THE FULLEST...:) :) :)

9. Participant 24

yes it was easy for me to choose the right answers .

10. Participant 26

well, mostly the semester results make me unhappy

11. Participant 28

Firstly I don't know who is my ideal. I considered someone as my ideal but nobody is perfect ,then I decided to pick up only good things from their lives.

Question were quite easy because I gave you just a rough idea as said.

I feel more comfortable with intellectual people and they are my friends. In past days I got some unexpected achievements, they also makes me happy.

12. Participant 30

I am kind of person who wants to pursue high goals is life still remaining happy and satisfied in the present. People may differ on this that unless u are very agitated about something you cannot act efficiently, still this is how I feel and I am pretty "happy" about it

13. Participant 31

i am usually cheerful and satisfied but always thinking that i can do better with my life

14. Participant 32

Well, a girl said 'no' to me a few days ago which hugely influenced my choices here. Other wise I am pretty much a happy and carefree person.

15. Participant 33

most of time i feel happy as i wrote in above paragraph but something (it's usual) i get unhappy.i remember i was extremely happy when i got to know i get admission in IIT.

16. Participant 35

can you pls edit to 18th

cause how could i make estimate of happy / unhappy /neutral

17. Participant 38

i used to be very normal every time.but conditions make me sad and i really concerned about it which deeply dipressed me.sometime i thought, there is nothing left.but life does not stop,so automaticaly i forgot all thing n feel so ecxited but again if i hit all the buried sadness comes with full boost thats why i gnore things n pretend to be normal.

18. Participant 39

while answering above question it was tough sectioning the 100 into parts.....though i have done it finaly..most of the time i m not unhappy

19. Participant 41

I usually feel neutral.I know the importance of a good friends as I lack one.I have lots of friends but none whom I can say my best friend.I study in IIT Delhi, from where every Indian students aspire to have their graduate,still I feel I am not where I should be.Actually I wanted to be an Air Force pilot,that was my dream but my mother did not wanted me to select that as she thinks its dangerous.Its not that I have no interest in science.I think I am very curious to know how things work and how it can be made to work in more efficient and simpler way. I love science,still I feel something missing.I feel my without any goal in life.I am still searching for thethat would make me feel complete and give me a goal in life.

20. Participant 42

I am actually happy because of the reason that I live...we all life.....

many a times I feel lucky abt my life.....

21. Participant 43

I usually remain happy when I have company. I'm neutral when I'm alone and busy doing some work. I feel unhappy when I'm disappointed

22. Participant 45

It was easy to choose my answer. The things that made me happy are that the people around me do care me and particularly my sister.The girl who is loving me from 4 years is still loving me although i gave no response.The sad moment is that last month i gave 20000 rupees to my friend and he said that he would return in a week.But he didn't keep his word and so i have to face some problems with my conscience for the past few days and i am not as cheerful as i am before this incident.But i am slowly recovering from it.

23. Participant 48

happy event was when i got selected in iit.... till now i haven't got any such event which will make me so much unhappy that i remember that

24. Participant 51

UNHAPPY EVENTS:(1)boring lectures of cel251 course(2)tensed due to unpaid status of mess fee (3)could not get the method of solving a particular problem even after spending many precious hours and many trials(4)wasted a lot of time on same problem whole day and could not utilize this weekend(5)felt irritated due to frequent use of my cell balance by my roommate(6)tensed due to oversleeping.CONCLUSION: I was unhappy mostly when I wasted my time and whenever I was tensed due to academic problems ,some bank stuff and bcoz of some peers.

HAPPY:(1)did not stop going to playground even on weekends even though many students did not go.(2)did better in few subjects and prepared well for exams(3)today felt happy after paying mess fee and that too without late fine.(4)happy due to pleasant rainy season and even more when I exposed myself to the heavy rain cycling in campus(5)did not waste time on weekend having movies etc.(6)felt happy when I did many of my works by myself earlier for them I was dependent on others.(7)I feel happy after leaving habit of visiting home every weekend saving money and time(8)Really felt happy after getting my cycle repaired after 4 months & too in just Rs.10 again saved time and money (9)felt happy on having good interaction with many of them from whom I used not to talk(10)felt happy on doing and getting all what I had decided (11)it's one month over of 3rd sem and I had not left a single day of this without writing my daily targets and 10 long term goals.CONCLUSION:Most of the time I felt happy when I did what I want to do, saved my time ,saved money and had better relationship with my friends

As a whole at present my life is moving around saving money,utilizing time,peer's relationship and goal setting

25. Participant 53

ya it was pretty easy for me to choose the right answer. the scale too is balanced. my feelings are mostly based on time period before college and my life in college. i used to be more happier in my pre-college life. now there is a lot of pressure on you to perform well.

26. Participant 56

it is like i have got what ever i have asked from god. so i feel pretty lucky of myself and happy. i really feel good and happy spending time with my friends on drinks and going out. and yes for most of the things happening around me i really don't care about them if they start bothering me more than i want so, that may be a reason that i am happy.

while i am alone.....like going out alone, studying, and doing some academic work i feel neutral.

and about unhappy....hah.....aaaa.....i think when i remember my family and friends from older college and not able to spend time with them.....or some times when my teacher criticizes me....for not doing work on time.

and really feel bad.....if this work is not complete due to my hang over last night.....hmmm...

27. Participant 57

*Every day before going to bed I use to type a note in my mobile what should I do for the next day.....most of the time I won't be doing as it was planned...but it gives me good feeling to just run behind my plans even though I can't be able to complete it.

* As I mentioned about planning for next day...the first thing in my plan will always be to get up early morning and exercise....on only completing this part of my plan I feel the confidence to do things for rest of the day.If I haven't started my day with exercise I will regret myself for the whole day.

28. Participant 58

i am almost satisfied with my life but i want to change some things in my life that could make my life more than perfect.

29. Participant 65

I feel happy because I achieve all my targets which I fixed and I also feel happy when I help others.

I feel unhappy when I remember memories of an accident and my whole life changed after that accident. i also feel unhappy when I see the wrong things happen to me or others.

I feel neutral when I didn't decide the right way for situation where someone gets a benefit and the other one not.

30. Participant 68

the recognition of these feelings as an hormonal influenceguides me not to keep these feelings...

31. Participant 70

i am little nervous person. as i was fail to achieve my first love. my family fianencial conditions are not so good. i am a artist not an engineer.

32. Participant 71

i generally feel neutral, it was easy for me to choose the right answers because things are clear inside my head.

33. Participant 74

when i got good marks in 2 semester i felt happy and when i got less marks in 4 semester i felt unhappy.

34. Participant 76

Whatever happens in my life I say to myself "All is well".So that will be good for me even sad situation also.I am always thinking there should be some meaning in my life that's why i am getting problem. I have to accept/face that with happy thoughts.Recently i read the book called "The secret". after that i feels always good :)

35. Participant 77

SCALE CHOSEN IS VERY GOOD . IT WAS VERY EASY TO CHOOSE THE RIGHT ANSWER.

I WAS VERY HAPPY 2 YEAR BEFORE WHEN I GOT SELECTED IN IIT....BUT NOW I AM WORRIED ABOUT MY CARRIER MOST OF THE TIME THOUGH I KNOW WHAT I WANT TO BECOME BUT STILL THERE IN SOMETHING IN MY HEART THAT IF I FINALLY REACH TO MY GOAL I WILL THEN VERY HAPPY

36. Participant 78

There are many instances where I can do things excellently, but not able to do so and not able to put my 100% in it due to lack of confidence as well as due to hesitation.

Sometimes, people don't consider me as an opponent, and that hurts a bit.

37. Participant 79

I feel happy when I do things I love like playing tennis,making and designing in clay and travelling and the important people in my life understand and support me emotionally.

38. Participant 80

I think since I'm a Cancerian I'm bound to a lot of mood swings and I've observed it to be true, even though I'm a guy.

But having said that I also have a premonition of situations and feelings attached to them. For me first impressions leave a lasting effect on the feelings toward a certain thing or person.

39. Participant 81

it depends of events and situation,

40. Participant 83

I always try to be happy no matter what the circumdtances are. But it's not always possible.

41. Participant 86

they r under my control

42. Participant 87

It was easy to answer the questions

The most happy day was - when i got into iit delhi and doing what i wanted to do and seeing parents happy.

43. Participant 89

i am a happy go lucky girl. There are situations and circumstances that do bother me and upsets me but i believe, whatever happens it happens for good and this makes me feel good about everything.

44. Participant 90

I am a girl who is happy in every situation. sometimes i do feel unhappy but it last for a short time only. i think every thing is planned by god whether good or bad i should face it. i believe every cloud has a silver lining.

45. Participant 91

the options provided were pretty good to express my happiness. but dis cannot be true for all the time...feelings cannot be always measureable.

46. Participant 92

I am happy b'cause I am in IIT Delhi

47. Participant 94

scale is good to express emotions..
liked it..

48. Participant 96

yes . it was pretty much easy to answer the questains. . i feel happy. . i try to make my heart satisfied most of the time .

49. Participant 98

i am mostly neutral. i like to be cool in any situations , no matter how worst the situation may be.

50. Participant 99

keep your smile on your face always.. :)

51. Participant 100

I try to be happy always as i had saw a movie named The Secret. In that it was told that if we try to be happy always then we will see happiness all around and if we see happiness everywhere it is obivios that we will feel happy. It was also told in that if we desire for anything and we think of that thing all the time then we attract that thing and through this we get that thing. Therefore, I always try to be happy.

52. Participant 101

i will be happy when i complete my study & when i do job.

53. Participant 102

I am happy go lucky person because I am happy every time.SO its really difficult to differentiate in terms of percentage.

54. Participant 106

I feel very happy while talking with my parents and friends , playing any sports and solving new problems related to studies,listening to music
Sometimes i feel unhappy while not able to finish the task in given time,or by thinking on past failures.
Most of the time i try to remain neutral for concentrating on things which are important for my future life.

55. Participant 112

I FEEL MY LIFE IS PRETTY SMOOTH SAILING FOR WHICH I USUALLY FEEL HAPPY. BUT I HAVE FREQUENT MOOD SWINGS WHICH UPSETS ME OFTEN.

56. Participant 114

I FIND MY LIFE TO BE NEARLY PERFECT AND I GET WHAT I DESIRE WHICH MAKES ME HAPPY. BUT I GET BOGGED DOWN FREQUENTLY WHICH RESULTS IN ME BEING UNHAPPY.

57. Participant 115

Well i normally try to be happy, not considering and load or concerns.

But other time i try to be neutralI get unhappy on certain occaisions whenever their is more drastic negative news concerning me.

It didn't took much time for me to express my feeling in measurable terms because i always make the

same practice so, i don't need time to think to much on that. I only feel sad when someone hurt my feeling, integrity and self respect. Well i don't have such sad events to feel unhappy about it....other than i don't score good.

I supposed to be very sensuous and emotional person but i'm trying to get out of it. Now i'm trying to put insulator so that these emotions and sensitiveness don't affect me.

58. Participant 117

I AM PRETTY CONTENTED WITH THE WAY MY LIFE IS GOING. BUT I HAVE MY OWN SHARE OF EMOTIONAL CYCLES.

59. Participant 118

MY LIFE TREATS ME PRETTY WELL WHICH HELPS ME TO KEEP HAPPY. I GET BOGGED DOWN OFTEN.

60. Participant 119

overall it was good. Scale used was good.

61. Participant 120

I had to think a bit on the topic, and the percentage holds according to how i feel generally.

62. Participant 121

I did not have difficulty in choosing the above scales....

64. Participant 123

I feel haapy on my birthdays every year as i get so many known and unknown wishes. I feel unhappy on remembering those moments which upturned my life.

65. Participant 124

it was nt at all difficult to choose the rite answer.....wel earlier i was nt much happy wid ma lyf bt now i realise its value

66. Participant 125

I have been an achiever in most parts of my life. So i am happy for this. i have enjoyed most part of my life without any big trouble. have got a good family and siblings. my life in a sense has the correct proportion of all ingredients. apart from this i feel very happy that GOD has given me perfectly working mind and body and i m not an object for pity, n that's very important thing.

just some things i am unable to deal with are the growing age of parents(both are 60+) and their illness and me being unable to spend valuable time with them when they need me, an affair in which i have failed and i know that nothing can be done to improve things, and a health problem with which i am dealing for last 7 years.

rest everything is fine. good friends, good family, and good thoughts...and i am waiting for the time when i can do something for my family and my society...

67. Participant 126

i was not selected in campus selection in graduation so it was sad moment.

time spent with family member after graduation

selection in M.B.A

68. Participant 130

yes it is hard to tell the fellings of happiness or unhappiness in quantities.. i made my parents and myself proud and happy when my 10th result was out.. after that no such event has occurred in which i have made them proud and its my dream to make them feel happy, satisfied and proud because of me..

69. Participant 132

It wasnt that easy to choose an answer because my life was a great combination of happy and sad moments. The severity of both cant be measured by just recollecting the moments. There were some very extremely happy moments and some extremely sad moments in my life. But now when in good mood, i think of the brighter side of the bad moments and they dont seem that bad. I feel that hte attitude decides the severity of the moment.

70. Participant 134

life is like a roller coaster ride. Sometime we have good days and some times bad ones but past few days were not good for me due to my personal reasons. Also we should never forget the comfortable life given by the GOD and our parents.

71. Participant 135

My grandma fell severely ill and it surely effects my happiness level. I'm worried about her therefore percentage of happiness is less. Also, my parents used to fought over small things which makes me unhappy.

72. Participant 136

Yes, it was easy to choose right answer.

73. Participant 137

it was quite easy to choose the right answer. i want to be happy always..and i try to live my life happily. i try to forget the sorrows. if some problm has occured then instead of getting panic or simply getting worried i try to find solutions for my problems. one thing that has strongly effected my life is my elder brothers death. i was really very much effected by this and not able to find any solution to this. i loved him very much.

74. Participant 140

The questions asked above were quite well *and i didn't feel any difficulty when answering the questions...*

75. Participant 141

It was easy to fill up and chose the right answer for my self.

76. Participant 142

in the present scenario i feel myself to be very depressed one, because of constant failures in job interviews, n m really worried bout my future...took admsn in mtech through gate,, even though m not fully satisfied ...may be ma dreams are higher than calibre..but still i plan my every day to achieve the same :)

77. Participant 143

I am happy in my life, because i keep faith in myself and have open heart for everyone, i believe in giving rather than taking, there are some moments where i feel unusual, but most of the time i keep myself happy, and try forget the past tragedies happened.

78. Participant 144

It was totally easy for me to choose the right answer as most of the time I feel neutral, always in a good mood.

79. Participant 147

Most of time i am felling happy. But when something wrong happens i feel sad for this.

80. Participant 148

happiness is a subjective matter, its really difficult to rate it on any scale but *overall the scale use in this questionnaire is good. i didn't feel very easy while selecting the option but i believe all answer given by my side is pretty natural and real.* yes, for last 5 months i am facing quite hard time, i am facing problem related to my social group.

81. Participant 149

I feel sometime unhappy that i didnt get in my life what i want.

82. Participant 150

it was easy to choose the right answer because i am going through a very bad phase of my life.. its very difficult to live here in campus and in hostel..i often feel homesickness and i am most of the time depressed. sometimes i feel like running away..

83. Participant 151

no, i didn't kind find any difficulty in answering the questions

84. Participant 152

The comment for above answer is that in my life, the moment of happiness comes rarerly on any particular occasion like when i got any important thing or when i pass exam with marks higher than my expectation or very impotant moment is when i do any job which increase the name and fame of my parents. Sometimes i also be unhappy when certain unusual events occur in my life. In my past i was very much happy when i got very good marks in my graduation and also get admission for MCA course. ya, it was normal for me to give the answer.

85. Participant 153

well just a little stubborn person..... i want what i want..... I wish to live simple life and to have simple frnds nice hearted

86. Participant 154

it was quite easy to answer your questions.

87. Participant 155

It was not very easy to choose but it was easy almost.

yes my feelings have been influenced strongly in last 6-8 months. before that i used to live very happily but now i am not so happy. I had some bad experiences in my life. sorry I don't want to discuss them. I want to forget every bad moment and take a new start. I often feel that I am not enjoying life. sometimes I want to run away to a far far place and start a new life but the next moment I concentrate my mind towards study. My behave has changed even after I am trying my best to be as before but I don't know what is happening with me.

88. Participant 156

The above percentages vary according to situations, not certain always but mostly true.

89. Participant 159

i am happy with whatever i have but still there are smthings that wish to have and also the pressure of studies and getting good job makes me unhappy.i dont have confidence on myself.i have very very good parents.good faimly members friends and my social networks are also good.but always it happens that whenever am in need of something i dont get it at that time i get it later and this irritates me so much.i wish that in future to have 6 figured salary and to marry a person with pure heart and then i will be the most happiest person in this world.and i wil strongly agree that i am satisfied with my life.

90. Participant 160

*Yes it was easy for me to choose the right answer.*I am either neutral,or i stay happy the whole day.But there are times when i feel lonely,and sad.Its the time when i become conscious about the fake and selfish people around me.Thats the time when i feel lonely and depressed.I miss my family specially my mother a lot.

91. Participant 161

hmmm.....whatever i wrote was real that came from inside..when we face the truth it seems difficult.....*it was not easy to choose the answers...*but now i feel light and feel good to speak about it.

92. Participant 162

Answering each and every question was not easy. Emotions cannot be expressed in the sense of level.

Situation of life does not only depend on ourself.. Our situation is strongly influenced by the environment where we are staying.. And also by the family issues..

Rest is ok.

93. Participant 166

sad moment of my life-After giving my 10th board mathematics paper,i was so happy that i m gonna got good marks.

I was expecting atleast 95% marks in my maths paper but i got only 49%!!!

it was shocking like hell...i did'nt know what to say.....i took abt 1 year for getting out of it..

94. Participant 168

i am happy.....and all is good....

95. Participant 171

I am happy with the way my life is going

96. Participant 173

In last few months, I am trying to take admission in a good college for the course M.Tech. But, in vain. Then after lots of trying, I get admission at BIT and that day is my happiest day in this year.

97. Participant 174

yeah it was a great experience doing the survey and found the right answers.

98. Participant 176

i do not have any problem in my life to show my emotions whenever bad situations come in my life ,i face them with more positive attitude.challenges makes me more stronger.....

99. Participant 177

well i enjoy every bit of my life. because god has given us a single life in which i have to explore a lot of things. but everything is achievable after strong hard work. i do repent sometimes about my past mistakes. but i am trying harder to resolve those now. so i try to continue my life's journey without being very happy or being sad...

100. Participant 178

it was very easy for me to choose the right answer

101. Participant 179

actually...right now i am very much dependent on my family....sooo my aim is to get success in my life in many prospects...which i hvnt got yet soo juzz trying to win over my situation.

102. Participant 181

it was not easy to choose the right answer becoz sometimes i feel so cheerfulll sometimes i feel something is missing life is so boring.....i dnt knw why it is so but it happens with me

103. Participant 183

It wasn't difficult for me to choose the right answer. Happiness is a relative state of mind. I believe its not important to be always happy, but to be content with whatever you have. Speaking in rational terms, life is all about change. There comes a time in your life when you need to let go old things, its hard but you can't sit through & keep trying old things are not forgotten but kept aside to welcome the new. I lost my Ma, two years back, and life has changed so much after her loss. I miss being taken care of, scolded, opening up & discussing or critising. But then I think about people who are in worst case than me unknown people in this world who are diseased, without family so much more. I know i lost a part of me, but I've grown from this grief. A void remains but the fact that i've to live upto her strives me to cherish life the way it is. I thank god for all that I have today. Accepting life the way it comes along is the essence of living life.

104. Participant 188

My attachment to things are very minimal. I find it difficult to get sad if someone tries to hurt me, or feel happy if something good happens. I realize that most things are temporary and I take things as they come. Since happiness and unhappiness run in a circle where unhappiness is more prevalent because it is the innate nature of human beings to want despair in the search of happiness, I feel more comfortable in being neutral about any matter. I don't express myself much to people. I just write a blog where I express my deepest thoughts; as writing is one-sided. I know of my temporary existence on earth, and hence I want to be positive most of the times. What makes me happy is football and when Manchester United wins matches. What makes me unhappy is when I make people unhappy because of anything I do. Whether in relationships or friendship.

105. Participant 200

it was easy for me to chose

106. Participant 202

The scale for the last question was not convenient *as happiness is so very subjective, it becomes difficult to quantify it.*

Last year I broke up with my Boy-friend which almost broke me up, but as time heals every wound, slowly I am getting over it.

107. Participant 218

Some times feeling is not able to be expressed or understood.

Příloha č.4

1. Participant 3

For questions 12-16 I strongly agreed with the statements because of the general nature of the questions and in general I have been successful in my studies and have enough money to live etc..

for question 17 pretty happy seemed to be the best option to describe average happiness.

Question 18 was more difficult because after breaking down happiness into categories in the previous question this required lumping them all together again. I would say that it would be unrealistic to say I was unhappy less than 10% but that this 10% would be only mildly unhappy and no more severe than this..

2. Participant 4

Most of the time i feel i have no need to complain and am in good spirits, although i cannot say i am completely happy all of the time. For this reason i put neutral as 40%. In the past few weeks i have experienced relationship difficulties which mostly contribute to any unhappiness i'm feeling.

3. Participant 10

easy to complete. good scales.

4. Participant 62

I found it very easy to list the percentages above. I very rarely feel unhappy, most of the time i feel neutral or happy, depending on the time of day. When I am at uni I am often neutral (i spend up to 40 hrs a week there), but in the evenings and at the gym or other social activities I feel happy (these activities occur mostly in the evenings and the weekend). When I visit my family in the south island I am nearly always happy (90%), and on fridays i purposely take the afternoon off from university to feel happy. In reality my happiness depends entirely on where i am. Additionally i am on antidepressants (have been for about 7 months now) as a result from the stress of the last two years of university, they really eliminate the unhappy feelings and seem to turn them neutral.

5. Participant 110

I feel like feeling neutral is also part of a really good life - I'm ok with feeling neutral a lot of the time. One doesn't have to be "extremely happy" to be happy.

6. Participant 171

Sometimes I can feel a bit stressed about grades I receive, but overall I am content.

7. Participant 194

It was hard to answer as I don't tend to record how I am feeling so it is difficult to guess the percentages. I have already forgotten how I was feeling yesterday

8. Participant 196

I found it kind of difficult to split my happiness into percentage amounts. Most of the time I am a very happy person. I enjoy doing a lot of things like being active and spending time with friends and family and these things make me happy. What makes me sad or emotional is when my relationship is taking over and I become insecure that i am not making my partner as happy as he could be. I live with my partner and that can be quite a strain sometimes when I take things too seriously and get emotionally overwhelmed. however most of the time my partner and I enjoy each other and make each other very happy.

9. Participant 200

I have depression and it has been quite bad lately. I feel like this is a medical issue and is less of an environmental thing.

10. Participant 204

most of the time i am happy - working on hobbies, at university etc. Often neutral when working alone or thinking about possible research for uni. unhappy when i have had an arguement or a negative event at home or if i get a bad mark etc.

11. Participant 207

Difficult to distinguish between happy and neutral.

12. Participant 208

It was easy to choose the right answer. I am generally happy - enjoying my study and activities I do outside of university.

13. Participant 210

It was quite easy to choose the answers. I generally feel happy in my day to day life, but I work quite a stressful job where the well being of the people I look after is partly my responsibility - so when things are not going well there, I can feel unhappy, and if things are stressful, then I sometimes feel neutral.

14. Participant 217

It's pretty hard to guess the right percentages... my mood can be up and down over the course of an hour

15. Participant 224

happy most of the time, when unhappy usually related to stress from university work, or mistiming my medication (prozac). neutral is other times (down time etc when i should be studying, but not)

16. Participant 226

it was quite difficult to choose the right answer, mostly because i think i'm usually somewhere in between neutral/unhappy.

17. Participant 228

It was difficult for me to choose the correct answer

What has made me happy:

-getting a job

-my partner

What has made me sad

-Friends

-Family that is sick

18. Participant 232

It is hard to estimate on average, i am generally a happy person and try to view things positively and not get down because of things. However unexpected events happen and change my mood or i get stressed out and unhappy if i am behind my uni work load during the busy weeks of the semester, if everything is due around the same time.

19. Participant 233

It was pretty easy to choose the answer I felt was right.

I feel happy with my life at the moment and it is close to this moments ideal, but I answered the questions regarding the present.

So at the moment my life may not be the ideal I wish it to be in 10 years, but for the moment in 2012 as a 20 year old I feel it is pretty close to my ideal 20 year old studying student life.

20. Participant 236

I am currently in a state of low-mood, due to stress and general lack of self-confidence. A lot of this is to do with my last semester of University and feeling the pressure of working and completing my degree. I am sure that I will be fine once I have finished my course.

21. Participant 238

I have Chronic Pain Syndrome, so a lot of my life has been disrupted by this. However, since I have had chronic pain for 7 years now, I am adapting to it and trying to live my life to the fullest. I am mostly happy and enjoying life with uni, hobbies, work, family, friends and my boyfriend of 2 and a half years. Sometimes I do still get down about being in pain all the time and not being able to do certain things in life, and when I'm in a lot of pain, I can either feel unhappy or just neutral towards everything. I believe I am making the most of my life and feel I am mostly happy though.

22. Participant 244

A lot has been happening lately but I find I am content most of the time. Most people spend too much time worrying about things they cannot change, rather than accepting change appreciating the good things.

23. Participant 246

I found it difficult to choose the percentage of time that I feel a particular way, because it varies depending on what I'm going through at the time, or on random events that may occur during a given day. One might be incredibly happy one day and depressed the next, depending on random life events that occur. So my answer to that question was largely a guess.

24. Participant 249

I am mostly neutral but I am more happy than I am sad.

25. Participant 250

Since entering University:

The greatest moments of happiness usually occur when with friends or family, doing things unrelated to university.

I'm generally in a mildly happy mood, like a tranquil calm. However, fits of unhappiness do occur, almost always around assignment deadlines and exams. Unfortunately these tend to also occur at the same as hormonal mood swings, which combined with stress cause heavy depression lasting days.

Not all of university is bad of course, and there isn't any external pressure to perform well, but I procrastinate, so deadlines are always stressful.

I've always sort of suffered from depression, but with university came more time spend with friends outside of school, and along with being more mature, those social situations became more enjoyable (happier socialising with others, probably due to more confidence).

It's strange to place my moods into three categories and then average them, I don't know how accurately my answer for #18. reflects the actual times in that mood.

26. Participant 251

It was pretty easy to choose my responses. Objectively I know that I have a brilliant life and I'm part of a small percentage of the global population that receives everything I need to have a happy, fulfilling, safe, and healthy life. However, that's really all I know. I often feel very negative about myself, I'm a pessimistic person by nature. I often dwell on my past mistakes, regardless of magnitude. I could ruminate on a single small transgression for a week. Despite this, I'm not someone who is aiming towards perfection (though often feel pressured to be perfect) and often find myself wondering why I'm unable to be motivated to do even the smallest of productive things. I perhaps feel like I'm undeserving of effort.

27. Participant 252

It wasn't easy to decide percentages. I found that most of the time I'm not really aware if I am 'happy' or 'unhappy', unless I am at extremes of either, which isn't that common. Although I don't necessarily feel this means I am 'neutral' the majority of the time (although I certainly have neutral moments). I feel I am content/happy, most of the time, neutral the rest of the time and very rarely unhappy.

28. Participant 256

During the semester I feel mostly neutral and more frequently unhappy due to the stresses of uni work and schedule, as well as stresses of what to do next year after my Bachelors degree. What keeps me happy is my family and friend

29. Participant 257

Have been diagnosed with depression about 4 months ago.

Not very good with connecting with people.

30. Participant 258

Hard to decide how much I am happy/sad, feeling sad currently makes it feel like I am unhappy more than I actually am. Happiness is hard to subjectively quantify

31. Participant 259

It was hard to choose what percentage for each emotion as I tend to be up and down a lot in how happy I am. I therefore basically picked those values based on how I've been feeling today.

In terms of how happy I am it may be due to the fact that I have nearly finished university for the year. I have a fairly high percentage for how unhappy I am as I had a friend pass away about a month ago which is still affecting me heavily.

32. Participant 261

I am generally pretty happy, but I am really busy and quite stressed at the moment so I'm not happy as much as usual. I think once things get back to their normal routines I'll be happier more of the time.

33. Participant 263

It was easy for me to choose the %. I feel happy with what I do, If I dont then I change it to make me happy.

34. Participant 264

It's quite difficult to even estimate the level of happiness during anytime. There are some parts of my life that I consider myself as 'happy' but even though, the broad idea of 'happiness' is difficult to answer because everyone has a different idea or perception of happiness. Overall, I feel that my emotions fluctuate depending on current situations so I believe I'm quite neutral. Asking how happy a person is, is quite vague. It should specify or ask what certain parts of life a person is happy/unhappy with.

35. Participant 265

These estimates are biased by having a number of people in my life become increasingly sick, I usually experience quite a happy life. Lately I have had a lot of neutral feelings resulting from stress leading up to exams etc...

36. Participant 266

most of life is neutral because nothing really exciting happens. I am unhappy a lot because i worry about the future and how think that life is very easy for a lot of people and mine will not be.

37. Participant 267

Quite happy in current relationship- has been two years now

38. Participant 268

It was not easy to choose an answer above; I think that the state of mind you are in at any one time affects your perception of your overall emotional state. For example, if I am feeling low at the moment, that may make me exaggerate the overall frequency with which I feel low.

39. Participant 270

This is according to before I met my current boyfriend since he makes me extremely happy and is a great support in everything and companion. I feel unhappy perhaps disproportionately a lot because I am easily disappointed with myself and reactions since I am quite easily affected and often stressed from uni. I would perhaps make the questions different talking about your percentages at this moment in time and your general feeling in your lifetime or last year since it is difficult to generalize and average it all.

40. Participant 271

I have had both my parents pass away and have struggled with depression for a while, so that is obviously linked to why I feel sad, though most of the time it comes from a sense of alienation from other people, I tend to feel like I'm different or abnormal in some ways.

That's not to say I'm always sad though, I love being with my family and am the happiest when with them or my friends, this is because I know them. I tend to get very stressed out in big groups

41. Participant 275

It was easy to choose my answer as I am usually a very happy person but there are a few things that can get me down from time to time. I have had a very positive upbringing and I feel that this has helped to contribute to my positivity.

42. Participant 283

It was hard to tell. I have major depression and am on medication for it so how my days go depends on whether I remember to take my medication and how my stress levels are.

43. Participant 284

Getting over a break up from a serious, committed relationship.

But have high hopes as I am Christian. Joy is a better word than happy for me at times. In sadness, you can still experience joy.

44. Participant 285

I've been sick quite a lot recently, which has affected my mood. I'm also often tired, which will reduce me to a state of bland apathy. Neither good nor bad. When I'm with people I'm generally very happy and cheerful. Sometimes I'm happy when I'm alone, although when I'm alone, I'm mostly introspective, in which case I'm fairly neutral. But even when I'm neutral, I usually feel content. And I also often day dream, which affects my emotions depending on what happens in the day dreams.

All in all, I think emotions are very difficult to pin down at any one time unless they're extreme, and percentages don't do justice to the general ratio, as emotions never really stop changing. And emotions are simply emotions. They are temperaments. A better way to phrase the question is to ask how much of the time someone feels CONTENT. One doesn't have to feel particularly happy to feel content and understand that they have a good life. Often these things are observed in neutral/objective moods. Being happy most of the time is simply unnatural.

Therefore, when answering the above questions, I considered the sentiment of being content as well as the emotion of happiness.

45. Participant 289

I'm usually very happy. I have a loving and supportive partner, a wonderful family and an excellent group of friends. I enjoy my Uni work and I'm always successful because I put so much effort in. The only time I'm neutral is when I'm bored on the bus or driving in traffic. I am veery occasionally unhappy, when I'm having a bad day.

46. Participant 290

My happiness is largely dependent on where I am at the time. I am nearly always happy at university, or when I am out. But often I can be neutral, or unhappy when I am at home. I find being at home very stressful. Currently recovering from an eating disorder, so when I am at home I am constantly watched and it frustrates me and makes me unhappy. But as I spend most of my time away from home, I generally feel happy.

47. Participant 291

Is it sort of hard to estimate the percentages, but I do think that I am often unhappy. I have depression.

48. Participant 294

my mood goes up and down a lot, think i consume too much sugar...

49. Participant 295

It is hard to put your feelings into categories, especially into such broad percentages as at any one time you can feel a mixture of happiness and unhappiness, which is highly influenced by the external variables around you.

I also think that within those states there are many more degrees of happiness or unhappiness to consider, which are also hard to define and measure.

Similarly, at this stage I am happy with some aspects of my life but very unhappy with others so it is hard to chose just one state.

50. Participant 297

It was quite easy to decide the right answer to the above question. Under unhappy, most of the 40% would be anxiety related unhappiness. Recently, I found out my boyfriend is moving to Canada for a year which has made me very unhappy

51. Participant 298

Studying is very stressful, there is a lot of pressure to do well so that I can get a good job and pay off my student loan. My family is not as well-off as a lot of my peers, and I feel like they have more fun/enjoyable/less stressful lives than me. I'm also constantly worrying about my weight, body, acne and

what the opposite sex thinks of me. Thankfully I have great friends and family who I always have fun with- without them, I would be much more unhappy.

52. Participant 299

I am mostly happy when I am with my friends, however sometimes when we share news/ exciting events going on at the moment, I compare it to my life and it is somewhat depressing. I am neutral until either I remember some of the troubles I am having, or if something does not go as well as I had hoped it would.

53. Participant 300

Was hard to decide between neutral and happy, which one was higher.

54. Participant 301

it was hard to choose how happy or unhappy i am as often i dont really consider it. it really depends if something is going on in my life to the percentage of happiness i feel in regards to unhappiness. overall i feel that i am more positive in my life than negative.

55. Participant 302

Feeling less happy than usual as my partner has moved overseas for a year

56. Participant 303

In the past I've had huge trauma which has led me to who I am now: appreciative of life and happy with what I have.

Doing psychology has become my purpose and it makes me feel comfortable with my future and my present.

57. Participant 304

i used to be sad often so now that my life has changed, i have grown up etc, i find it easier to appreciate everything in life. even if not content i am not unhappy because i know things can get so much worse.

58. Participant 306

I feel like 'sad' can be used to describe a lot of different feelings that are not purely sad but a huge mixture of unhappiness. For me this feeling of unhappiness or sadness is between a sad feeling and a neutral feeling. It's not particularly overwhelming or anything but always there.

59. Participant 309

I am usually happy but spend little time feeling neutral. I am either quite happy or quite unhappy/ stressed.

60. Participant 310

Happy- When i'm doing something i want to do and relationships are good
Unhappy-when family decide to hinder my success and restrict my happiness
Neutral-sometimes i just don't care

61. Participant 311

I feel like my happiness is usually based on how well 4 certain important aspects of my life are going at the time: Uni; Work; Family/Friends; Love life.

I can still feel happy if one of those aspects isn't going as well as I'd like it to be. But if more than one aspect is having a rough patch, or if love life is particularly negative at the time, then this can decrease my overall mood a bit more. But then other happy things can make it better, e.g. relationship might be having a rough patch, however uni is going really well so I can try and focus on the good things (particularly during exams when uni would be really important, more so than a relationship)

62. Participant 312

generally i am always happy, i feel like i have nothing to be sad about at this moment, i tend to feel sad when i'm really tired

63. Participant 314

I have very variable and extreme emotions, but for the most part am happy and relaxed

64. Participant 316

It was difficult to choose the right answer in terms of happiness/unhappiness. I have several days a week where I am exhausted or something sad/stressful happens to me, often related to university study, or members of the opposite sex. However, besides these specific bouts of unhappiness, I have an overall satisfaction and general happiness with my achievements and life.

65. Participant 319

It was relatively easy to choose the right answer.

I have a 7 month old baby who makes me feel very happy most of the time and a very supportive and loving husband.

I feel neutral sometimes because I'm tired from studying, working and having the baby.

Occasionally I feel unhappy because I get overwhelmed by the amount I have on, or when my baby is upset.

66. Participant 321

My relationship with my partner and my studies for my bachelors both affect my feelings strongly. My partner and I have had very rough times in the past 10 months we have been together, and it directly affected my wellbeing. In turn, this made me even less motivated than I already am with studying. I usually do not like studying anyway and the pressure of handing in assignments gets me down.

Currently, I have come to a more careless attitude, where I have stopped being so hurt and annoyed with things I don't like and just accept and deal with it. This attitude has made me feel better about life, and has resulted in all of the above responses I have given.

67. Participant 322

I find I experience emotions on the extreme ends of the scale and either go through massive highs feeling joyful carefree and ecstatic or completely devastated, low and struggle to make it through the day

68. Participant 323

losing friends, not seeing them as much, difficulty with sport, bored at university

69. Participant 324

It was easy for me to fill in the above because in particular recently I've been going through quite a bit of depression so I have been thinking a lot about how I'm feeling.

70. Participant 325

it was hard to decide how I felt because in the past weeks I have had an assignment due almost every 3 days and have had injuries, moved to a new place and a lot has been going on. overall, neutral but other times I remember felt quite down

71. Participant 327

I would generally say that my 'unhappy' feelings are entirely stress-related, with assignments and tests constantly on the horizon I have little down time which can mean I get very stressed. I wouldn't characterise this stress as 'happiness' or 'unhappiness' per se, but it is closer to unhappiness.

72. Participant 329

Overall I have a pretty pessimistic approach to everyday life, this is caused by the circumstances I'm currently in. I plan to change my living environment soon, and this is rather likely to change my happiness levels for the better

73. Participant 330

I am usually more neutral or happy than sad

74. Participant 332

Somewhat easy to choose this answer. Likely to be influenced by my current state of mind (which is exhaustion). Have recently been very busy with work and study and overseas a lot so not much sleep happening at the moment.

75. Participant 337

It is not as consistent as mentioned above. Also it is quite hard to work out. And the percentage that I am happy each day is rising as I had a few hard patches a few months ago and then began meditating. I am still a student in meditation.

76. Participant 338

It was easy to choose the answer above. My emotions may be influenced as my parents may be getting a divorce, and I just broke up with my boyfriend, and exams are coming up in the next couple of days so this may influence how I am feeling at the moment.

77. Participant 339

Neutral is my main emotion I feel because nothing exciting nor boring really goes on in my life. I simply live each day in my little routine of University, Work, Study and Socialize

78. Participant 340

not easy to choose right answer. feelings always more complicated than just 'happy', 'neutral' or 'unhappy'. Also, scale only takes into account your feelings at the moment of completing the questionnaire -doesn't take in other extraneous variables.

Happy in new relationship

Sad because parents have just split up. Mother very depressed. Father moved to new city 3 weeks ago.

79. Participant 343

A few events over the past month have influenced these emotions. Family and relationship tension have helped contribute towards my neutral feelings.

80. Participant 345

Difficult to choose the right answer to be honest. Feelings of pure happiness a lot more rare than feeling an a pretty good mood, which I would class as "neutral"

At the moment I would say I'm less happy than I normally am, and unhappy more often than is representative of my natural state, as I have found uni incredibly stressful this year

81. Participant 348

I've been struggling lately with issues with our landlady who we are flatting with, this is currently a source of frustration and anxiety for my husband and I. In addition, I have 2 friends who are battling cancer which adds sadness and stress... So, I don't currently feel as happy as I usually do but I am generally a cheerful and positive person and tend to focus on the things that are going well and rejoice in the simple joys of life.

82. Participant 349

It was hard to choose the correct answer. This is due to the situations I am under each day which determine my happiness level. For example, during a Football match which I am losing I am very unhappy and will make sure I am happy by putting in a winning performance.

83. Participant 350

there are no specific events to make me feel unhappy, i just feel low and try to pick fights with people, but this feeling never last more than a week and it doesnt happen very often. often completing a small task will make me feel elated for the rest of the day, but most of the time i feel neutral.

84. Participant 351

university sometimes makes me feel unhappy because of the amount of study i know i have to do but lately i feel pretty happy and neutral because i haven't been working as much so can focus more on university.

things with my parents are fine so that makes me feel happy or neutral

85. Participant 352

Hmm, i'm usually quite a positive and cheerful person, but is one or two main things in my life that i wish would change, and that sometimes gets me down. but overall quite cheerful

86. Participant 353

It's really difficult to define "happy" for me. I think I'm neutral most of the time - more similar to a mixture of "pretty happy" and "mildly happy" as you have described above in #17

That is, I'm not super ecstatic, nor completely depressed or sad!
(Not sure if this helps!)

86. Participant 354

It was difficult to estimate percentages because I go through periods where I am unhappy or happy more or less often. For example, lately I have been tending to feel more unhappy than usual, which makes it hard to estimate an average percentage.

87. Participant 355

The majority of time I am happy with my life and just enjoy each day and move on with life and living.

At times I am neutral neither happy nor sad just getting on with each day.

When I am stressed or unsure with study or my relationship I am generally unhappy, insecure, and dissatisfied with myself and my lot in life.

88. Participant 356

I feel like my sense of life satisfaction fluctuates a lot lately, as I am dealing with a variety of stressful life events. However, at this particular moment of procrastination, I feel pretty happy.

Příloha č.5

Počet organizací, kterých je student členem a životní spokojenost

ČR

OBSERVED:

členství	spokojenost		
	nižší	vyšší	
ne	11	16	27
ano	27	111	138
	38	127	165

EXPECTED

členství	spokojenost		
	nižší	vyšší	
ne	6,218182	20,78182	
ano	31,78182	106,2182	p= 0,0168468605560442

Indie

OBSERVED:

členství	spokojenost		
	nižší	vyšší	
ne	13	49	62
ano	20	86	106
	33	135	168

EXPECTED

členství	spokojenost		
	nižší	vyšší	
ne	12,17857	49,82143	
ano	20,82143	85,17857	0,740971

Nový Zéland

členství	spokojenost		
	nižší	vyšší	
ne	9	33	42
ano	17	72	89
	26	105	131

členství	spokojenost		
	nižší	vyšší	
ne	8,335878	33,66412	
ano	17,66412	71,33588	0,755259

Počet organizací, kterých je student členem a frekvence štěstí (vyšší do 3 včetně, nižší více než 3)

ČR

členství	frekvence štěstí		
	nižší	vyšší	
ne	11	16	27
ano	29	109	138
	40	125	165

členství	frekvence štěstí		
	nižší	vyšší	
ne	6,545455	20,45455	

ano	33,45455	104,5455	0,028715
-----	----------	----------	----------

Diverzita členů skupin (náboženství) a životní spokojenost

ČR	spokojenost		
diverzita	nižší	vyšší	
stejný	13	66	79
jiný	14	45	59
	27	111	138

ČR	diverzita		
stejný	15,45652	63,54348	
jiný	11,54348	47,45652	0,286646547

Indie	spokojenost		
diverzita	nižší	vyšší	
stejný	6	27	33
jiný	15	58	73
	21	85	106

diverzita	diverzita		
stejný	6,537736	26,46226	
jiný	14,46226	58,53774	0,777174918

NZ	spokojenost		
diverzita	nižší	vyšší	
stejný	6	39	44
jiný	11	34	46
	17	73	90

diverzita	diverzita		
stejný	8,311111	35,68889	
jiný	8,688889	37,31111	0,172807708

Diverzita členů skupin (etnikum/rasa) a životní spokojenost

ČR	spokojenost		
diverzita	nižší	vyšší	
stejný	23	96	119
jiný	4	15	19
	27	111	138

diverzita	diverzita		
stejný	23,28261	95,71739	
jiný	3,717391	15,28261	0,860295

Indie	spokojenost		
diverzita	nižší	vyšší	
stejný	4	22	26
jiný	17	63	80
	21	85	106

diverzita		nižší	vyšší	
stejný		5,150943	20,84906	
jiný		15,84906	64,15094	0,514484
NZ				
spokojenost				
diverzita		nižší	vyšší	
stejný		11	30	41
jiný		6	43	49
		17	73	90
diverzita		nižší	vyšší	
stejný		7,744444	33,25556	
jiný		9,255556	39,74444	0,078339

Přátelé a životní spokojenost

ČR

přátelé		nižší	vyšší	
žádní		2	1	3
ano		35	126	161
		37	127	164

přátelé		nižší	vyšší	
žádní		0,676829	2,323171	
ano		36,32317	124,6768	0,065094

Indie		nižší	vyšší	
žádní		3	1	4
ano		27	132	159
		30	133	163

přátelé		nižší	vyšší	
žádní		0,736196	3,263804	
ano		29,2638	129,7362	0,003103

NZ		nižší	vyšší	
žádní		0	1	1
ano		26	104	130
		26	105	131

přátelé		nižší	vyšší	
žádní		0,198473	0,801527	
ano		25,80153	104,1985	0,617411

Přátelé a štěstí

Indie		nižší	vyšší	
žádní		2	2	4
ano		22	137	159
		24	139	163

přátelé		nižší	vyšší	
žádní		0,588957	3,411043	
ano		23,41104	135,589	0,043805

Ochota pomoci a životní spokojenost

ČR

Ochota pomoci	vyšší	nižší
---------------	-------	-------

ano	122	32	154
ne	5	6	11
	127	38	165
pz. Ano = pravděpodobně ano a určitě ano			
ne=pravděpodobně ne a určitě ne , nejsem si jistý			
Ochota pomoci	vyšší	nižší	
ano	118,5333	35,46667	
ne	8,466667	2,533333	0,010178
Indie			
Ochota	vyšší	nižší	
ano	127	29	156
ne	8	4	12
	135	33	168
Ochota	vyšší	nižší	
ano	125,3571	30,64286	
ne	9,642857	2,357143	0,215435
Nový Zéland			
Ochota	vyšší	nižší	
ano	84	18	102
ne	21	8	29
	105	26	131
Ochota	vyšší	nižší	
ano	81,75573	20,24427	
ne	23,24427	5,755725	0,236358

Ochota pomoci a štěstí

ČR

Ochota pomoci	vyšší	nižší	
ano	118	36	154
ne	7	4	11
	125	40	165

Ochota pomoci	vyšší	nižší	
ano	116,6667	37,33333	
ne	8,333333	2,666667	0,331544

Důvěra a životní spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
důvěra	76	16	92
opatrnost	51	22	73
	127	38	165

ČR	vyšší	nižší	
důvěra	70,81212	21,18788	
opatrnost	56,18788	16,81212	0,053436624

Indie	vyšší	nižší	
důvěra	66	16	82
opatrnost	69	17	86

		135	33	168
Indie	vyšší		nižší	
důvěra		65,89286	16,10714	
opatrnost		69,10714	16,89286	0,966798186
Nový Zéland	vyšší		nižší	
důvěra		74	10	84
opatrnost		31	16	47
		105	26	131
	vyšší		nižší	
důvěra		67,32824	16,67176	
opatrnost		37,67176	9,328244	0,002311122
NZ důvěra a štěstí				
	vyšší		nižší	
důvěra		68	16	84
opatrnost		32	15	47
		100	31	131
	vyšší		nižší	
důvěra		64,12214	19,87786	
opatrnost		35,87786	11,12214	0,096513602

Ochota lidí v sousedství pomoci a žp

ČR	vyšší		nižší	
ano		71	12	83
ne		23	16	39
		94	28	122

pz. Ano= celmi a celkem souhlasím., ne= velmi a celkem nesouhlasím

ČR	vyšší		nižší	
ano		63,95082	19,04918	
ne		30,04918	8,95082	0,001136527

Indie	vyšší		nižší	
ano		112	19	131
ne		5	7	12
		117	26	143

Indie	vyšší		nižší	
ano		107,1818	23,81818	
ne		9,818182	2,181818	0,00016473

NZ	vyšší		nižší	
ano		70	9	79
ne		12	14	26
		82	23	105

NZ	vyšší		nižší	
ano		61,69524	17,30476	
ne		20,30476	5,695238	5,62983E-06

Ochota lidí v sousedství pomoci a štěstí

ČR	vyšší		nižší	
ano		67	16	83

ne	28	11	39
	95	27	122
ČR	vyšší	nižší	
ano	64,63115	18,36885	
ne	30,36885	8,631148	0,267947
Indie	vyšší	nižší	
ano	114	17	131
ne	10	2	12
	124	19	143
Indie	vyšší	nižší	
ano	113,5944	17,40559	
ne	10,40559	1,594406	0,71855

Souhlas využitím a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
využije (souhlas)	16	10	26
nevyužije	78	20	98
	94	30	124

ČR	vyšší	nižší	
využije (souhlas)	19,70968	6,290323	
nevyužije	74,29032	23,70968	0,056014

Indie	vyšší	nižší	
využije	90	26	116
nevyužije	16	1	17
	106	27	133

Indie	vyšší	nižší	
využije	92,45113	23,54887	
nevyužije	13,54887	3,451128	0,113526

NZ	vyšší	nižší	
využije	22	5	27
nevyužije	61	18	79
	83	23	106

NZ	vyšší	nižší	
využije	21,14151	5,858491	
nevyužije	61,85849	17,14151	0,642435

Důvěra místním úředníkům a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
hodně	27	3	30
málo	39	22	61
	66	25	91

pz hodně = velmi hodně a hodně, málo= velmi málo a málo

ČR	vyšší	nižší	
hodně	21,75824	8,241758	
málo	44,24176	16,75824	0,008829

Indie	vyšší	nižší	
hodně	14	0	14
málo	70	23	93
	84	23	107
Indie	vyšší	nižší	
hodně	10,99065	3,009346	
málo	73,00935	19,99065	0,035721
Nový Zéland	vyšší	nižší	
hodně	19	3	22
málo	28	10	38
	47	13	60
Nový Zéland	vyšší	nižší	
hodně	17,23333	4,766667	
málo	29,76667	8,233333	0,250624

Důvěra místním úředníkům a štěstí

ČR	vyšší	nižší	
hodně	26	4	30
málo	43	18	61
	69	22	91
ČR	vyšší	nižší	
hodně	22,74725	7,252747	
málo	46,25275	14,74725	0,090237
Indie	vyšší	nižší	
Hodně	13	1	14
Málo	76	17	93
	89	18	107
Indie	vyšší	nižší	
Hodně	11,64486	2,35514	
Málo	77,35514	15,64486	0,299019

Důvěra centrálním úředníkům a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Hodně	2	0	2
Málo	100	34	134
	102	34	136
ČR	vyšší	nižší	
Hodně	1,5	0,5	
Málo	100,5	33,5	0,410754
Indie	vyšší	nižší	
Hodně	22	2	24
Málo	57	24	81
	79	26	105
Indie	vyšší	nižší	
Hodně	18,05714	5,942857	
Málo	60,94286	20,05714	0,033755

Nová Zéland

	vyšší	nižší	
Hodně	17	3	20
Málo	38	17	55
	55	20	75
Nová Zéland			
	vyšší	nižší	
Hodně	14,66667	5,333333	
Málo	40,33333	14,66667	0,168275

Důvěra centrálním úředníkům a štěstí

Indie	vyšší	nižší	
Hodně	20	4	24
Málo	64	17	81
	84	21	105
Indie	vyšší	nižší	
Hodně	19,2	4,8	
Málo	64,8	16,2	0,642067

přispění časem a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Ano	113	33	146
Ne	14	5	19
	127	38	165
ČR	vyšší	nižší	
Ano	112,3758	33,62424	
Ne	14,62424	4,375758	0,717649
Indie	vyšší	nižší	
Ano	107	28	135
Ne	28	5	33
	135	33	168
Indie	vyšší	nižší	
Ano	108,4821	26,51786	
Ne	26,51786	6,482143	0,468792
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	80	19	99
Ne	25	7	32
	105	26	131
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	79,35115	19,64885	
Ne	25,64885	6,351145	0,740787

přispění penězi a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Ano	47	21	68
Ne	80	17	97
	127	38	165
ČR	vyšší	nižší	
Ano	52,33939	15,66061	
Ne	74,66061	22,33939	0,044879

Indie	vyšší	nižší	
Ano	111	28	139
Ne	24	5	29
	135	33	168
Indie	vyšší	nižší	
Ano	111,6964	27,30357	
Ne	23,30357	5,696429	0,72045
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	53	16	69
Ne	52	10	62
	105	26	131
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	55,30534	13,69466	
Ne	49,69466	12,30534	0,311805

příspěvní penězi a štěstí

ČR	vyšší	nižší	
ano	49	19	68
ne	75	22	97
	124	41	165
ČR	vyšší	nižší	
ano	51,10303	16,89697	
ne	72,89697	24,10303	0,441471

podílení se na společensky prospěšné aktivitě a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Ano	68	16	84
Ne	59	22	81
	127	38	165
ČR	vyšší	nižší	
Ano	64,65455	19,34545	
Ne	62,34545	18,65455	0,215944
Indie	vyšší	nižší	
Ano	62	15	77
Ne	73	18	91
	135	33	168
Indie	vyšší	nižší	
Ano	61,875	15,125	
Ne	73,125	17,875	0,961145
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	47	7	54
Ne	58	19	77
	105	26	131
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	43,28244	10,71756	
Ne	61,71756	15,28244	0,098046

Pravděpodobnost spolupráce a životní spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
pravděpodobné	78	24	102
nepravděpodobné	22	9	31
	100	33	133

ČR	vyšší	nižší	
pravděpodobné	76,69173	25,30827	
nepravděpodobné	23,30827	7,691729	0,534463

pz: Pravděpodobné= celkem a velmi pravděpodobné, nepravděpodobné= celkem a velmi nepravděpodobné

Indie	vyšší	nižší	
pravděpodobné	111	25	136
nepravděpodobné	9	2	11
	120	27	147

Indie	vyšší	nižší	
pravděpodobné	111,0204	24,97959	
nepravděpodobné	8,979592	2,020408	0,986819

Nový Zéland	vyšší	Nižší	
pravděpodobné	81	19	100
nepravděpodobné	12	1	13
	93	20	113

Nový Zéland	vyšší	Nižší	
pravděpodobné	82,30088	17,69912	
nepravděpodobné	10,69912	2,300885	0,314938807

Počet hovorů během posledních tří dní a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	ČR	vyšší	nižší	
0	3	2	5	3	2	5
Někdy	121	39	160	93	26	119
	124	41	165	31	10	41
ČR	vyšší	nižší		127	38	165
0	3,757576	1,242424	ČR	vyšší	nižší	
Někdy	120,2424	39,75758	0,425935	3,848485	1,151515	
			1 až 10	91,59394	27,40606	
			více než 10	31,55758	9,442424	0,622269

Indie	vyšší	nižší	
0	2	1	3
1.10	26	13	39
více jak 10	107	19	126
	135	33	168

Indie	vyšší	nižší	
0	2,410714	0,589286	
41548	31,33929	7,660714	
více jak 10	101,25	24,75	0,03598

NZ	vyšší	nižší	
0	17	2	19
1 až 10	81	20	101
více než 10	7	4	11
	105	26	131

NZ		vyšší	nižší	
0		15,22901	3,770992	
1 až 10		80,9542	20,0458	
více než 10		8,816794	2,183206	0,231767

Počet hovorů a štěstí

Indie		vyšší	nižší	
0		3	0	3
do 10		30	9	39
více než 10		110	16	126
		143	25	168

Indie		vyšší	nižší	
0		2,553571	0,446429	
do 10		33,19643	5,803571	
více než 10		107,25	18,75	0,215822823

Rozdíly mezi lidmi v místě bydliště a spokojenost

ČR		vyšší	nižší	
hodně		36	16	52
Málo		44	11	55
		80	27	107

ČR		vyšší	nižší	
hodně		38,8785	13,1215	
Málo		41,1215	13,8785	0,1999

Indie		vyšší	nižší	
hodně		56	20	76
Málo		30	8	38
		86	28	114

Indie		vyšší	nižší	
hodně		57,33333	18,66667	
Málo		28,66667	9,333333	0,53828

Nový Zéland		vyšší	nižší	
Hodně		39	12	51
Málo		27	8	35
		66	20	86

Nový Zéland		vyšší	nižší	
Hodně		39,13953	11,86047	
Málo		26,86047	8,139535	0,942206

Mohou nějaké z těchto rozdílů vyvolat problémy? A spokojenost

ČR		vyšší	nižší	
Ano		63	22	85
Ne		64	16	80
		127	38	165

ČR		vyšší	nižší	
Ano		65,42424	19,57576	
Ne		61,57576	18,42424	0,369761453

Indie		vyšší	nižší	
Ano		63	18	81
Ne		72	15	87

		135	33	168
Indie	vyšší		nižší	
Ano		65,08929	15,91071	
Ne		69,91071	17,08929	0,416813369
Nový Zéland	vyšší		nižší	
Ano		21	8	29
Ne		84	18	102
		105	26	131
Nový Zéland	vyšší		nižší	
Ano		23,24427	5,755725	
Ne		81,75573	20,24427	0,236358168

Odlišnosti vyvolávající problémy a spokojenost

bohatství/majetek

ČR	vyšší		nižší	
Ano		41	11	52
Ne		22	11	33
		63	22	85
	vyšší		nižší	
Ano		38,54118	13,45882	
Ne		24,45882	8,541176	0,211504
Indie	vyšší		nižší	
Ano		38	11	49
Ne		25	7	32
		63	18	81
Indie	vyšší		nižší	
Ano		38,11111	10,88889	
Ne		24,88889	7,111111	0,951563
Nový Zéland	vyšší		nižší	
Ano		10	7	17
Ne		11	1	12
		21	8	29
Nový Zéland	vyšší		nižší	
Ano		12,31034	4,689655	
Ne		8,689655	3,310345	0,0513

vedly tyto problémy k násilí? A spokojenost

ČR	vyšší		nižší	
Ano		32	12	44
Ne		31	10	41
		63	22	85
ČR	vyšší		nižší	
Ano		32,61176	11,38824	
Ne		30,38824	10,61176	0,761746
Indie	vyšší		nižší	
Ano		34	6	40
Ne		29	12	41
		63	18	81
Indie	vyšší		nižší	
Ano		31,11111	8,888889	

Ne	31,88889	9,111111	0,122517
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	8	5	13
Ne	13	3	16
	21	8	29
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	9,413793	3,586207	
Ne	11,58621	4,413793	0,237552

Kolikrát jsem se sešel s ostatními – spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
0	1	1	2
alespoň 1	126	37	163
	127	38	165
ČR	vyšší	nižší	
0	1,539394	0,460606	
alespoň 1	125,4606	37,53939	0,362061999
Indie	vyšší	nižší	
0	7	3	10
alespoň 1	26	132	158
	33	135	168
Indie	vyšší	nižší	
0	1,964286	8,035714	
alespoň 1	31,03571	126,9643	3,57952E-05

Sešel jsem se s lidmi odlišné rasy/ etnika/...- spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Ano	42	15	57
Ne	84	22	106
	126	37	163
ČR	vyšší	nižší	
Ano	44,06135	12,93865	
Ne	81,93865	24,06135	0,418935
Indie	vyšší	nižší	
Ano	99	26	125
Ne	27	6	33
	126	32	158
Indie	vyšší	nižší	
Ano	99,68354	25,31646	
Ne	26,31646	6,683544	0,739229
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	81	23	104
Ne	24	3	27
	105	26	131
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	83,35878	20,64122	
Ne	21,64122	5,358779	0,201474

Sešel jsem se s lidmi odlišného etnika- štěstí

NZ	vyšší	nižší	
ano	77	27	104
ne	23	4	27
	100	31	131
NZ	vyšší	nižší	
ano	79,38931	24,61069	
ne	20,61069	6,389313	0,22466

Sešel jsem se s lidmi odlišného ekonomického postavení a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Ano	77	27	104
Ne	49	10	59
	126	37	163
ČR	vyšší	nižší	
Ano	80,39264	23,60736	
Ne	45,60736	13,39264	0,186818587
Indie	vyšší	nižší	
Ano	103	22	125
Ne	23	10	33
	126	32	158
Indie	vyšší	nižší	
Ano	99,68354	25,31646	
Ne	26,31646	6,683544	0,106298563
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	73	19	92
Ne	32	7	39
	105	26	131
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Ano	73,74046	18,25954	
Ne	31,25954	7,740458	0,722790697

Pocit bezpečí a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
bezpečně	109	29	138
nebezpečně	11	7	18
	120	36	156
ČR	vyšší	nižší	
bezpečně	106,1538	31,84615	
nebezpečně	13,84615	4,153846	0,090477253
Indie	vyšší	nižší	
bezpečně	113	28	141
nebezpečně	10	1	11
	123	29	152
Indie	vyšší	nižší	
bezpečně	114,0987	26,90132	
nebezpečně	8,901316	2,098684	0,38138451
Nový Zéland	vyšší	nižší	
bezpečně	99	4	103

nebezpečně	4	22	26
	103	26	129
Nový Zéland	vyšší	nižší	
bezpečně	82,24031	20,75969	
nebezpečně	20,75969	5,24031	4,75747E-20

Pocit štěstí a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Šťastný	109	14	123
Nešťastný	6	13	19
	115	27	142
ČR	vyšší	nižší	
Šťastný	99,61268	23,38732	
Nešťastný	15,38732	3,612676	3,70687E-09
Indie	vyšší	nižší	
Šťastný	116	16	132
nešťastný	3	7	10
	119	23	142
Indie	vyšší	nižší	
Šťastný	110,6197	21,38028	
nešťastný	8,380282	1,619718	1,66986E-06
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Šťastný	94	10	104
nešťastný	2	10	12
	96	20	116
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Šťastný	86,06897	17,93103	
nešťastný	9,931034	2,068966	1,54197E-10

Pocit moci dělat životní rozhodnutí a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Moc	114	26	140
Nemoc	8	8	16
	122	34	156
ČR	vyšší	nižší	
Moc	109,4872	30,51282	
Nemoc	12,51282	3,487179	0,003919
Indie	vyšší	nižší	
Moc	104	16	120
Nemoc	20	6	26
	124	22	146
Indie	vyšší	nižší	
Moc	101,9178	18,08219	
Nemoc	22,08219	3,917808	0,208004
Nový Zéland	vyšší	nižší	
Moc	90	20	110
Nemoc	9	5	14
	99	25	124
Nový Zéland	vyšší	nižší	

Moc	87,82258	22,17742	
Nemoc	11,17742	2,822581	0,123555

Pocit moci a štěstí

Indie	vyšší	nižší	
Moc	97	23	120
Nemoc	24	2	26
	121	25	146
Indie	vyšší	nižší	
Moc	99,45205	20,54795	
Nemoc	21,54795	4,452055	0,15911493

Sepsání petice a spokojenost

ČR	vyšší	nižší	
Nikdy	62	19	81
Někdy	65	19	84
	127	38	165
ČR	vyšší	nižší	
Nikdy	62,34545	18,65455	
Někdy	64,65455	19,34545	0,89832817
Indie	vyšší	nižší	
Nikdy	46	19	65
Někdy	89	14	103
	135	33	168
Indie	vyšší	nižší	
Nikdy	52,23214	12,76786	
Někdy	82,76786	20,23214	0,012960187
Nový Zéland	vyšší	nižší	
nikdy	54	11	65
Někdy	51	15	66
	105	26	131
Nový Zéland	vyšší	nižší	
nikdy	52,09924	12,90076	
Někdy	52,90076	13,09924	0,404974507

Sepsání petice a štěstí

Indie	vyšší	nižší	
Nikdy	52	13	65
Někdy	90	13	103
	142	26	168
Indie	vyšší	nižší	
Nikdy	54,94048	10,05952	
Někdy	87,05952	15,94048	0,197788

ČÁST 1: DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

1. Pohlaví: žena/muž
2. Věk _____
3. Název oboru, který studujete: (např. sociologie, ekonomie atd.) _____
4. Program studia (Bc./ Mgr./ Ing.) a ročník, který studujete: _____
5. Kde studujete? (město): _____
6. Jak dlouho žijete v České republice? (od narození, 10 let apod.): _____
7. Národnost: česká/ slovenská/ jiná: _____
8. Bydlíte s rodiči? Ano/ne
9. Bydlím v: 1. svém vlastním domě 2. ve svém vlastním bytě 3. mám pronajatý celý byt 4. mám pronajatý celý pokoj 5. sdílím pronajatý pokoj s dalším nájemníkem 6. na koleji 7. jinde (uved'te kde) _____

ČÁST 2: OSOBNÍ POHODA

Dotazník A: SWLS (Diener a kol., 1985)

Níže jsou uvedeny výroky, se kterými můžete více či méně souhlasit či nesouhlasit. Prosím Vás o to, abyste si je přečetl/a a napsal/a k němu číslo od 1 do 7 podle toho, jak moc s výrokem souhlasíte nebo nesouhlasíte - prosím vás o co nejupřímnější odpovědi podle škály uvedené níže:

- 1 = Vůbec nesouhlasím
2 = Nesouhlasím
3 = Spíše nesouhlasím
4 = Nemohu se rozhodnout
5 = Spíše souhlasím
6 = Souhlasím
7 = Naprosto souhlasím

- ___ 1. Téměř ve všech ohledech se můj život blíží ideálu.
___ 2. Podmínky mého života jsou vynikající.
___ 3. Jsem spokojený/á se svým životem.
___ 4. Dosáhl/a jsem věcí, které jsem ve svém životě chtěl/a a byly pro mne důležité.
___ 5. Kdybych mohl/a znovu prožívat svůj život, téměř nic bych na něm neměnil/a.

DOTAZNÍK B: Fordyce Emotion Questionnaire (Fordyce, 1980)

Celkem vzato, jak šťastný/á nebo nešťastný/á se obvykle cítíte? Vyberte prosím JEDNO z následujících tvrzení, které Vás nejlépe vystihuje.

- Nesmírně šťastný/á (cítím se nadšeně, velmi radostně, úžasně)
- Velmi šťastný/á (cítím se velmi dobře, rozjařeně)
- Hodně šťastný/á (jsem dobře naladěn/a, cítím se opravdu dobře)
- Mírně šťastný/á (cítím se celkem dobře, trochu vesele)
- Trošku šťastný/á (cítím se o něco lépe než neutrálně)
- Neutrálně (necítím se nijak zvlášť šťastně ani nešťastně)
- Trošku nešťastný/á (cítím se o něco hůře než neutrálně)
- Mírně nešťastný/á (cítím se nepříliš šťastně)
- Hodně nešťastný/á (cítím se rozmrzele, jsem ve špatné náladě)

- Velmi nešťastný/á (cítím se depresivně, jsem ve velmi špatné náladě)
- Nesmírně nešťastný/á (cítím se naprosto depresivně, úplně zničeně)

Zůstaňte prosím ještě u svého prožívání. Průměrně vzato, kolik procent času se cítíte šťastně, nešťastně nebo neutrálně (tj. ani šťastně ani nešťastně)?

Učiňte prosím svůj co nejpřesnější odhad a ujistěte se, že součet těchto tří čísel dělá dohromady 100%.

Průměrně:

procenta času, kdy se cítím šťastně ...
procenta času, kdy se cítím nešťastně ...
procenta času, kdy se cítím neutrálně ...

ČÁST 3: SOCIÁLNÍ KAPITÁL

DOTAZNÍK: Social Capital Integrated Questionnaire (Grootaert a kol., 2004)

Plné znění použitých psychodiagnostických metod je uvedeno v tištěné verzi diplomové práce.